

Predhovor

Táto metodická príručka je určená učiteľom, metodikom a budúcim učiteľom, ktorí majú záujem zoznámiť sa s Európskym jazykovým portfóliom (EJP) a skúmať jeho výchovno-vzdelávaciu funkciu.

Má byť pomocníkom pre kurzy zamerané na EJP, ale tiež príručkou pre jednotlivých učiteľov, ktorí používajú EJP vo svojej triede. Veríme – a to je zároveň aj jeden z ústredných predpokladov EJP – že najlepšie sa učí z diskusií s inými, čo je neformálne a vedie spätne k individuálnym úvahám. V súlade s tým veríme, že náš sprievodca prinesie najväčší úžitok tým, ktorí ho budú používať v atmosfére úvah a sebahodnotenia, ktoré podčiarkuje EJP. Navrhujeme, aby si individuálni užívatelia viedli systematický písomný záznam svojich reakcií na diskusné body a reakcie ich žiakov na akúkoľvek triednu aktivitu, ktorú robia. Mnohé z nich sa dajú ľahko a rýchlo prispôbiť pre kurzy priebežného vzdelávania učiteľov.

Pri plánovaní a zostavovaní tejto príručky sme voľne vychádzali z našich vlastných skúseností z práce s EJP – Radka Perclová s učiteľmi anglického, nemeckého a francúzskeho jazyka v základných školách a v nižších ročníkoch stredných škôl v Českej republike, David Little so študentmi francúzskeho a nemeckého jazyka na univerzite a s dospelými utečencami, učiacimi sa anglický jazyk v Írsku. Vychádzali sme tiež z pravidelných seminárov, na ktorých sa koordinátori pilotných projektov EJP stretávali počas uplynulých troch rokov – v Monte Nerit, v Tampere, v Soeste, v Enschede, v Budapešti, v Radovljici a v Sèvres. Využívame túto príležitosť, aby sme vyjadrili svoju vďačnosť organizátorom seminárov a mnohým kolegom, vďaka ktorým sa tieto stávajú takými podnetnými.

Naše osobitné poďakovanie patrí:

- Rolfovi Schärerovi, hlavnému koordinátorovi pre pilotné projekty, ktorého správy nám poskytli niektoré z príkladov pre spätnú väzbu medzi učiteľom a žiakom;
- tým učiteľom, ktorí nám poslali materiály na ukážku (obmedzený priestor bol príčinou toho, že sme nemohli použiť všetko, čo sme dostali) – Carmen Argondizzo, Peter Broeder, Lucija Čok, Barbara Lazenby Simpson, Kurt Stenberg, Brigitte Forster Vosicki a Ann a Nicholas Willis,
- Michaele Čejkovej za to, že nám dovolila reprodukovat' „Šesť uvažujúcich klobúkov“ v kapitole 5.

Sme tiež vďační za povolenie reprodukovat' ilustračné stupnice z Platnej európskej škály v prílohe 1 a zoznamy k sebahodnoteniu zo švajčiarskeho EJP (ktoré vyvinuli Gunther Schneider a Brian North v projekte financovanom Švajčiarskou národnou vedeckou nadáciou) v Prílohe 2. Ďalšie podľžnosti sú uvedené v sprievodcovi zvyčajným spôsobom, hoci sme si vedomí toho, že naše námety na diskusiu a aktivity v triede boli ovplyvnené seminármi, workshopmi a neformálnymi rozhovormi, ktorých detaily sme už dávno zabudli.

Radka Perclová ďakuje:

- Pavlovi Cinkovi a Jaroslave Delišovej z českého Ministerstva školstva, ktorí umožnili realizáciu českého pilotného projektu;
- Anne Grmelovej, Bernie Higginsovej a Lenke Lánskej, všetkým z Pedagogickej fakulty, Katedry anglického jazyka a literatúry Univerzity Karlovej v Prahe za ich sústavnú podporu a stimulujúce nápady;
- päťdesiatim trom českým učiteľom z rôznych častí krajiny, ktorí sa zúčastnili pilotného projektu a vyvinuli rôzne prístupy k práci s EJP;
- učiteľom, ktorí prezentovali svoje inovačné nápady svojim kolegom na priebežných seminároch a opisovali úspešné aktivity zo svojich tried a tak prispievali k ďalšiemu rozvoju projektu alebo ktorí poskytli materiály svojich žiakov pre prípadné zahrnutie do tohto sprievodcu: Ivana Buršová, Vítězslava Cihlářová, Alena Čiháková, Jana Davidová, Jana Dušánková, Olga Goringerová, Jana Hindlsová, Miluška Karásková, Markéta Kamenářová, Alžběta Kopčáková, Lucie Krčková, Markéta Kozerová, Věra Kuntová, Martin Kuráň, Alena Literová, Helena Marxová, Sylva Nováková, Hana Novotná, Katka Prokopová, Květa Rysová, Bohuslava Šetková, Zuzana Štrbáková, Milena Zbranková;

- riaditeľom škôl a učiteľom, ktorí jej umožnili náčuvy v triedach, diskutovať s učiteľmi a žiakmi o využití EJP a preštudovať si EJP žiakov – Jane Davidovej, Ivane Skalovej, Šárke Vlčkovej, Jitke Královej, Jiřímu Samkotovi a Hane Elhotovej (21. ZŠ Slovanská, Plzeň), Jane Hindlsovej a Zine Kutovej (ZŠ Kutnohorská, Praha 10), Vítězslave Cihlářovej, Jarmile Brnickej a Leopoldovi Trněnému (ZŠ Antonínská, Brno), Alene Čihákovéj, Helene Marxovej a Petrovi Vojtěchovi (ZŠ Strž, El. Krásnohorské, Dvůr Králové).

David Little ďakuje Barbare Lazenby Simpsonovej, Jennifer Ridleyovej a Eme Ushiodovej za prečítanie a spripomienkovanie prvého návrhu tohto sprievodcu a Daniele Tortovej za vypracovanie francúzskej verzie vo veľkej časovej tiesni.

Nakoniec, my obaja sme zaviazaní vďačnosťou Jeanovi v Dubline a Jiřímu v Prahe, ktorí nás doma podporovali, bez čoho by tento sprievodca nebol mohol byť napísaný.

David Little
Dublin

Radka Perclová
Praha

Obsah

1.	Úvod do Európskeho jazykového portfólia	4
	Čo je Európske jazykové portfólio	4
	Aká je funkcia EJP	16
	Pilotné projekty (1997-2000)	17
	Námety na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami	20
	Triedne aktivity vhodné na začatie prác s EJP	22
	A na záver ...	23
2.	Ako si nájsť čas a priestor: integrácia EJP do vášho vyučovania jazyka	24
	Ako si nájsť čas	24
	Ako často by som mal pracovať s EJP	24
	Ako si vytvoriť priestor: osnovy, učebnica a EJP	26
	Námety na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami	26
	Činnosti v triede, ktoré plnia didaktickú funkciu EJP	29
	Dva záverečné námety na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami	31
3.	Chápanie a používanie platných porovnateľných úrovní a deskriptorov	32
	Niektoré vzniknuté problémy a ako si s nimi poradiť	32
	Ako jedna učiteľka pracovala s deskriptormi	34
	Námety na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami	35
	Niekoľko činností v triede súvisiacich s deskriptormi	37
	Definitívny námet na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami	38
4.	Motivácia, premýšľanie ako sa učiť	39
	Motivácia a učiť sa učiť	39
	Niekoľko úvah na tému reflexia	40
	Reč a reflexia	40
	Námety na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami	42
	Niekoľko triednych aktivít, vyžadujúcich premýšľanie	44
	Konečný námet na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami	46
5.	Ako si poradiť so sebahodnotením	47
	Dva protichodné prístupy k hodnoteniu	47
	Dva druhy hodnotenia	48
	Tri zamerania sebahodnotenia	49
	Vzťah medzi sebahodnotením a hodnotením tradičnými formami skúšania	50
	Námety na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami	50
	Niekoľko triednych aktivít, ktoré v sebe zahŕňajú sebahodnotenie	54
	Tri definitívne námety na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami	55
6.	Zvládnutie úloh projektu EJP	56
	Námety na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami	56
	Niekoľko triednych aktivít, do ktorých sa zapojí širšia komunita žiakov/užívateľov jazyka	57
	Konečný námet na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami	58
	Niekoľko rád od učiteľov, zapojených do pilotného projektu	58
	Vypracovanie záverečnej bilancie	59
	Použitá a odporúčaná literatúra	60
	Príloha 1: Ilustračné stupnice Spoločného európskeho referenčného rámca	61

Kapitola 1

Úvod do Európskeho jazykového portfólia

Čo je to Európske jazykové portfólio?

Väčšina z nás pravdepodobne spája slovo „portfólio“ so svetom umenia a dizajnu: evokuje v nás ukážky diela, niekedy prezentované vo veľkom obale, ktoré umelci a dizajnéri používajú na to, aby predstavili svoje schopnosti potenciálnemu mecenášovi alebo odberateľom. Jedna časť Európskeho jazykového portfólia (EJP) je mu podobná, ale okrem toho obsahuje ešte dva ďalšie komponenty, ktoré zvyčajne nie sú súčasťou umelcovho portfólia.

Zásady a smernice, schválené Radou Európy (DGIV/EDU/LANG(2000) 3) definujú tri komponenty EJP takto:

- Časť *Jazykový pas* poskytuje prehľad schopností učiaceho sa v rôznych jazykoch v určitom čase. Prehľad obsahuje definície jednotlivých zručností a platné porovnateľné úrovne ako sú publikované v Spoločnom európskom referenčnom rámci. Uvádza oficiálne certifikáty a zaznamenáva jazykové kompetencie a významné jazykové a interkultúrne skúsenosti získané pri učení sa, obsahuje informácie o čiastkových a špecifických kompetenciách, počíta so sebahodnotením, hodnotením učiteľa a hodnotením vzdelávacích inštitúcií a skúšobných komisií. Vyžaduje sa, aby informácie uvedené v Jazykovom pase uvádzali, na akom základe, kedy a kým bolo skúšanie uskutočnené. Aby bol Jazykový pas uznaný v celej Európe a aby bola zabezpečená mobilita občanov, Rada Európy navrhla štandardnú prezentáciu obsahu Jazykového pasu pre dospelých.

- Jazykový životopis uľahčuje žiakovi preniknúť do plánovania, premýšľania o procese a pokroku v učení sa a do ich hodnotenia. Povzbudzuje žiaka k stanoveniu, čo dokáže urobiť v každom jazyku a k zahrnutiu informácií o jazykových a kultúrnych skúsenostiach, získaných vo oficiálnych vzdelávacích kontextoch i mimo nich. Je zostavený tak, aby pomohol presadiť mnohojazyčnosť, to znamená rozvoj kompetencií vo viacerých jazykoch.

- Zbierka prác a dokladov ponúka žiakovi príležitosť povyberať materiály na zdokumentovanie a ilustráciu výkonov a skúseností, zaznamenaných v Jazykovom životopise alebo v Jazykovom pase.

Kvôli našim súčasným zámerom stojí za to trochu rozšíriť každú časť tejto definície:

- Zručnosti, spomínané v jazykovom pase sú POROZUMENIE (POCÚVANIE a ČÍTANIE), HOVORENIE (ÚSTNA INTERAKCIA a ÚSTNA PRODUKCIA) a PÍSANIE, zatiaľ čo úrovne, odvodené z Platnej európskej schémy Rady Európy sú UŽÍVATEĽ JAZYKOVÝCH ZÁKLADOV(A1: NÁHLE VYKROČENIE a A2:“Waystage“), SAMOSTATNÝ UŽÍVATEĽ (B1: PRAH a B2: VÝHODA) a SKÚSENÝ UŽÍVATEĽ (C1: EFEKTÍVNA OPERAČNÁ ZDATNOSŤ a C2: MAJSTROVSTVO). Všimnite si, že zahrnutie sebahodnotenia do pasu podčiarkuje, že EJP patrí individuálnemu žiakovi a nie orgánu alebo inštitúcii, ktorá ho vydáva.

- Z pedagogického hľadiska jazykový životopis je dôležitý práve tým, že orientuje učiacich sa na procesy premýšľania, ktorými sú vzájomne späté jazykový pas a zbierka prác a dokladov.

- Zbierka prác a dokladov je časťou EJP, ktorá najviac korešponduje s umelcovým portfóliom. Pre mladších žiakov môže slúžiť ako zošit na nalepovanie výstrižkov, do ktorého budú zbierať ukážky z cieľového jazyka dopĺňujú alebo ilustrujú danú metódu.

- Starší žiaci môžu zaplniť svoju zbierku prác a dokladov výsledkami projektovej práce viac alebo menej úzko súvisiacimi so zručnosťami, v ktorých budú testovaní na oficiálnych skúškach. Dospelí žiaci budú pravdepodobne chcieť prezentovať dôkaz svojej schopnosti splniť úlohy reálneho života v ich cieľovom jazyku (jazykoch), a tak ich zbierka prác a dokladov bude pravdepodobne obsahovať ukážky listov, zápisov, krátkych správ a pod. Je tiež možné, že majitelia EJP budú chcieť preukázať

svoju zručnosť v ústnom prejave takisto ako v písaní, môžu to urobiť i tak, že do svojej zbierky prác a dokladov zaradia audio alebo videokazetu.

V priebehu posledných troch rokov sa verzie EJP koncipujú tak, aby ich mohli používať žiaci rôzneho veku, ktorí sa učia jazyky v rozdielnych situáciách a z rôznych dôvodov. Nie je teda prekvapujúce, že už existuje veľa rôznych pasov, životopisov a zbierok prác a dokladov. Rada Európy nechce potláčať túto prirodzenú rozmanitosť. Avšak akákoľvek verzia EJP musí byť schválená overovacím výborom Rady Európy, pokiaľ má mať logo Rady Európy.

Rada Európy ďalej odporúča, aby všetky verzie EJP, určené pre dospelých, používali štandardnú verziu pasu pre dospelého (pozri *Zásady a smernice*, citované vyššie).

Strany 6 - 15 poskytujú predstavu, v obmedzenej miere o tom, ako EJP vyzerajú v praxi. Obr. 1.1 zobrazuje prednú stranu obálky štandardného pasu pre dospelého, zatiaľ čo obr. 1.2 zobrazuje časť profilu jazykových zručností. Obr. 1.3 a 1.4 stupnice pre sebahodnotenie, a to v angličtine a vo francúzštine. Obr. 1.5 zobrazuje dve stránky zo životopisu EJP švajčiarskeho študenta francúzštiny na univerzite a obr. 1.6 a 1.7 zobrazujú dve stránky zo životopisu EJP utečenca, učiaceho sa angličtinu v Írsku. Obr. 1.8 -12 zobrazujú materiály zo zbierok prác a dokladov, patriacich učiacim sa jazyk na nižšom stupni strednej školy v Českej republike a na univerzitnej úrovni v Írsku.

Aká je funkcia EJP?

EJP má dve funkcie:

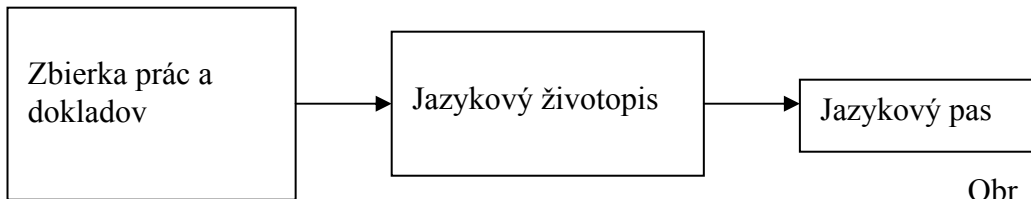
- *Informačnú*. EJP, podobne ako umelcovo portfólio, prezentuje to, čo majiteľ dokáže v súvislosti s cudzími jazykmi. Jeho zmyslom nie je nahradiť vysvedčenia a diplomy, udeľované na základe oficiálneho skúšania, ale doplniť ich prezentovaním ďalších informácií o majiteľových skúsenostiach a konkrétnym dôkazom o jeho výkonoch v cudzom jazyku. Táto funkcia sa zhoduje so záujmom Rady Európy (i) uľahčiť individuálnu mobilitu a (ii) zosúladiť regionálne a národné kvalifikácie s medzinárodne odsúhlasenými štandardmi (pozri platné porovnateľné úrovne, ktoré sú základom Spoločného európskeho referenčného rámca). Význam informačnej funkcie EJP sa bude, pravdaže, meniť v závislosti od veku majiteľa. Zvyčajne bude oveľa menej dôležitý pre učiacich sa v nižších ročníkoch ako pre tých, ktorí sa blížia k záveru svojho vzdelávania alebo sú už zamestnaní. To vysvetľuje, prečo Rada Európy zaviedla štandardný pas len pre dospelých. Pre dospelých učiacich sa je osobitne dôležité, aby EJP bol medzinárodne akceptovaný, a k tomu dôjde s väčšou pravdepodobnosťou vtedy, keď bude prvý z jeho komponentov všade rovnaký.

- *Výchovno-vzdelávaciu*. EJP sa má tiež používať ako prostriedok, pomocou ktorého sa proces učenia sa jazyka stáva pre učiacich sa transparentnejším, pomáhajúc im rozvíjať ich schopnosť premýšľania a sebahodnotenia, a tým im postupne umožňuje prijímať čoraz viac zodpovednosti za svoje vlastné učenie. Táto funkcia sa zhoduje so záujmom Rady Európy o podporovať vývoj samostatnosti žiaka a presadzovať celoživotné vzdelávanie.

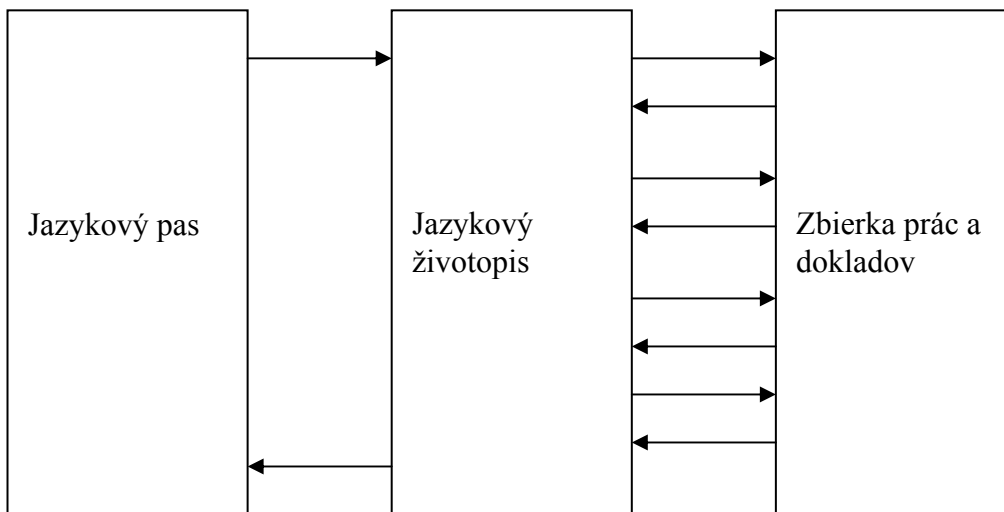
EJP má svojou informačnou a výchovno-vzdelávacou funkciou podporovať štyri z kľúčových politických cieľov Rady Európy: zachovávanie jazykovej a kultúrnej rozmanitosti, podporovanie jazykovej a kultúrnej tolerancie, podporovanie mnohojazyčnosti a výchovu k demokratickému občianstvu.

Obrázky 1.13 a 1.14 ukazujú dva spôsoby realizácie EJP v pedagogickej praxi. Na obr. 1.13 učiteľ začína so zbierkou prác a dokladov, povzbudzuje učiacich sa, aby si v ňom ukladali najlepšie ukážky svojej práce. Trochu neskôr uvedie komponent životopisu a pomáha svojim žiakom vytýčiť si vlastné ciele učenia a hodnotenie vlastného procesu učenia sa. Ešte neskôr uvedie pas a ukazuje svojim žiakom, ako sa vyrovnáť s ich rozvíjajúcou sa jazykovou identitou tým, že sa zapoja do sebahodnotenia, založeného na platných porovnateľných úrovniach Rady Európy. Ak sa to robilo v tomto poradí, fungovalo to dobre u niektorých žiakov v základnej a v nižších ročníkoch strednej školy. Na obr. 1.14 je proces opačný. Jazykový pas je uvedený na začiatku ako prostriedok na výzvu žiakov, aby premýšľali o svojej jazykovej identite a o stupni znalosti, ktorý už dosiahli vo svojom cieľovom jazyku (cieľových jazykoch). Odtiaľ prešli k životopisu a k vytýčeniu si individuálnych cieľov učenia. Výsledky učenia

jednak zhromažďujú v zbierke prác a dokladov, jednak vyhodnocujú v životopise a toto vytvára základ pre vytyčovanie si nových cieľov. Proces sa opakuje až do konca kurzu, kedy sa žiaci vracajú k pasu a aktualizujú svoje sebahodnotenie. Tento prístup sa ukázal ako úspešný u dospelých utečencov, navštevujúcich intenzívny päťmesačný kurz angličtiny v Írsku.

Obr. 1.13

Obr. 1.14

Pilotné projekty (1997-2000)

Počas minulých troch rokov sa verzie EJP pilotovali v pätnástich členských krajinách Rady Európy: v Rakúsku, Českej republike, Fínsku, Francúzsku, Nemecku, Maďarsku, Írsku, Taliansku, Holandsku, Portugalsku, Rusku, Slovinsku, Švédsku, Švajčiarsku a Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska, taktiež v súkromných jazykových školách pod patronátom EAQUALS (Európska asociácia pre kvalitné jazykové služby) a na univerzitách v rôznych krajinách pod patronátom CERCLES (Európska konfederácia jazykových centier vysokého školstva) a Európskej jazykovej rady. Pilotné projekty sa začali robiť na všetkých úrovniach vzdelávania – základné, nižšie stredné, vyššie stredné, odborné, univerzity, dospelí – na báze rozmanitých pedagogických predpokladov. V niektorých prípadoch sa projekty spájali s osobitými problémami, napr. zavádzanie cudzích jazykov v nižších stupňoch základnej školy, potreba integrovať veľký počet prisťahovaleckých detí do tradičného školského vzdelávania, používanie tohto nového prístupu, využívajúceho portfólio ako nástroj pre rozvoj učebných plánov celej školy alebo špecifické jazykové problémy a potreby, ktoré sa vynárajú v pohraničných oblastiach národných štátov.

Ohlasy zo strany jednotlivých učiteľov potvrdzujú, že EJP môže mať veľmi pozitívny vplyv na učenie sa jazykov. Dvaja učitelia v Českej republike napríklad tvrdili, že im pomohlo uľahčiť si ich vlastnú prácu.

Pomohli mi jasné tvrdenia portfólia o cieľoch vyučovania a transparentnosť vyučovacích a učebných výsledkov. Deskriptory ma nabádali k premýšľaniu o cieľoch môjho vyučovania.

S portfóliom sa pracuje ľahko. Deti s ním rady pracujú a má oveľa lepší prístup ako mnohé učebnice. Deti ľahko vidia svoj pokrok.

- Motivácia všetkých učiacich sa, dokonca aj tých pomalších.
- Ich sebadôvera rastie, keď majú zoznam toho, čo v danom období dokážu.
- Učiaci sa trávia viac času premýšľaním o svojich jazykových schopnostiach a vedomostiach.
- Dobrovoľná práca ich aktivizuje.
- Zlepšené vzťahy medzi učiacimi sa navzájom a medzi učiacimi sa a učiteľom.

Obr. 1.15

- Žiaci sú aktívnejší a tvorivejší.
- Žiaci sa stávajú sebavedomejšími.
- Učiaci sa viac premýšľajú o tom, čo robia.
- Učitelia môžu byť tvorivejší.
- Stále informuje rodičov o pokroku ich detí.
- Je zamerané skôr na komunikáciu ako na drobné gramatické chyby.
- Učiaci sa môžu rozvíjať svoje vlastné jazykové schopnosti.
- Žiaci si uvedomujú, že svoju angličtinu môžu použiť aj mimo školy.

Obr. 1.16

Obr. 1.15 a 1.16 reprodujú plagáty (postery), v ktorých dve skupiny učiteľov angličtiny a nemčiny v ČR sumarizovali svoje skúsenosti z práce s EJP. Osobitne zaujímavé sú dve veci: spoločné zistenie, že EJP zvyšovalo motiváciu učiacich sa a takisto aj ich sebadôveru a tiež názor, že rast schopnosti učiacich sa byť aktívnymi a premýšľať o svojom učení sa cudzieho jazyka je podstatný pre rozvoj ich zručností.

Niektorí učitelia hovorili, že EJP zapôsobilo kladne najmä na slabších žiakov:

V protiklade s tým, čo som očakával, niektorých slabších žiakov portfólio motivovalo. Myslím, že to môže byť spôsobené tým, že portfólio sa nespája s klasifikovaním a nevyžaduje od učiacich sa memorovať poučky a nové slovíčka. (Učiteľ angličtiny v nižších ročníkoch 2. stupňa základnej školy v ČR)

Niektorí slabší žiaci prepisujú svoje opravené práce doma na počítači a zakladajú si túto verziu do zbierky prác a dokladov. To pomáha zvýšiť ich sebadôveru a motiváciu. (Učiteľ angličtiny v nižších ročníkoch 2. stupňa základnej školy v ČR)

Iní spozorovali, že pomáha žiakom, ale aj učiteľom, premýšľať o jazyku a učení sa jazyka a že pod jeho vplyvom si viac uvedomujú, čo vedieť:

Portfólio pomáha mne a mojim žiakom premýšľať o jazyku i o tom, ako a prečo sa ho učíme. (Učiteľ francúzštiny na moskovskom lýceu)

Niektorí z mojich žiakov boli prekvapení, ako veľa vedia a túto skutočnosť sa dozvedeli pomocou portfólia. Dokonca už 8 až 9-ročné deti dokázali povedať, čo vedia a nevedia urobiť v jazykoch. (Učiteľka angličtiny v základnej škole v ČR)

Sebapoznanie a vzrastajúca schopnosť uvažovať sú najpodstatnejšie pre rozvoj autonómie učiaceho sa a tento fakt bol, ako sme sa dozvedeli, tiež jedným z výsledkov práce s EJP.

Portfólio pobáda učiacich sa k nezávislosti, teda k tomu, aby premýšľali o sebe a aby sa sami hodnotili. Je to niečo úplne odlišné od čohokoľvek, s čím sa doteraz stretli. (Učiteľ angličtiny 8 a 9-ročných detí v ČR)

Portfólio dáva učiacemu sa priestor byť absolútne nezávislým: „Vyberiem si túto učebnú aktivitu, budem na nej pracovať a svoju prácu založím do zbierky prác a dokladov. Potom si môžem naplánovať niečo nové. ... Budem robiť to, čo budem chcieť.“ (Učiteľ angličtiny 8 a 9-ročných detí v ČR)

Portfólio umožňuje taký prístup k učeniu, ktorý berie do úvahy tempo a schopnosti každého učiaceho sa. Každý žiak môže byť úspešný. Ja už nie som jediná osoba v triede, ktorá je zodpovedná za hodnotenie. Moji žiaci sa učia byť zodpovednejšími za výsledky svojej práce. Mojou úlohou je pomáhať im učiť sa. (Učiteľ 13 – 14-ročných žiakov v ČR)

Niektorí učitelia sa vyjadrovali kladne nielen o informačnej funkcii, ale i o úspešných vzdelávacích výsledkoch, ako v tomto príklade:

Portfólio pomáha učiacim sa pochopiť, čo majú zvládnuť v cudzom jazyku. Dáva im tiež príležitosť ukázať ľuďom mimo školy, čo robia v škole a pomáha im systematicky pracovať. (Učiteľ angličtiny 13 - 14-ročných žiakov v ČR)

Zdá sa, že nadšenie, ktoré vyjadril jeden učiteľ v Nemecku, pociťovali aj mnohí iní učitelia, ktorí sa zúčastnili pilotných projektov:

Moja počiatočná rezervovanosť sa zmenila v radosť, keď som si uvedomil, že portfólio presne korešponduje s mojimi širšími a globálnejšími cieľmi vo vyučovaní cudzích jazykov. (Učiteľ na Gesamtschule v Nemecku)

Keď to všetko zhrnieme, tieto ohlasy učiteľov naznačujú, že EJP môže slúžiť ako nástroj obnovy, nielen v jednotlivých triedach cudzích jazykov, ale i v rámci národných systémov. Môže zlepšiť motiváciu učiacich sa, rozvíjať ich schopnosť uvažovať a povzbudzuje ich, aby preberali iniciatívu v učení; ale môže im tiež pomôcť vtedy, ak prenesú učenie cudzieho jazyka (a jeho používanie) za hranice triedy. Francis Goullier vo svojej prednáške, ktorú venoval pilotným projektom, na seminári v Slovinsku v máji 2000, to priblížil takto:

Experimenty vo Francúzsku ukázali, že za priaznivých okolností [...] si pod vplyvom portfólia žiaci a učitelia cudzích jazykov uvedomujú, že moderné učenie sa jazyka, preniká aj mimo triedy. Žiak sa stáva protagonistom, preberá iniciatívu a predkladá požiadavky, ktoré výchovná inštitúcia musí splniť. Do centra pozornosti sa dostáva nová vízia vyučovania/učenia sa jazyka.

Pravdaže, nie všetky pilotné projekty boli bezproblémové a nie všetci učitelia reagovali na EJP tak pozitívne ako tí, ktorých sme citovali. Medzi najčastejšie sa vyskytujúcimi otázkami (tie zaiste signalizujú praktické problémy, s ktorými sa najčastejšie stretávali) boli tieto:

Ako by som mal zakomponovať EJP do môjho vyučovania?
Do akej miery súvisí EJP s učebnými osnovami a s učebnicou?

Ako často by som mal používať EJP?

Ako si dokážem nájsť čas na EJP v mojom, už aj tak preplnenom, pláne práce?

Skutočne môžem používať v mojej triede deskriptory úrovni stanovených RE v Spoločnom európskom referenčnom rámci?

Ako môžem využívať EJP, aby pomohlo mojim žiakom, aby sa zamýšľali nad jazykom a jeho učením sa?

Prečo by som mal viesť svojich žiakov k tomu, aby sa sami hodnotili?

Môžem žiakom skutočne dôverovať, že sa ohodnotia čestne?

Ako im môžem pomôcť rozvíjať ich schopnosť sebahodnotenia?

Tieto otázky budeme riešiť v nasledujúcich kapitolách. Ale najskôr vás pozývame hlbšie sa zamyslieť nad tým, čo ste sa doteraz naučili o EJP a jeho výchovno-vzdelávacej funkcii.

Námety na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami

(Odporúčame vám, aby ste si zapisovali svoje úvahy: počas vašej práce s metodickým návodom zistíte, že je užitočné, keď sa môžete vrátiť k predchádzajúcim myšlienkam a reakciám.)

Predstavte si seba ako učiaceho sa jazyk

Písali ste si niekedy žiacky zápisník alebo denník? Ak áno, čo ste si doň písali? Ak nie, čo si myslíte, akým spôsobom by vám mohlo písanie denníka pomôcť pri učení sa cudzieho jazyka?

Ako ste dosiahli vašu súčasnú úroveň zvládnutia cudzieho jazyka? Na aké techniky, ktoré ste používali, si spomínate? A akú úlohu hrali príležitosti učiť sa cudzí jazyk, ktoré sa vyskytli mimo triedy?

Čo by ste si vy dali do svojej vlastnej zbierky prác ako doklad vášho zvládnutia cudzieho jazyka? Berte do úvahy aj jazyky, v ktorých ste dosiahli obmedzenú alebo čiastkovú kompetenciu.

Pozrite sa späť na tabuľky pre sebahodnotenie v obr. 1.3 a 1.4. Aké všeobecné popisy „už viem“, ktoré sa týkajú vášho zvládnutia rôznych cudzích jazykov, môžete uviesť?

Teraz zopakujte ten istý postup s ilustračnými stupnicami v Prílohe 1 a zoznamami pre sebahodnotenie v Prílohe 2.

Predstavte si vaše ciele

Pokúste sa definovať, ako učiteľ jazykov, vaše hlavné ciele a ktoré zručnosti chcete rozvíjať u svojich žiakov. Čo by ste chceli, aby si dávali do svojich zbierok prác a dokladov ako dôkaz, že dosiahli tieto ciele? Urobte si takúto jednoduchú tabuľku:

CIELE / ZRUČNOSTI	ZBIERKA PRÁC A DOKLADOV
.....	.....
.....	.....

Znova sa pozrite na ilustračné stupnice v Prílohe 1 a zoznamy pre sebahodnotenie v Prílohe 2.

Ktorým popisom „už viem“ by ste sa potešili, ak by si ich vaši žiaci mohli zapísať na konci tohto školského /akademického roka?

Porovnajzte si svoje ciele s cieľmi učiteľov, ktorí pilotovali EJP

Učitelia, ktorí pilotovali EJP, povedali, že chcú:

- podporovať premýšľanie svojich žiakov o učení sa jazyka,
- pomáhať svojim žiakom chápať hlavný cieľ učenia sa jazyka,
- naučiť svojich žiakov hodnotiť samých seba,

- zvyšovať motiváciu svojich žiakov,
- pomáhať svojim žiakom pochopiť, čo už dokážu urobiť a rozhodnúť sa za seba, čo chcú dosiahnuť,
- stanoviť dosiahnuteľné krátkodobé ciele učenia sa,
- pomáhať svojim žiakom prevziať vlastnú iniciatívu,
- používať európske štandardy úrovni ovládania jazyka (úrovne Spoločného európskeho referenčného rámca Rady Európy),
- využívať rôzne postupy, ako hodnotiť pokroky svojich žiakov,
- pomáhať svojim žiakom prekonávať strach hovoriť v cudzom jazyku,
- ukazovať svojim žiakom, ako môžu zhromažďovať a vystavovať doklady o tom, čo sa naučili,
- podporovať rozvoj samostatnosti svojich žiakov,
- naučiť sa niečo nové a zvyšovať svoje profesionálne zručnosti.

Označte ciele, ktoré sa zhodujú s vašimi a zoradte ich podľa dôležitosti. Pripíšte poznámky, vysvetľujúce vaše poradie dôležitosti.

Ako by ste predstavili EJP vašim žiakom?

Učitelia, zapojení do pilotných projektov, predstavovali EJP svojim žiakom tak, že:

- vysvetľovali im možnosť prezentovať sa, ktorá im otvára dvere do Európy,
- podčiarkovali hodnotu spoločných európskych škál úrovni ovládania jazyka,
- predstavili výsledky pilotných projektov,
- rozprávali o svojich vlastných skúsenostiach z učenia sa jazyka,
- ukázali im vzorové EJP, ktoré sa práve vytváralo,
- ukázali im denník, ktorý si písal žiak, ktorý sa dobre učil,
- zisťovali nápady svojich žiakov, ako používať EJP v triede.

Ktoré z týchto techník by ste použili? Akú účinnosť by ste od nich očakávali? Vymyslíte aspoň tri ďalšie techniky (poznajte si ich, aby ste sa k nim mohli vrátiť).

Ako by mohli vaši žiaci využiť svoje EJP?

Niektorí z vašich žiakov si hľadajú prácu. Radi by predstavili svoje EJP prípadným zamestnávateľom, aby im ukázali svoje schopnosti, skúsenosti a kvalifikáciu v cudzom jazyku. Čo by ste radi našli v EJP, keby ste boli zamestnávateľom? Aké kvality by ste prednostne ocenili u uchádzača? Čo si myslíte, ako by tieto kvality mohli byť čo najlepšie vyjadrené v EJP?

Poznačte si aspoň tri situácie, v ktorých by vaši žiaci mohli prezentovať svoje EJP.

Niektoré aktivity v triede, ktoré sa dajú použiť na uvedenie práce s EJP

Zvyšovanie sebahodnotenia vašich žiakov

Iniciujte diskusiu o popisoch „už viem“ so svojimi žiakmi. Podčiarknite potrebu pozitívneho myslenia. Vyzvite svojich žiakov, aby si predstavili, že sú medzi rodenými hovoriacimi cieľového jazyka. Pomôžte im zistiť, čo dokážu urobiť v cieľovom jazyku. Získajte od nich čo najviac popisov „Čo už viem“ (napr. *dokážem sa predstaviť, dokážem sa spýtať ľudí, ako sa majú a reagovať na ich odpoveď, rozumiem jednoduchým príkazom, rozumiem krátkym a jednoduchým odkazom na pohľadniciach*). Poskytnite im výrazy v cieľovom jazyku, aby splnili túto úlohu alebo ako alternatívu im dovoľte používať materinský jazyk. (Opäť bude možno pre vás užitočné pozrieť si ilustračné stupnice v prílohe 1 a zoznamy pre sebahodnotenie v Prílohe 2.

Aké sú kvality dobrej zbierky prác a dokladov?

Diskutujte so svojimi žiakmi o tom, ako by mala dobrá zbierka prác a dokladov vyzerat'. Spýtajte sa ich, aké dôkazy ich zvládnutia jazyka by mala obsahovať (napr. pohľadnice, ktoré napísali, listy, eseje, projekty, audio alebo video záznamy, zoznamy kníh, ktoré prečítali, vysvedčenia, diplomy atď.). Čo si

žiaci dajú do svojich zbierok prác a dokladov? Povzbudíte ich, aby navrhli nejaký návod na výber materiálu.

Uvedenie jednej z funkcií životopisného komponentu EJP

Diskutujte so svojimi žiakmi o spôsoboch, ktoré by pomohli zlepšiť ich znalosť cudzieho jazyka. Aké skúsenosti majú s interkultúrnym učením sa? Kde mimo triedy sa môžu stretnúť s cudzím jazykom? Ako môžu tieto stretnutia pomôcť pri učení sa? Vysvetlite im, že takéto stretnutia si môžu zapísať do životopisnej časti EJP, kde si môžu zapísať i udalosti, ktoré sú, podľa nich, mimoriadne dôležité pre ich učenie sa jazyka.

Vyučovanie jazyka mimo triedy

Zabezpečte, aby sa vaši žiaci mohli stretnúť a pohovárať s rodeným hovoriacim ich cieľového jazyka a potom si urobili jeho *erb*. Povedzte im, aby si rozdelili *erb* na štyri polia: napr. rodina, škola, záľuby, ambície. Potom ich vyzvite, aby na základe *erbu* rozprávali o rodenom hovoriacom ostatným žiakom v triede. Žiaci si môžu založiť *erb*, ktorý vytvorili, do svojej zbierky prác a dokladov spolu s akýmkoľvek poznámkami, ktoré si urobili počas rozhovoru s rodeným hovoriacim a/alebo pripraviť ich prezentáciu.

Domáca úloha: porozmýšľať o učení s EJP

Požiadajte svojich žiakov, aby si doma prelistovali svoje EJP a vymysleli spôsoby, ako ho možno použiť na lepšie učenia sa jazyka. Zorganizujte výmenu názorov v triede. Snažte sa akceptovať návrhy žiakov. Urobte plagát s dobrými návrhmi.

A na záver ...

Ako môže EJP podporiť vaše vyučovanie?

Vychádzajúc z toho, čo ste sa dozvedeli pri čítaní kapitoly 1, ale tiež z vašich vlastných skúseností, zamyslite sa, ako môže EJP podporiť vaše vyučovanie? Navrhujeme, aby ste si urobili krátke poznámky pod tieto nadpisy:

AKO SI ORGANIZUJEM VYUČOVANIE

AKO SA PRIPRAVUJEM NA VYUČOVANIE

AKO VYUŽÍVAM UČEBNICU

AKO HODNOTÍM SVOJICH ŽIAKOV

Možno radi pridáte ešte ďalšie nadpisy, ktoré by vyjadrovali vaše vlastné záujmy.

Urobte si poznámky, aby ste sa k nim mohli vrátiť. Na konci príručky vám položíme tú istú otázku.

Kapitola 2

Ako si nájsť čas a priestor: integrovania EJP do vyučovania jazyka

Ako si nájsť čas

Učitelia sú zaneprázdnení ľudia, ktorí sú pod neustálym tlakom. V jednej chvíli môžu byť zodpovední za viacero rôznych tried. V každej triede majú dosiahnuť isté vyučovacie ciele, čo v praxi môže znamenať používať jednu alebo viac učebníc, ktoré treba prebrať. Ďalej musia zapisovať prítomnosť a pokroky svojich žiakov; musia zadávať a hodnotiť testy. Okrem toho sa musia zúčastňovať pravidelných porád, na ktorých sa preberá plán a riešia problémy. Ak učia v základnej alebo strednej škole, pravdepodobne sa budú musieť stretávať s rodičmi svojich žiakov viackrát do roka. Niektorí sú poverení redigovaním školských časopisov. Popri všetkých týchto rôznorodých požiadavkách, ktorým treba vyhovieť – a náš zoznam nie je úplný – zostáva veľmi málo času na nejaké úvahy, ktoré by viedli k experimentovaniu a inováciám v triede. A tak nás sotva prekvapí, že učitelia, ktorí sa zúčastnili pilotných projektov, často vyjadrovali znepokojenie, že práca s EJP zvyšovala nároky na ich čas. Tu sú dva príklady:

Nemám dost' času, ktorý by som chcel venovať portfóliu. Mám pocit, že som zostal na povrchu celého projektu. Dlhو trvá, kým deti naučíme sebahodnoteniu. (Učiteľ angličtiny 12–15-ročných detí v ČR)

Naučil som sa veľa o mojich študentoch, ich motivácii a ich potenciáli, ale potreboval som tiež viac času na prípravu na vyučovanie, na zvládnutie novej skúsenosti, na poskytnutie spätnej väzby, na diskutovanie s jednotlivými študentmi. Myslím, že námaha stála za to, ale nie som si istý, či budem zvládať takúto zvýšenú námahu, ak sa stane súčasťou môjho normálneho pracovného zaťaženia. (Učiteľ francúzštiny na ruskom lýceu)

Nemôžeme nevidieť, že zavedenie EJP prinesie so sebou väčšie nároky na učiteľov čas, a bude to čoskoro. Akákoľvek zmena alebo inovácia, ktorú máme zaviesť, si vyžaduje viac námahy i viac času. Ale sme si istí, že keď sa presadí výchovno-vzdelávacie pôsobenie EJP, prinesie sa nová orientácia i na v učiacich sa. V kapitole 1 sme opísali výchovno-vzdelávaciu funkciu EJP takto: *robi proces učenia sa jazyka transparentnejším pre učiacich sa najmä tak, že im pomáha rozvíjať ich schopnosť premýšľania a sebahodnotenia, a tým im postupne umožňuje prebrať čoraz viac zodpovednosti za svoje vlastné učenie*. Keď k tomuto dôjde, učiteľ nebude menej zaneprázdnený, ale život bude ľahší, vyučovanie radostnejšie, pretože žiaci pochopia, že aj oni sú zodpovední za to, čo sa deje v triede.

„Ako často by som mal pracovať s EJP?“

Učitelia, zúčastňujúci sa na pilotných projektoch, sa často pýtali: „Ako často by som mal pracovať s EJP?“ Odpoveď na túto otázku nie je ľahká, čiastočne preto, lebo môže mať dva dost' rozdielne, hoci navzájom sa doplňujúce významy. Na jednej strane môže znamenať: „Ako často by mali moji žiaci písať do svojich jazykových pasov alebo jazykového životopisu a ako často by mali pridávať materiál do svojich zbierok prác a dokladov?“ Toto bude pravdepodobne predmetom osobitného záujmu, keď učitelia používajú verziu EJP, v ktorej treba vyznačovať veľa tvrdení „už viem“ alebo vyplňať veľa okienok. Na druhej strane otázka môže znamenať „Ako často by som mal jednoznačne venovať vyučovací čas výchovno-vzdelávacím funkciám EJP, napr. vytýčeniu cieľov učenia, úvahám o výsledkoch učenia alebo vedeniu mojich žiakov k tomu, aby sami seba hodnotili?“

To, ako budeme odpovedať na prvú z týchto otázok, nevyhnutne závisí od našich osobitných podmienok. Zamyslite sa nad týmito tromi príkladmi:

- Učiteľ pracujúci s EJP v nižších ročníkoch strednej školy – náš 2. stupeň ZŠ (úroveň A2 Rady Európy) privedie svojich žiakov k tomu, aby si vybrali tri krátkodobé a ľahko dosiahnuteľné úlohy *už viem* – *dokážem rozumieť jednoduchým inštrukciám týkajúcich sa toho, ako sa dostať z X do Y pešo alebo hromadnou dopravou; dokážem vysvetliť, čo sa mi na niečom páči a čo nie; dokážem napísať veľmi krátke, základné opisy udalostí, minulých činností a osobných zážitkov*. Na tieto úlohy bude zamerané ich učenie počas niekoľkých týždňov. Žiaci pracujú vo dvojiciach alebo individuálne, vyhodnocujú svoj pokrok a porovnávajú svoje hodnotenie s učiteľovým. Ak je to vhodné, založia dôkaz svojho úspechu do zbierky prác a dokladov. Ku každej úlohe v životopise napíšu dátum, kedy si myslia, že ju splnili. Neustále si vytyčujú nové ciele, pričom každý žiak pracuje svojím vlastným tempom, premýšľa o úlohách „už viem“ tak často, ako je to potrebné

a vyberá si nové úlohy, až keď dosiahol všetko, čo patrí k príslušnej zručnosti. Potom si napíše dátum do príslušného okienka profilu jazykových zručností v Jazykovom pase.

- Učiteľ, pracujúci s EJP vo vyšších ročníkoch strednej školy (náš 2.stupeň ZŠ), sa rozhodne začať školský rok tak, že dá žiakom vyplniť Jazykový pas, vrátane prehľadu jazykových kompetencií. Sebahodnotenie poskytne skutočný základ pre diskusiu celej triedy o cieľoch učenia sa v nasledujúcom školskom roku, pokiaľ ide o vyhlásenia typu *už viem*. Úlohy pre celú triedu spoločne odsúhlasia, rozdelia podľa zručností a napíšu na plagáty, ktoré sa vyvesia na steny v triede. Žiaci potom napíšu ciele učenia pre prvý polrok do životopisného komponentu EJP. Ako polrok pokračuje, učebné aktivity sa zameriavajú na produkciu materiálov, ktoré sa budú môcť zaradiť do zbierky prác a dokladov. Zbierka sa opäť prezerá na konci prvého polroka. Vtedy sa žiaci vracajú k životopisu a prezerajú si práce prvého polroka sledujúc učebné ciele, ktoré si sami stanovili na začiatku polroka. Druhý polrok (ak ide o trimestre, tak aj tretí) prebiehajú podľa toho istého vzoru ako prvý a na konci školského roka sa žiaci vracajú k pasu a dopĺňajú svoje sebahodnotenie.
- Utečenci, ktorí nedávno prišli do svojej hostiteľskej krajiny, sú zaradení do päťmesačného kurzu, ktorého cieľom je pripraviť ich pre tradičné odborné profesie a/alebo zamestnania. Ich učiteľ používa EJP spôsobom, ktorý je veľmi podobný spôsobu v našom prvom príklade, ale v odlišnom rytme. Žiaci si stanovujú svoj individuálny učebný postup na začiatku kurzu, pričom berú do úvahy svoju súčasnú úroveň vedomostí a svoje dlhodobé ciele. Individuálne ciele učenia sa jazyka sú vytýčené naraz na štyri týždne, čo znamená že raz za mesiac sa prezerá zbierka prác a dokladov, hodnotí sa pokrok a pristupuje sa k novým vyučovacím cieľom. Prehľad jazykových kompetencií v pase sa dopĺňa na konci kurzu.

Učitelia v týchto troch triedach používajú EJP, veľmi podobným spôsobom, na plánovanie, monitorovanie a vyhodnocovanie učenia, ale písomná produkcia žiakov nižších ročníkoch strednej školy v EJP je bohatšia ako u dospelých učiacich sa utečencov, ktorí zas píšú do svojich EJP častejšie ako žiaci vo vyšších ročníkoch strednej školy. Vo všetkých troch triedach EJP funguje, pretože všetci traja učitelia dávajú tú istú odpoveď na otázku „Ako často by som mal jednoznačne venovať vyučovací čas výchovno-vzdelávacím funkciám EJP?“ Tá odpoveď znie: „Tak často, ako je to len možné“. Či už je ich vyučovanie jednoznačne zamerané na EJP ako reálny predmet alebo nie, usiluje sa splniť výchovno-vzdelávaciu funkciu EJP. V každej triede pripomínajú svojim žiakom stanovené vyučovacie ciele a nikdy nepremeškajú príležitosť vyzvať ich, aby sa zamysleli nad svojím učením. A tak, keď sa ich žiaci vrátia k Jazykovému pasu, aby znova zhodnotili svoje vlastné kompetencie, završujú proces prebiehajúci počas celého učenia sa formou pravidelných aktivít v Jazykovom životopise. Premýšľanie a sebahodnotenie sú jadrom výchovno-vzdelávacej funkcie EJP a my sa k nim vrátíme v kapitolách 4 a 5.

Ako si vytvoriť priestor: osnovy, učebnica a EJP

Učitelia, zúčastňujúci sa pilotných projektov, si často lámali hlavu nad tým, ako si vytvoriť priestor pre EJP vo svojom vyučovaní. Ich znepokojenie bolo zvyčajne vyjadrené v dvoch otázkach: „Vyžaduje EJP od mňa, aby som šiel ešte ďalej, ako kážu osnovy“ a „Ako môžem pracovať s EJP a zároveň zvládnuť učebnicu?“

Odpoveď na prvú z týchto otázok je, že EJP podporuje akékoľvek osnovy cudzieho jazyka, ktoré smerujú k rozvoju žiakových komunikatívnych kompetencií. V zásade môžu byť ciele všetkých komunikatívnych učebných osnov redefinované ako popisy *už viem*, ktoré tvoria základ pre žiakovo sebahodnotenie v Jazykovom pase. A navyše, výchovno-vzdelávacia funkcia EJP, ako sme ju definovali vyššie: *proces učenia sa jazyka transparentnejším pre učiacich sa tým, že im pomáha rozvíjať ich schopnosť premýšľania a sebahodnotenia, a tým im postupne umožňuje preberať čoraz viac zodpovednosti za ich vlastné učenie* – zhoduje sa s prístupom, ktorý nachádzame v čoraz väčšom počte národných a regionálnych osnov, a to rozvíjať kompetencie procesu „učiť sa učiť“ a kriticky myslieť.

Podobne niet rozporu medzi EJP a učebnicou a výchovno-vzdelávacia funkcia EJP implikuje metodiku používania učebnice. Ak máme zaangažovať našich žiakov do úvah a sebahodnotenia, a tak im umožniť prevziať zodpovednosť za ich vlastné učenie sa, nemôžeme používať učebnicu ako sériu lekcí. Ak by sme to robili, nanútili by sme našim žiakom vyučovacie ciele autora učebnice a ním určený učebný proces.

Práca s EJP predstavuje permanentnú diskusiu a rozhovory so žiakmi, a tomu musí byť podriadené i používanie učebnice. To znamená, že učebnicu musíme používať pružne a s fantáziou. Niekedy môže byť vhodné dovoliť našim žiakom, aby si vybrali, s ktorou časťou učebnice chcú pracovať.

Námety na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami

EJP a osnovy: ako sa bližšie oboznámiť so spoločnými porovnateľnými úrovňami a deskriptormi

Ako sme videli v Kapitole 1, EJP používa šesť úrovní zvládnutia jazyka, vypracovaných v Spoločnom európskom referenčnom rámci: A1, A2, B1, B2, C1 C2. Nasledujúce odstavce popisujú jednotlivé zručnosti (POČÚVANIE, ČÍTANIE, ÚSTNA INTERAKCIA, ÚSTNA PRODUKCIA a PÍSANIE) na rôznych úrovniach. Pokúste sa zaradiť každý odstavec do niektorého z voľných okienok v tabuľke na s. 28. Svoje odpovede si môžete skontrolovať, ak sa vrátite späť na obr. 1.3 v Kapitole 1.

- Viem sa jednoduchým spôsobom dorozumieť, som ale odkázaný na to, že môj partner trochu pomalšie zopakuje alebo ináč formuluje to, čo už povedal a mne pomôže vyjadriť to, čo by som chcel povedať. Viem položiť jednoduché otázky a odpovedať, pokiaľ ide o bezprostredne potrebné veci a dôverne známe témy.
- Rozumiem známym každodenným výrazom a celkom jednoduchým vetám, napr. krátkym jednoduchým pokynom, ak sa hovorí veľmi zreteľne a pomaly.
- Viem sa dorozumieť v typických situáciách, v ktorých ide o jednoduchú a priamu výmenu informácií v rámci známych tém a činností. Viem viesť veľmi krátky rozhovor pri nadviazaní kontaktu, ale nerozumiem až natoľko, aby som mohol/-la konverzáciu udržať sám/sama.
- Rozumiem dlhým, komplexným vecným a literárnym textom a dokážem pochopiť ich štylistické rozdiely. Rozumiem odborným článkom a dlhým technickým návodom, hoci sa priamo netýkajú oblastí mojej špecializácie.
- Rozumiem bez námahy všetkým druhom písaných textov, vrátane abstraktných textov náročných svojím obsahom a jazykom, ako sú príručky, odborné články a literárne diela.
- Viem sa písomne vyjadriť jasne a dobre usporiadaným textom, ktorý podrobne vyjadruje názory. Viem napísať list, esej alebo správu o komplexných témach a zdôrazniť to, čo je pre mňa najdôležitejšie. V mojich písomných textoch viem použiť štýl, ktorý je vhodný pre mojich čitateľov.
- Viem napísať jasné detailné texty o množstve tém z oblasti môjho záujmu. V eseji alebo referáte viem podať informácie alebo myšlienkové pochody a pritom obhajovať alebo vyvracať určitý názor. Viem napísať osobné aj oficiálne listy s dôrazom na to, čo je pre mňa zvlášť dôležité.
- Dokážem sa tak spontánne a plynulo dorozumieť, že je možné viesť normálny rozhovor s rodeným hovoriacim bez toho, aby to zaťažovalo môjho partnera alebo mňa. Dokážem sa aktívne podieľať na diskusii a zdôvodňovať a obhajovať vlastné názory.
- Viem niekoľkými vetami použitím jednoduchých prostriedkov opísať napr. moju rodinu, iných ľudí, moje vzdelanie, životné podmienky, moju súčasnú alebo predchádzajúcu pracovnú činnosť.
- Viem sa vyjadriť jednoduchými súvislými vetami, aby som opísal/-a skúsenosti, udalosti, sny, nádeje alebo ciele. Viem krátko objasniť a zdôvodniť moje názory a plány. Viem porozprávať dej filmu a popísať moje reakcie.
- Rozumiem základným bodom zreteľných prejavov, ak sa používa zrozumiteľný spisovný jazyk a ak ide o známe veci z oblasti mojej práce, školy, voľného času atď. Rozumiem informáciám mnohých rozhlasových a televíznych relácií o aktuálnych udalostiach alebo témach spätých s mojimi osobnými alebo profesijnými záujmami, ak sa hovorí relatívne pomaly a zreteľne.

Zosúladenie EJP s vašimi osnovami

Pozrite sa na vaše oficiálne osnovy. Sú komunikatívne ciele vyjadrené ako popisy *už viem*, napr. *dokážem urobiť krátke, základné opisy udalostí a aktivít*? Ak áno, porovnajte tieto vyhlásenia s deskriptormi, uvedenými v tabuľke sebahodnotenia (Obr. 1.3 v kapitole 1), s ilustračnými stupnicami (Príloha 1) a kontrolnými zoznamami pre sebahodnotenie (Príloha 2). Priradte popisy *už viem* vo vašich osnovách k platným porovnateľným úrovňam Rady Európy.

Ak sú komunikatívne ciele vo vašich osnovách vyjadrené inak, pokúste sa preformulovať niektoré z nich (napr. tie, ktoré sa týkajú Ústneho prejavu) ako sériu popisov *už viem*).

Niektoré triedne aktivity, ktoré plnia výchovno-vzdelávaciu funkciu EJP

Úvahy o efektívnych učebných aktivitách

Na túto aktivitu sa pripravte tak, že si pripravíte zoznam učebných aktivít, ktoré by ste chceli predovšetkým použiť. Ktoré z nich najviac zaujmú vašich žiakov v ich vlastnom učení sa?

Spýtajte sa svojich žiakov, ktoré učebné metódy majú najradšej, ktoré považujú za najefektívnejšie a ktoré ich nútia usilovne pracovať. Potom sa ich spýtajte, ktoré učebné aktivity by dokázali robiť sami. Zvážte nasledujúce možnosti:

KONTROLA VLASTNEJ A SPOLUŽIAKOVEJ DOMÁCEJ ÚLOHY

ČÍTANIE VO DVOJICIACH ALEBO V MALÝCH SKUPINÁCH

VYBERANIE SI VLASTNÝCH ÚLOH NA DOMÁCU ÚLOHU

VYTÝČENIE SI VLASTNÝCH UČEBNÝCH CIEĽOV

POMOC SLABŠÍM ŠTUDENTOM

ZNÁMKOVANIE / HODNOTENIE ICH VLASTNEJ PRÁCE

Urobte plagát s aktivitami, ktoré vymyslí trieda. Pravidelne sa naň odvolávajú.

Orientácia na spoločné učenie

Požiadajte svojich žiakov, aby si vytvorili dvojice a nacvičili krátky monológ (napr. A1 – *Dokážem používať jednoduché vety na opis miesta, kde bývam a ľudí, ktorých poznám*). Určite časový limit pre túto aktivitu, napr. jednu minútu. Vysvetlite žiakom, že jeden z dvojice prednesie monológ, zatiaľ čo druhý bude hrať rolu učiteľa – bude kontrolovať čas a pozorne počúvať, aby mohol poskytnúť konštruktívnu spätnú väzbu. Potom si vymenia úlohy.

Podobne môžete požiadať svojich žiakov, aby vytvorili štvorice a použiť tú istú metódu na precvičenie jednoduchého dialógu (napr. A2 – *dokážem diskutovať o tom, čo budem robiť večer, cez víkend*).

Ešte predtým ako sa vaši žiaci pustia do tejto úlohy, pomôžte im zostaviť zoznam kritérií, podľa ktorých budú posudzovať výkon toho druhého a upriamte ich pozornosť na špecifické veci, ktoré by si mali precvičiť.

Ved'te svojich žiakov k tomu, aby si vytvárali svoje vlastné učebné materiály

Z ilustračných stupníc (Príloha 1) alebo zoznamov pre sebahodnotenie (Príloha 2) si vyberte jednu úlohu *Dokážem*, primeranú súčasnej úrovni vašich žiakov. Vyzvite ich, aby vytvorili dvojice a zadajte každej dvojici úlohu pripraviť cvičenie pre svojich spolužiakov. Napríklad, ak sú vaši žiaci na úrovni A2, mohli by ste vybrať ako úlohu *Dokážem získať dôležitú informáciu z obsahu novín alebo z jednoduchých novinových článkov, v ktorých čísla a mená hrajú dôležitú úlohu a ktoré sú jasne štruktúrované a ilustrované* (zoznamy pre sebahodnotenie, A2, čítanie). Môžete požiadať každú dvojicu, aby napísala päť viet pravda/nepravda alebo päť otázok na porozumenie, týkajúcich sa textu, ktorý celá trieda čítala. Každá dvojica žiakov si potom môže vymeniť cvičenia s najbližšou skupinou.

Všimnite si, že táto aktivita sa môže použiť so žiakmi na ktoromkoľvek stupni znalostí. Príklad, ktorý sme vybrali, kombinuje čítanie a písanie so zameraním na lingvistickú formu. Zdôraznite vašim žiakom, že v ich cvičeniach by malo byť čo najmenej chýb. Povzbudte ich, aby si navzájom pomáhali v hľadaní a opravovaní chýb a v prípade pochybností sa obrátili na vás.

Ved'te svojich žiakov k tomu, aby si vytvárali banku učebných aktivít

Ak si vaši žiaci navzájom pravidelne tvoria takéto cvičenia, môžete si postupne vytvoriť banku vlastnoručne vyrobených učebných aktivít. Cvičenia, vymyslené v triede, sa môžu prepísať doma načisto a ak to budete považovať za vhodné, môže sa priložiť kľúč alebo riešenie. Cvičenia môžu byť rozdelené do kategórií podľa zručností a úrovní a môžu byť uložené tak, aby k nim mali žiaci ľahký prístup. Skontrolujte, či všetci žiaci niečo pridávajú do banky. Raz za dva týždne alebo raz za mesiac ich vyzvite, aby si urobili jedno cvičenie z banky na domácu úlohu.

Rozhovor s rodeným hovoriacim

EJP zdôrazňuje, že jazyk sa možno učiť takisto mimo triedy ako v nej. Jedným zo spôsobov, ako to zabezpečiť, je pripraviť interview s osobou hovoriacou jazykom, ktorý sa žiaci učia. Rozdeľte svojich žiakov do skupín po štyroch alebo piatich a každej skupine dajte za úlohu vypracovať zoznam otázok (v cieľovom jazyku), ktoré by položili rodenému hovoriacemu. Každá skupina by sa mala zamerať na niečo iné, napr. jedna skupina sa môže pýtať rodeného hovoriaceho na jeho / jej detstvo, iná sa môže pýtať na jeho / jej prácu, zatiaľ čo tretia sa môže pýtať na zvyky v jeho / jej vlasti. Po skončení rozhovoru môže každá skupina napísať správu a poinformovať o nej zvyšok triedy.

Táto úloha zapojí žiakov do intenzívneho používania cieľového jazyka: ústny prejav, počúvanie a písanie (písanie si poznámok a zostavovanie správy). Mala by im pomôcť prekonať nechť hovoriť cieľovým jazykom. Všimnite si, že ak žiaci kontrolujú plnenie tejto úlohy, učiteľ je ušetrený od rozhodovania.

Aktivita, ktorá pripravuje vašich žiakov na skúšku a ukazuje im, že sú zodpovední za svoje učenie sa

Skôr, ako sa vaši žiaci podrobia skúške, porozprávajte sa s nimi o tom, čo je potrebné na skúške urobiť, aby ju zložili. Navrhnite im prácu v skupinách, aby si ju rozplánovali, rozhodli sa pre vhodné aktivity a vypracovali kritériá, podľa ktorých by mal byť posudzovaný ich výkon. Pomôžte im priradiť ich učebné ciele a aktivity k úrovniam RE, ilustračným stupniciam a kontrolným zoznamom pre sebahodnotenie.

Táto aktivita by mala pripomenúť učiteľom a žiakom dve veci. Po prvé, je nepravdepodobné, že učenie bude maximálne efektívne, ak iniciatíva a zodpovednosť ležia výlučne na učiteľovi; a po druhé, aj keď (sa) pripravujeme na skúšky, nikdy by sme nemali strácať zo zreteľa komunikatívne ciele.

Dva definitívne námety na zamyslenie sa a/alebo debatu s kolegami

Analýza dopadu učebných aktivít

Ešte raz sa pozrite na šesť učebných aktivít, s ktorými sme vás zoznámili vyššie. Čo si myslíte, ktoré aktivity by najpravdepodobnejšie :

- Motivovali vašich žiakov?

- Pomohli im pochopiť cieľ ich učenia sa?
- Vytvárali atmosféru, vedúcu k hlbšiemu a efektívnejšiemu učeniu?
- Podporovali rozvoj žiakovej nezávislosti?

Poznačte si dôvody pre vaše odpovede.

Efektívnejšie využívanie učebnice

Vyberte si ktorúkoľvek lekcii vo vašej učebnici. Pokiaľ ide o argumenty a príklady, prezentované v tejto kapitole, ako by ste využili kapitolu na podporu výchovno-vzdelávacej funkcie EJP a pomohli vašim žiakom stať sa nezávislejšími?

Kapitola 3

Chápanie a používanie úrovni ovládania jazyka a deskriptorov

Úrovne ovládania jazyka, stanovené Radou Európy, sú pre EJP podstatné. Ako sme videli, poskytujú základ pre žiakovo sebahodnotenie v Jazykovom pase a slúžia ako východiskový (orientačný) bod pre učebné ciele, ktoré si žiaci zaznamenávajú a pre ďalšie sebahodnotenie, ktoré robia v Jazykovom životopise. Zručnosti, úrovne a deskriptory sa už nevyhnutne objavili na popredných miestach v kapitolách 1 a 2 a teraz sa s nimi pravdepodobne začínate bližšie oboznamovať, tak isto ako s pojmi, ktoré v sebe obsahujú. Ale vzhľadom na štruktúru a funkciu EJP sú také dôležité, že nasledujúcu kapitolu musíme venovať výlučne im.

Niektoré vzniknuté problémy a ako si s nimi poradiť

Odozva zo strany učiteľov, zúčastňujúcich sa pilotných projektov, ukazuje, že súhrn platných porovnateľných úrovní, určených tabuľkou pre sebahodnotenie v Jazykovom pase, vyvolal tri druhy problémov. V prvom ide o to, že pre niektorých učiteľov bolo ťažké spojiť všeobecné termíny, použité na deskriptory, so špecifickou situáciou ich žiakov, ako to vyplýva z troch nasledovných výpovedí:

Mám problémy s identifikáciou jednotlivých úrovní.

Deskriptory nie sú dost' špecifické pre malé deti.

Pomohlo by, keby bol rozsah vedomostí v jednotlivých úrovniach presnejšie špecifikovaný.

Tento problém sa dá vyriešiť tým, že uznáme, že každý zo všeobecných deskriptorov v Jazykovom životopise treba rozvinúť spôsobom vhodným pre vek, potreby a záujmy príslušných žiakov. Ilustračné stupnice v prílohe 1 a zoznamy pre sebahodnotenie v prílohe 2 tu poskytujú neoceniteľnú pomoc, ale treba tiež mať na pamäti, že k tomuto procesu môžu prispieť samotní žiaci (ako už naznačujú niektoré z triednych aktivít, spomínaných v kapitolách 1 a 2). Rozšírenie by malo za následok vytvorenie zoznamov presných komunikačných cieľov, ktoré sa dajú použiť na vytváranie úloh.

Zoberme si, napríklad, ČÍTANIE na najnižšej úrovni, A1: *Dokážem porozumieť bežné mená, slová a veľmi jednoduché vety, napríklad na nápisoach a posteroch alebo v katalógoch.* Tento deskriptor sumarizuje najzákladnejšie použitie, ktoré je možné urobiť zo zručnosti čítania. Ale komunikačné správanie, v ktorom je takéto použitie zakotvené, sa bude meniť od jednej skupiny žiakov k druhej. Napríklad väčšine dospelých učiacich sa bude pripadať prirodzené, že by mali rozvíjať túto základnú zručnosť čítania tak, že budú pracovať s nápismi, plagátmi a katalógmi, získanými zo skutočného sveta; zatiaľ čo v triede základnej školy môže mať väčší zmysel pre učiteľa aj žiakov vymyslieť ich vlastné plagáty a nápisy, pomenúvajúce predmety v triede a pripomínajúce žiakom často používané vety a príkazy v triede. Podobne deskriptor pre PÍSANIE na úrovni B1 – *Dokážem napísať jednoduchý súvislý text na témy, ktoré sú bežné alebo vyjadrujú osobné záujmy. Dokážem napísať osobné listy*

opisujúce skúsenosti alebo dojmy – nevyhnutne prinesie so sebou rôzne témy a rôznu stupnicu skúseností a záujmov od jednej skupiny žiakov k druhej.

Druhým problémom bolo, že pre niektorých učiteľov boli deskriptory pre žiakov príliš všeobecné na to, aby boli schopní identifikovať svoj pokrok, dokonca aj v rozsiahlejšom časovom období:

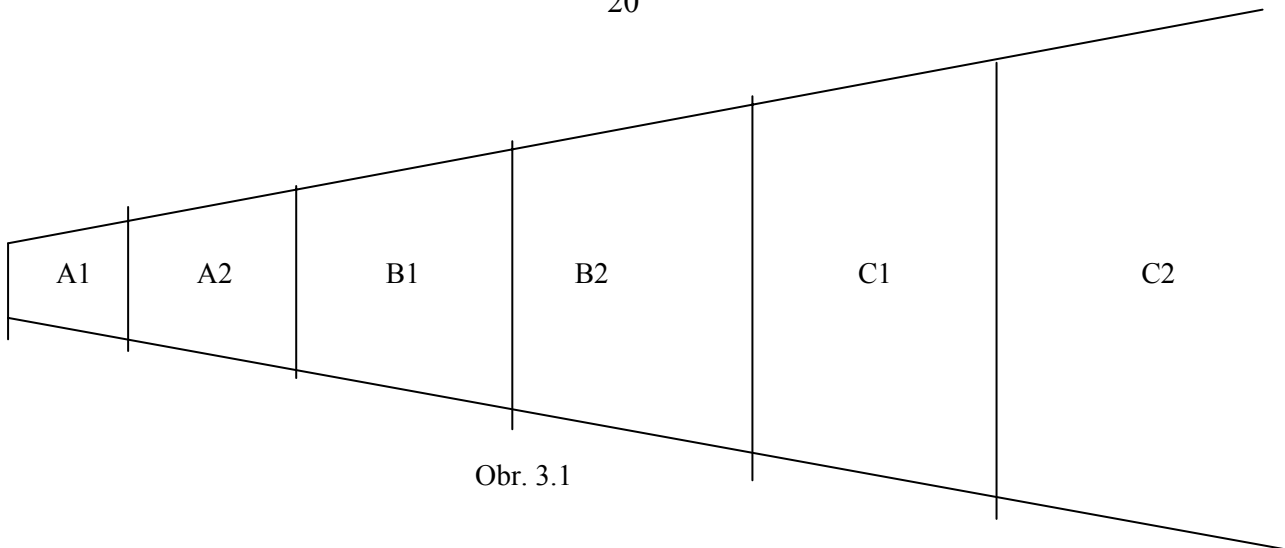
Úrovně v Spoločnom európskom referenčnom rámci sú také široké, že neumožňujú veľkej väčšine žiakov uvedomiť si pokrok, ktorý urobili počas značného obdobia, napr. počas celého školského roka. To demotivuje žiakov a rýchlo strácajú záujem o portfólio.

Prvé, čo si treba uvedomiť pri odpovedi na tento problém je, že súhrn zručností a úrovní, zahrnutých do Jazykového pasu EJP, pokrýva celé rozpätie možnej znalosti cudzieho jazyka od začiatočníka po takmer rodeného hovoriaceho. Iba veľmi malé percento učiacich sa dosiahne úrovne C1 a C2 a aj to len po mnohých rokoch učenia sa. Sotva nás teda prekvapí, že učiaci sa zostávajú na tej istej úrovni celé mesiace alebo v niektorých prípadoch roky, aj keď môže byť zrejme, že robia pokroky. Ak používajú EJP takým spôsobom, aký bol načrtnutý v kapitole 2, životopis bude skôr ako Jazykový pas hlavným zameraním pre stanovenie a preverovanie cieľov vyučovania a k profilu jazykových zručností v pase sa budeme vracaať iba príležitostne. Mimochodom všimnite si, že existuje viacero spôsobov, ako vyplňať profil jazykových zručností. Jeden je taký, že urobíme značku pri okienkach pre rôzne zručnosti a úrovne, keď sme tieto zručnosti a úrovne dosiahli; druhý je taký, že postupne tieňujeme okienka, tak ako napredujeme až k úplnému zvládnutiu každej úrovne. Táto druhá technika je v súlade s výchovno-vzdelávacím prístupom, predstaveným v kapitole 2.

V tomto bode je vhodné upriamiť vašu pozornosť na skutočnosť, že úrovne a stupnice, ktoré podopierajú EJP, nie sú priamočiare stupnice na meranie ako pravítka, ako to Spoločný európsky referenčný rámec (časť 2.2) vysvetľuje:

Žiadna existujúca stupnica alebo súbor úrovní nemôže tvrdiť, že je takto lineárna. Ak sa pozrieme na špecifikácie Rady Európy, vidíme, že A2 sa nachádza asi v polovici cesty k B1 na stupnici úrovní a B1 na polceste k B2. Skúsenosť s existujúcimi stupnicami však napovedá, že mnohým žiakom bude trvať viac ako dvakrát tak dlho, kým dosiahnu B1 z A2, ako potrebovali na dosiahnutie A2. Potom budú pravdepodobne potrebovať dvojnásobný čas na dosiahnutie B2 z B1, ako potrebovali na dosiahnutie B1 z A2 – aj keď sa úrovne na stupnici zdajú byť rovnako vzdialené. Je to dôsledok nevyhnutného rozšírenia rozsahu aktivít, zručností a zapojeného jazyka. Tento fakt sa odráža v častom zobrazovaní stupnice úrovní pomocou diagramu v podobe zmrzlinového kornútko, trojrozmerného kužeľa, ktorý sa rozširuje smerom hore. Záruka by sa mohla zabezpečiť tak, že by sme použili ktorúkoľvek stupnicu úrovní na výpočet „priemerného času“, potrebného na dosiahnutie jednotlivých cieľov.

K rovnakej situácii môže dôjsť aj vo vzťahu k počtu slov, ktoré žiaci potrebujú na to, aby primerane plnili úlohy na rôznych úrovniach. Pre A2 sa vyžaduje slovná zásoba asi 850 slov, pre B1 asi 1500 (*Prahová úroveň* /van Ek 1976/, ktorá zodpovedá B1, obsahuje približne 1500 slov). Ale bolo vyrátané, že na to, aby sme urobili Cambridge First Certificate in English, čo zodpovedá B2, žiaci potrebujú slovnú zásobu 4500 slov s približne 8000 sémantickými významami (Gairns a Redman 1986, s. 58). Tieto fakty sú vyjadrené na obr. 3.1.

Obr. 3.1

Tretí problém, o ktorom niektorí učitelia hovorili, súvisel s posúdením, kedy ich žiaci vyhovelí požiadavkám v príslušnej úrovni:

Neviem, kedy môžem potvrdiť, že žiak zvládol príslušnú úroveň.

Tento problém pravdepodobne vznikol čiastočne zo skutočnosti, že sme zvyknutí pracovať s testmi založenými na normatívnom hodnotení žiakov, a preto je pre nás ťažké pripustiť, že dokonca slabí žiaci môžu splniť kritériá, obsiahnuté v deskriptoroch, aj keď neadekvátne. Úrovne a deskriptory Rady Európy a EJP žiadajú, aby sme o žiakoch neuvažovali negatívne (do akej miery nezvládli úlohu), ale pozitívne (čo skutočne dokážu urobiť v cieľovom jazyku). Ak je kvôli našim tradíciám normatívneho hodnotenia ťažké zmieriť sa s tým, možno bude užitočné prirovnáť dosiahnutie jednej z úrovní k získaniu vodičského oprávnenia: Každý, kto je držiteľom trvalého vodičského oprávnenia, môže viesť auto, ale je zrejme, že niektorí vodiči sú šikovnejší ako druhí. Niet pochyb, že skúšky na všetkých úrovniach budú pokračovať v zoraďovaní žiakov podľa ich zdatnosti. Ale ak žiaci pracujú s EJP, postupne si môžu vyvinúť svoju vlastnú normu, pretože sa učia porovnávať svoje súčasné kompetencie s kompetenciami z minulého mesiaca, minulého polroka alebo minulého roka.

Ako istá učiteľka pracovala s deskriptormi

Mnohí učitelia, ktorí sa zúčastnili pilotných projektov, zistili, že stupnice, úrovne a deskriptory Rady Európy im pomáhali hlbšie sa zamýšľať nad tým, čo to vlastne vyučovanie jazyka je. A mnohí učitelia používali deskriptory na vytýčenie cieľov vyučovania a plánovanie učebných aktivít. Detailnejšie chceme predstaviť model, ktorý vytvorila učiteľka Jana Hindlsová, ktorý sa dá prispôbiť žiakom akéhokolvek veku a úrovne vedomostí.

Pani učiteľka začala s celou triedou rozprávať o deskriptoroch. Napísala všetky deskriptory A1 na päť plagátov, každú zručnosť na jeden a rozvešala ich po stenách triedy. Povzbudzovala triedu, aby premýšľala, ktoré deskriptory sú ťažké a prečo, a aby diskutovali o tom, čo budú musieť urobiť, aby ich dosiahli. Keď si jej žiaci mysleli, že dosiahli niektorý deskriptor, napísali svoje meno vedľa neho na plagát. Učiteľka ich potom vyzvala, aby preukázali, že ich sebahodnotenie bolo správne, napr. tým, že ich zapojila do vhodnej práce vo dvojici.

Po nejakom čase celá trieda splnila úlohy v počúvaní, ústnej interakcii a ústnej produkcii, ale čítanie a písanie sa zdali byť ťažkými pre niektorých žiakov. Pani učiteľka upozornila triedu na tento problém a spýtala sa, čo by bolo treba urobiť. Niektorí žiaci sa rozhodli pripraviť navyše praktické cvičenia, aby pomohli svojim priateľom. Jedno dievča vymyslelo cvičenie na porozumenie čítaného textu, ktoré malo formu hľadania pokladu. Toto je jej návod (neopravený) k úlohe:

1. Otvor dvere a vyjdi von z triedy.
2. Choď doľava ku stolu s keramikou.

3. Nájdi pohár a napíš na papier, čo je v pohári.
4. Otoč sa a choď dole. Zastaň pod schodmi. Otoč sa doprava a nájdi pohár. Napíš, čo je v pohári.
5. Choď ku krabici so školskými vecami a vezmi papier farby trávy.
6. Vráť sa rýchlo do svojej triedy.

Spolužiaci sa striedali v plnení tejto úlohy, čas im meralo dievča, ktoré túto úlohu vymyslelo. (Žiaci, ktorí nepracovali na tejto úlohe, boli zamestnaní odpovedaním na listy, ktoré dostali z inej triedy.)

Učiteľka Hindlsová povedala, že keď premýšľala nad svojou skúsenosťou, uvedomila si, že jej žiaci budú potrebovať pomoc, aby pochopili, ako pracovať s EJP. Boli to najmä plagáty, ktoré im pomohli zorientovať sa. Odhadovala, že im trvalo asi šesť mesiacov, kým sa stali skutočne samostatnými. Ako čas plynul, pripichovala ďalšie texty a učebné aktivity k rôznym deskriptorom na plagátoch a povzbudzovala svojich žiakov, aby si brali čokoľvek, o čom si myslia, že potrebujú na precvičovanie doma. Niekedy spojila dve triedy, štvrtú a piatu, aby piataci mohli so štvrtákmi pracovať vo dvojiciach podľa princípu -jeden (štvrták) z jednej a druhý (piatak) z druhej triedy. Niekedy piataci pripravili pre štvrtákov materiály, aby s nimi pracovali, napr. krížovky a hádanky. Učiteľka vysvetľovala:

Chceli sme, aby žiaci dosiahli stupeň A1 ešte predtým, ako odídu zo školy, a preto sme spojili obe triedy. Do dvojíc sme dávali žiakov, ktorí nemali rovnaké schopnosti a šikovnejší žiaci kládli otázky menej zdatným. Zdá sa, že to bolo užitočné pre obidve strany. Deti vyberali slová a otázky, ktoré boli jednoduchšie ako tie, ktoré by použila učiteľka, a tým sa úloha dialógu stala ľahšou. Keď žiaci pripravovali takéto úlohy, povzbudzovala som ich, aby sa zamýšľali nad tým, v čom by asi ich spolužiaci potrebovali pomoc. Úprimne povediac, ja sama som si nebola dosť istá ako používať portfólio bez toho, aby sa to prelínalo s tým, čo mám učiť. Ale potom som zistila, že najľahší spôsob je preniesť zodpovednosť na deti. V triede sa vytvorila atmosféra prestíže. Nevyhradili sme osobitné hodiny pre prácu s portfóliom. Používali sme ho, kedykoľvek žiaci sami povedali, že potrebujú na niečom pracovať. Portfólio ich určite motivovalo robiť také veci, ktoré by inak nerobili. Napríklad niektorí chlapci preložili znaky na počítačovej klávesnici a počítačové hry do češtiny. Pre mňa je portfólio viac ako len zbierka prác a dokladov: potrebujeme aj ostatné komponenty, aby nám pomohli vytýčiť ciele vyučovania.

Námety na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami

Zameranie sa na počúvanie

V nasledujúcich šiestich odstavcoch sú obsiahnuté deskriptory pre šesť úrovní pre POČÚVANIE, od A1 po C2. Ktoré deskriptory patria ku ktorej úrovni? Skontrolujte si svoje odpovede podľa obr. 1.3 v kapitole 1.

- *Rozumiem základným bodom zreteľných prejavov, ak sa používa zrozumiteľný spisovný jazyk a ak ide o známe veci z oblasti mojej práce, školy, voľného času atď. Rozumiem informáciám mnohých rozhlasových a televíznych relácií o aktuálnych udalostiach alebo témach spätých s mojimi osobnými alebo profesijnými záujmami, ak sa hovorí relatívne pomaly a zreteľne.*
- *Rozumiem známym každodenným výrazom a celkom jednoduchým vetám, napr. krátkym jednoduchým pokynom, ak sa hovorí veľmi zreteľne a pomaly.*
- *Nemám žiadne ťažkosti s porozumením hovorenej reči, nezáleží na tom, či sa hovorí „naživo“ alebo v médiách a aj vtedy, ak sa hovorí rýchlo. Potrebujem len trochu času, aby som si zvykol na osobitý prízvuk hovoriaceho.*
- *Rozumiem jednotlivým vetám a najčastejšie používaným slovám v prejavoch, ktoré súvisia s dôležitými témami o mojej osobe, rodine, nákupoch, práci a mieste, kde bývam. Rozumiem podstate krátkych, zreteľne vyslovených a jednoduchých správ a oznamov.*
- *Rozumiem dlhším prejavom a rozhovorom, aj keď nemajú jasnú stavbu a keď sú vzťahy len naznačené, nie explicitne vyjadrené. Bez veľkej námahy rozumiem televíznym programom a hraným filmom.*

- *Rozumiem dlhším prejavom a zložitejšej argumentácii, pokiaľ mi je tematika týchto vystúpení dostatočne známa. V televízii rozumiem väčšine spravodajských relácií a reportáží. Rozumiem väčšine hraných filmov, pokiaľ sa v nich hovorí spisovným jazykom.*

Aká je vaša úroveň POČÚVANIA v jazyku, ktorý učíte? Pozrite sa na tabuľku pre sebahodnotenie (obr. 1.3 v kapitole 1) pozrite sa aj na príslušné ilustračné stupnice v prílohe 1 a kontrolné zoznamy pre sebahodnotenie v prílohe 2.

Použite tabuľku pre sebahodnotenie, ilustračné stupnice a kontrolné zoznamy pre sebahodnotenie, aby ste posúdili svoju spôsobilosť v ďalších jazykových zručnostiach. Dosiahli ste rovnakú úroveň v každej zručnosti?

Teraz sa zamyslite nad tabuľkou pre sebahodnotenie, nad ilustračnými stupnicami a nad zoznamami pre sebahodnotenie z hľadiska vašich žiakov. Aká je ich priemerná úroveň kompetencie v každej z jednotlivých zručností? Čo očakávate, ako sa to bude vyvíjať v období, počas ktorého ich budete učiť?

Zameranie sa na čítanie

Tu sú štyri deskriptory z ilustračnej stupnice ORIENTAČNÉ ČÍTANIE, v ktorých ale chýbajú časti viet. Tieto chýbajúce časti sú očíslované 1- 4 a uvádzame ich nižšie. Do každej medzery vložte príslušnú chýbajúcu časť:

- B2 *Vie rýchlo zbežne prečítať* .....
- B1 *Dokáže nájsť a pochopiť* ....., *ako sú listy, letáky a krátke oficiálne dokumenty.*
- A2 *Dokáže nájsť špecifické,* ..... *ako sú inzeráty, prospekty, jedálne lístky, jednotlivé príslušné zoznamy a cestovné poriadky.*
- A1 *Dokáže spoznať* .....*na jednoduchých nápisoch vo väčšine bežných každodenných situácií.*

1. závažnú informáciu v každodennom materiáli.
2. dlhé a komplexné texty, nachádzajúc príslušné detaily.
3. známe mená, slová a základné frázy.
4. predvídateľné informácie v jednoduchom každodennom materiáli.

Skontrolujte si svoje odpovede podľa Prílohy 1.

Aplikovanie deskriptorov na vašich žiakov

Pokúste sa zhrnúť to, čo vaši žiaci dokážu urobiť v cieľovom jazyku ako sériu popisov *už viem*, zoradených pod piatimi hlavičkami: POČÚVANIE, ČÍTANIE, ÚSTNA INTERAKCIA, ÚSTNA PRODUKCIA, PÍSANIE.

Aplikovanie deskriptorov na učebnicu

Urobte si tabuľku s piatimi riadkami (pre POČÚVANIE, ČÍTANIE, ÚSTNU INTERAKCIU, ÚSTNU PRODUKCIU, PÍSANIE) a jedným stĺpcom pre každú z úrovní, zodpovedajúcu vašim žiakom (pre žiakov základnej školy budete asi potrebovať len jeden stĺpec, pre A1; pre dospelých začiatočníkov dva stĺpce, pre A1 a A2; pre žiakov nižších ročníkov strednej školy dva stĺpce, pre A2 a B1; a pre žiakov vyšších ročníkov strednej školy dva stĺpce, pre B1 a B2).

Pred začiatkom každej lekcie si ju v učebnici prezrite a zmapujte v tabuľke zvládnuté komunikatívne zručnosti, jazykové vedomosti a slovnú zásobu. To vám pomôže učebnicu užšie spájať

s komunikatívnymi cieľmi žiakov a s autentickým používaním cieľového jazyka. Pomôže vám to aj pri integrácii EJP do vášho vyučovania.

Niekoľko triednych aktivít súvisiacich s deskriptormi

Používanie deskriptorov na vytýčenie cieľov pre celú triedu

Na začiatku kurzu / (polroka) / akademického roka prediskutujte s vašimi žiakmi, čo by mali dokázať na konci kurzu / (polroka) / akademického roka. Pomôžte im vyjadriť tieto ciele ako popisy *už viem*. Navrhňte im, aby ich zhrnuli na plagátoch, ktoré môžete vyvesiť na stenách v triede a aby si ich prepísali do svojho životopisu. Prediskutujte, ktoré kroky treba urobiť na dosiahnutie cieľov a pripomínajte im ich v pravidelných intervaloch. Žiaci sa môžu podpísať pri rôznych cieľoch, vtedy, keď ich dosiahnu.

Používanie deskriptorov na sledovanie pokroku a na vytýčenie individuálnych učebných cieľov

Vyzvite žiakov, aby vytvorili dvojice. Požiadajte ich, aby si dôkladne prezreli deskriptory pre každú konkrétnu zručnosť na úrovni, ku ktorej teraz smerujú (napr. A1 ČÍTANIE, B2 ÚSTNA INTERAKCIA) a aby si premysleli jednak to, čo už dokážu vzhľadom na tieto deskriptory a jednak to, na čom ešte budú musieť pracovať. Vyzvite žiakov, aby si každý z nich vytýčil cieľ, ktorý by chcel dosiahnuť v priebehu nasledujúceho mesiaca a prediskutovali to vo dvojici. Požiadajte ich, aby si cieľ zapísali do životopisu. Čo musia urobiť, aby dosiahli cieľ? Po mesiaci navrhňte svojim žiakom opäť prácu vo dvojiciach, aby zhodnotili, či splnili svoj cieľ alebo nie. (Ak preniesete zodpovednosť za vlastné rozhodnutia na žiakov, podnecujete u nich hlbší prístup i záujem o ich vlastné učenie sa. Vaším cieľom by nemalo byť to, aby ste sa cítili po hodine vyčerpaná, ale aby ste našli spôsoby, ako vyprovokovať vašich žiakov k usilovnej práci!)

Ako pomôcť vašim žiakom nájsť vzťah medzi úrovňami a deskriptormi na jednej strane a učebnicou na strane druhej

Skôr ako začnete používať novú kapitolu v učebnici, prelistujte ju so svojimi žiakmi. Vyzvite ich, aby našli hlavný cieľ kapitoly a vyjadrili ho ako jedno alebo viac vyhlásení *Dokážem*. Po skončení kapitoly zase budú žiaci pracovať vo dvojiciach, aby zhodnotili, do akej miery dosiahli cieľ /ciele.

Konečný námet na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami

Aký dopad na vaše vyučovanie a na vašich žiakov by mohlo mať používanie stupníc a deskriptorov Rady Európy? Osobitne sa zamyslite nad týmito oblasťami:

VYUČOVANIE A VÝCHOVNO-VZDELÁVACIE CIELE

MOTIVÁCIA ŽIAKOV

HODNOTENIE

Kapitola 4

Motivácia, reflexia ako sa naučiť učiť sa

V Kapitole 1 sme priniesli plagáty, v ktorých dve skupiny českých učiteľov zhrnuli svoje skúsenosti z práce s EJP (obrázky 1.15 a 1.16 na strane 18). Najdôležitejší fakt, ktorý obidve skupiny spomenuli, bol pozitívny dopad EJP na motiváciu žiakov, ale tiež uvádzali, že EJP viedlo ich žiakov k premýšľaniu o svojom učení sa.“

Žiaci trávia viac času premýšľaním o svojich jazykových schopnostiach a znalostiach.

Žiaci viac uvažujú o tom, čo robia.

Je teda zrejmé, že premýšľaniu sa pripisuje vo výchovno-vzdelávacej funkcii EJP najväčšia dôležitosť, tak ako je to definované v Kapitole 1 - *pomocou neho sa proces učenia sa jazyka stáva pre učiacich sa transparentnejším, pomáhajúc im rozvíjať ich schopnosť uvažovania a sebahodnotenia, a tým im umožňuje postupne prijímať čoraz viac zodpovednosti za svoje vlastné učenie sa*. To vysvetľuje, prečo triedne aktivity, určené na uvedenie EJP (Kapitola 1), ho integrujú do osnov a učebnice (Kapitola 2) a pracujú explicitne so stupnicami a deskriptormi Rady Európy, všetky si vyžadujú od žiakov myslenie.

V tejto kapitole chceme viac porozprávať o vzťahu medzi premýšľaním, motiváciou a učením sa, ako sa učiť; ponúknuť niekoľko myšlienok o rôznych úlohách, v ktorých je zahrnuté premýšľanie v učení a vo využívaní jazyka; a prediskutovať dve veci, ktoré sú, z nášho pohľadu, kľúčové – používanie písania na stimulovanie a zameranie sa premýšľanie a dôležitosť postupne sa rozvíjajúcej schopnosti žiakov rozmýšľať v cudzom jazyku.

Motivácia a učenie ako sa učiť

Nedostatok motivácie žiakov je najčastejší problém, ktorému čelia učitelia jazykov. Niektorí učitelia riešia tento problém tak, že sa čo najviac snažia robiť svoje hodiny živými a zaujímavými, vyberajúc stimulačné vyučovacie aktivity a atraktívne materiály. Tento prístup však prináša iba krátkodobú pomoc, zakaiaľ sa aktivity neskončia a materiály sa nevyčerpajú. Alternatívne riešenie je také, ktoré vyzýva žiakov samotných, aby povedali, čo je pre nich zaujímavé a užitočné a prebrali spoluzodpovednosť za aktivity v triede. Tento prístup si osvojila Leni Dam, učiteľka angličtiny na nižšom stupni strednej školy v Dánsku. Píše takto (Dam 1995, s.2):

V polovici sedemdesiatych rokov som začala po prvýkrát pracovať so 14-16-ročnými žiakmi v jazykových triedach. Bola som proti postoju „unavený školou“, ktorý táto veková skupina dáva často najavo, tak isto ako aj k všeobecnému nedostatku záujmu o vyučovací predmet angličtinu. Cítila som, že ak chcem prežiť, musím zmeniť svoju zvyčajnú rolu učiteľa. Pokúšala som sa zapojiť žiakov – alebo skôr som ich nútila, aby sa zapájali - do rozhodovaní týkajúcich sa, napr. výberu triednych aktivít a učebných materiálov.

Zmenou svojej úlohy si Leni Dam zabezpečila, že jej žiaci už nesedeli pasívne v triede, čakajúc na jej ďalšie iniciatívne nápady. Museli prevziať svoju vlastnú iniciatívu v učení, čo znamenalo, že museli premýšľať, a to malo za následok, že sa nemohli ubrániť zapojeniu sa do vyučovacieho procesu. Takýmto spôsobom sa problém nedostatočnej motivácie postupne zmenšoval. Leni Dam takto opisuje efekt prenosu zodpovednosti na svojich žiakov:

Čoskoro som si uvedomila, že prenos časti zodpovednosti za plánovanie a vedenie vyučovacích aktivít spôsobil, že sa aktívnejšie zapájali a viedol k zlepšeniu učenia sa. Zvýšil tiež ich schopnosť hodnotiť učebný proces. Týmto spôsobom sa vytvoril uzavretý kruh: uvedomenie si AKO sa učiť uľahčuje a ovplyvňuje to, ČO sa učiť a zlepšuje preniknutie do toho, AKO sa učiť.

Je dôležité poznamenať, že hoci sa úloha Leni Damovej zmenila, nestratila na dôležitosti. Samozrejme zostala zodpovednou za vytváranie a udržiavanie dynamiky v triede: keby to nebola urobila, neboli by sa veľa učili. Postupne zistila, že môže čoraz viac zodpovednosti a riadenia presunúť na svojich žiakov, ale stále sa musela presvedčať, že to, čo sa deje v jej triede, sa zhoduje s požiadavkami učebných osnov.

Výchovno-vzdelávaciemu prístupu, ktorý nevyžaduje od žiakov, aby boli iniciatívni, a teda, aby premýšľali o svojom učení, môže uniknúť i problém slabej žiackej motivácie. Toto bol zaiste prípad Hanne Thomsenovej, učiteľky angličtiny a nemčiny na nižšom stupni strednej školy v Dánsku:

Teraz mi je jasné – a to je to, čo som od seba ako učiteľky vtedy očakávala – že takmer všetka iniciatíva vychádzala zo mňa. Ja som bola „majiteľom projektov“ a mojím vlastným nadšením sa

mi darilo zapájať študentov do „mojich projektov“ s radosťou a dobrými výsledkami – alebo inak, prehovorila som ich na to. (Thomsen 2000, s.72)

Ale pretože Hanne Thomsenová nevyžadovala od svojich žiakov, aby aj sami rozmýšľali, títo zostávali úplne závislí na nej a to ju prekvapovalo:

Ak som v škole pár dní chýbala, naozaj ma zakaždým prekvapilo zistenie, ako málo boli moji žiaci schopní urobiť so supľujúcou učiteľkou za mojej neprítomnosti. Koniec koncov, ako som sa domnievala, veľmi dobre vedeli, ako má hodina angličtiny vyzerat' a boli vopred inštruovaní. A oni vždy odpovedali: „Ale vaša kolegyňa nie je ako vy“. A nepochybne ma už počujete moralizovať: „Vy sami ste zodpovední, očakávala som, že ...“ Išlo o to - ako to vidím teraz – že nikdy som im nedovolila prevziať iniciatívu alebo niesť nejakú zodpovednosť za to, čo sa dialo na vyučovaní, nehovoriac o tom, aby sa sami učili. (ibid.)

Z pedagogického hľadiska je EJP predovšetkým nástrojom, určeným na stimulovanie žiakov k premýšľaniu o ich učení, a to tým, že ho zviditeľňuje a na tomto základe im uľahčuje chopiť sa iniciatívy.

Niekoľko úvah na tému reflexia

V celej tejto knižke používame slovo *premyšľat'* vo význame myslieť na niečo uvedomene a cielene. Ako je už zrejme jasné, táto zdanlivo jednoduchá definícia zahrňuje zložitú oblasť duševného správania. Pri učení sa cudzieho jazyka môžeme rozmýšľat' o faktoch, týkajúcich sa cieľového jazyka, procesov, ktorými sa usilujeme naučiť sa ho a procesov, zapojených do jeho používania. A navyiac, môžeme rozmýšľat' skôr, ako sa zapojíme do učebnej aktivity alebo komunikatívnej úlohy (PLÁNOVANIE), počas aktivity alebo úlohy (MONITOROVANIE) a po tom, ako sme ju dokončili (HODNOTENIE).

EJP zapája žiakov do každého z týchto troch druhov premýšľania. Napríklad zaznamenanie učebných cieľov v životopise je formou plánovania; precvičovanie konkrétnej komunikatívnej úlohy si vyžaduje, aby žiaci monitorovali svoj výkon; a keď triedia materiály na založenie do zbierky prác a dokladov, znova prechádzajú učebnými cieľmi v životopise a dopĺňajú svoj profil jazykových zručností v pase, hodnotia sami seba. Pravdaže, v praxi sa ciele a procesy uvažovania často prelínajú. A tak plánovanie konkrétnej učebnej aktivity si môže vyžadovať zamyslenie sa nad niektorým aspektom cieľového jazyka tak isto ako nad tým, ako by sa mala konkrétna aktivita uskutočniť; zatiaľ čo monitorovanie priebehu aktivity môže odhaliť problém, ktorý sa dá vyriešiť iba ďalším plánovaním.

Pedagogickou terminológiou to znamená, že chceme podporovať reflexiu v celom vyučovaní, ako keby sme rozvíjali iba jednotlivé druhy premýšľania osobitne. Cieľový jazyk a proces učenia a jeho používania to všetko je spolu späť, keď sa pokúšame odpovedať na päť otázok, ktoré Leni Dam opakovane kladie svojim žiakom (pozri Dam 1995):

- Čo sa učíme?
- Prečo sa to učíme?
- Ako sa to učíme?
- Aké úspešné je naše učenie?
- Čo budeme robiť ďalej?

Vhodne vytvorená dvojica a skupinová práca zohravajú dôležitú úlohu v rozvoji schopnosti žiakov premýšľat': účastníci akejkoľvek úlohy, pri ktorej sa vyžaduje spolupráca, musia jeden na druhého myslieť a plánovať, k čomu by nemuselo dôjsť, keby robil úlohu každý sám. A preto tak veľa aktivít, navrhnutých v tejto príručke vyžaduje, aby žiaci pracovali vo dvojiciach alebo v malých skupinách. Zapisovanie je tiež dôležité, čiastočne preto, lebo usmerňuje debatu a čiastočne preto, lebo pomáha ujasniť si, čo si myslíme a poskytuje stimul pre ďalšie premýšľanie. Existuje prirodzená tendencia predpokladať, že najprv premýšľame a potom si myšlienky zapíšeme. Andy Clark tvrdí, že niektoré druhy myslenia sú možné iba vtedy, ak píšeme (Clark 1997, s. 207 a ďalej). Vysvetľuje tento proces analógiou rastu mangrovevej bažiny:

Ak na ostrove vidíte rásť strom, čo si myslíte, kto bol prvý? Je prirodzené (a zvyčajne správne) predpokladať, že ostrov poskytol úrodnú pôdu, do ktorej si šťastné semienko prišlo odpočinúť. Avšak mangrovové lesy sú výnimkou z tohto všeobecného pravidla. Mangrovník vyrastá z plávajúceho semienka, ktoré sa usadí vo vode a zakorení v bahnatej plytčine. Rastlinka vysiela sústavu kolmých koreňov cez hladinu vody, kulminujúc v niečom, čo prakticky vyzerá ako malý strom, spočívajúci na koloch. Na tomto zložitom systéme vzdušných koreňov sa však čoskoro zachytí plávajúca pôda, morské riasy a rôzne úlomky. Po čase sa z nahromadeného zachyteného materiálu vytvorí malý ostrovček. Ostrov postupne rastie a rastie. Rozširujúca sa hmota viacerých takýchto ostrovov môže nakoniec splynúť, skutočne posúvajúc pobrežnú čiaru ďalej k stromom. Takýmto spôsobom a napriek našim prvým domnienkam to bola zem, ktorú postupne vytvorili stromy.

Platnosť „mangrovového efektu“ pre procesy reflexie, ktorými sa tu zaoberáme, by mala byť samozrejماً, najmä ak máme na mysli, že predmetom týchto procesov je cudzí jazyk i to ako sa ho učíme a používame ho.

Reč a premýšľanie

V predchádzajúcich kapitolách sme opísali rôzne učebné aktivity, ktoré sa začínajú nejakou debatou a potom vyžadujú od žiakov, aby splnili úlohu, ktorá zahŕňa v sebe aj reflexiu. Nevyhnutne tu vyvstane otázka, v akom jazyku by sa mala viesť diskusia a následné premýšľanie.

Tá istá otázka sa objaví v súvislosti s EJP, najmä s jeho životopisným komponentom: žiaci by si mali stanoviť svoje ciele učenia sa a zapisovať dôležité interkultúrne a učebné skúsenosti vo svojom cieľovom jazyku (jazykoch) alebo v materinskom jazyku?

Odpoveď na obidve tieto otázky prichádza v dvoch častiach. Po prvé, nedostatočná znalosť cieľového jazyka by sa nemala využívať ako výhovorka pri nezapájaní sa do procesov uvažovania. Pri práci so začiatovníkmi v akomkoľvek veku je lepšie diskutovať o učebných cieľoch (napríklad) v materinskom jazyku ako vôbec nediskutovať. A po druhé, schopnosť človeka vyjadrovať svoje vlastné myšlienky je dôležitou časťou znalosti ktoréhokoľvek jazyka. Takže, keď používame materinský jazyk na prediskutovanie učebných cieľov, mali by sme tie ciele tiež zhrnúť v cieľovom jazyku a plagát s nimi vyvesiť, aby sme sa k nim mohli vracieť; a keďže ovládanie jazyka u našich žiakov má vzrastajúcu tendenciu, ich premýšľanie musí pokračovať čím ďalej tým viac v cieľovom jazyku, pretože toto bude stimulovať ďalší rast ich znalostí. To, čo sa dá dosiahnuť v relatívne krátkom čase, ukazujú nasledujúce texty, ktoré napísali (v angličtine) dvaja žiaci Leni Damsovej po štyroch rokoch učenia sa jazyka (citované Dam a Little 1999, s. 134). Sú pozoruhodné spôsobom, ktorým spájajú jasné a plynulé vyjadrovanie s uvedomovaním si samých seba a sú nezvratným dôkazom, že štúdium cudzieho jazyka môže veľmi prispieť k rastu osobnosti, ktorý prináša so sebou efektívna výchova:

Najdôležitejší je pravdepodobne spôsob, akým sme pracovali, že od nás očakávali a zároveň nám aj dali šancu, aby sme sami rozhodovali, čo budeme robiť. Že sme pracovali samostatne... A naučili sme sa oveľa viac, pretože sme pracovali s rôznymi vecami. Takto sme si mohli navzájom pomáhať, pretože niektorí z nás sa naučili niečo a iní sa naučili niečo iné. To neznamená, že by sme neboli mali učiteľku, ktorá nám pomáhala. Máme ju a ona nám pomáhala. Ale v deň, keď nemala čas, sme si vedeli poradiť aj sami.

Keď sa snažím prísť k niečomu, čo som urobil doma, už používam zafixované postupy z našich denníkov. Potom si urobím zoznam, čo mám urobiť alebo na čo si mám spomenúť nasledujúci deň. To mi veci veľmi uľahčuje. Vďaka angličtine som sa naučil tiež nadviazať rozhovor s neznámym alebo klásť otázky. A myslím si, že naše spoločné posedenie mi pomohlo naučiť sa lepšie počúvať druhých a zaujímať sa o nich. Cítim, že som sa naučil veriť si a byť nezávislý.

Takého texty sú presne to, čo človek dúfa, že nájde v životopisnej časti EJP.

Námety na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami

Dve úlohy na uvažovanie

Učenie ***ako premýšľať*** si vyžaduje reflexívnych učiteľov a dobrí učitelia sú tiež dobrými žiakmi. *V jazyku, ktorý vyučujete*, napíšte dva krátke texty, jeden ako odpoveď na otázku „Akým študentom jazyka som?“ a druhý ako odpoveď na otázku „Akým učiteľom jazyka som?“ Začnite každú úlohu zamyslením sa nad tromi prívlastkami, ktoré odrážajú vaše najkladnejšie vlastnosti študenta/učiteľa jazyka a nad tromi prívlastkami, ktoré odrážajú vaše najzápornejšie vlastnosti. Povedzte, ktoré sú vaše najobľúbenejšie učebné/vyučovacie techniky/ aktivity. Každý text zakončite opisom úspešnej skúsenosti z učenia sa/vyučovania cudzieho jazyka. Nasledujúci text, ktorý napísala česká učiteľka angličtiny na seminári o tom, ako používať EJP na stimulovanie učenia ako premýšľať, môže pomôcť príviesť i vás k premýšľaniu.

Myslím, že nie som veľmi dobrá študentka jazyka, pretože sa učím angličtinu asi 20 rokov (s malými prestávkami) a neviem veľmi dobre hovoriť, lebo ju dobre neviem. Prvé roky štúdia angličtiny ma veľmi ovplyvnili. Skutočnosť, že nás učili písať skôr ako hovoriť, znamenala, že moja najlepšia zručnosť (rečová zručnosť) je písanie. Preto mám trochu strach hovoriť. Povedala by som, že mám svoj vlastný spôsob, ako sa učím nové veci (vo všetkých jazykoch, ktoré som kedy študovala)! Potrebujem zoznam slovíčok (podobne ako v slovníčku), aby som ich nahlas čítala, viackrát ich povedala a príležitostne si ich napísala, aby som si ich zapamätala. Keď sa učím celú tému alebo text, musím si ho znova a znova nahlas čítať. Niekedy mi pomáha, keď viem, kde (na ktorom mieste v knižke atď.) sa lekcija nachádza – dokážem si spomenúť na miesto (pravá a ľavá strana, dolná časť strany atď.) a potom na samotné slovo.

Niekedy nie som veľmi praktický žiak, chcela by som sa učiť naraz viac vecí, ako dokážem.

Všimnite si, že keď sa táto úloha využíva pri príprave učiteľov, učitelia môžu pracovať vo dvojiciach, vymieňať si texty a poskytovať si navzájom spätnú väzbu.

Podporovanie práce vašich žiakov s EJP

Učitelia, zúčastňujúci sa na pilotných projektoch zvyčajne súhlasili s tým, že je nutné rôznymi spôsobmi podporovať žiakov, aby používali EJP. Nižšie uvádzame zoznam aktivít, ktoré realizovali (všetky z nich vyžadujú premýšľanie). Pozrite sa na zoznam a poznačte si, ktoré aktivity by sa zdali vašim žiakom najmotivujúcejšími a prečo.

- Triedna diskusia o tom ako pracovať s EJP.
- Skupinová diskusia o tom, ako dosiahnuť ciele vytýčené v EJP, zakončená prednesením správy pred celou triedou.
- Rozhovor so žiakom z inej triedy, ktorý používa EJP.
- Triedna diskusia o kritériách, ktoré by sa mali používať pri výbere materiálov na založenie do zbierky prác a dokladov.
- Plagáty s deskriptormi Rady Európy.
- Plagáty, pripomínajúce rôzne aspekty práce s EJP.
- Skupinová diskusia o porovnateľnej obťažnosti rôznych učebných úloh.
- Príviesť žiakov k zamysleniu sa nad tým, ktorý deskriptor sa hodí ku ktorej učebnej úlohe.
- Príviesť študentov k tomu, aby hľadali v učebnici úlohy typu *Dokážem*.
- Príviesť študentov k tomu, aby si vytýčili svoje osobné učebné ciele vzhľadom na deskripty EJP.
- Príviesť študentov k tomu, aby na konci fázy učenia – alebo na konci každej hodiny - napísali krátku hodnotiacu úvahu.
- Prívádzať študentov k hodnoteniu svojej práce.
- Vytýčenie cieľov pre celý kurz/polrok/rok, ktoré budú súvisieť so stupnicami Rady Európy.
- Vzbudzovať u žiakov záujem riešiť úlohy EJP.

Aké ďalšie nápady máte po prečítaní kapitol 1- 4 a vychádzajú z vlastnej skúsenosti? Aké prostriedky na podporu žiakov by boli vo vašej situácii osobitne vhodné ?

Používanie EJP na zvyšovanie motivácie žiakov

Žiaci, zúčastňujúci sa pilotných projektov, ktorí cítili, že ich EJP im skutočne patrí, mali k nemu pozitívny vzťah a radi s ním pracovali. Ich zmysel pre osobné vlastníctvo sa dal zvyšovať rôznymi spôsobmi. Napríklad mladší žiaci mohli vyfarbovať stránky svojho EJP a zbierať do svojej zbierky prác a dokladov zaujímavé obrázky, výstrižky, piesne a básne; starší žiaci mohli svoju projektovú prácu zamerať na EJP a dospelí mali tendenciu nachádzať najviac stimulov v triednych diskusiách, v sebahodnotení a vo vytyčovaní si osobných cieľov. Učiaci sa každého veku pripisovali osobitnú dôležitosť tomu, že si sami riadili svoju prácu a mali slobodu vyjadrovať svoje myšlienky bez toho, aby boli kontrolovaní učiteľom.

Ako by ste vy vo svojej konkrétnej situácii viedli vašich žiakov k tomu, aby v EJP videli skôr spôsob, ako byť hrdý na svoje výkony a nie nadbytočné bremeno?

Veríme, že existuje jasná paralela jednak medzi tým, že vaši žiaci vlastnia EJP a sú zapojení do práce s ním a jednak tým, že vy „vlastníte“ prístup k vyučovaniu jazykov, ktorý opisujeme v tejto knižke a ste doňho zapojení. Ako by ste mohli vy osobne prispieť k lepšej práci s EJP?

Niekoľko triednych aktivít zameraných na premýšľanie

Aký som študent jazyka?

Iniciujte svojich žiakov k tomu, aby každý z nich napísal krátky text, podľa možnosti v cieľovom jazyku, ako odpoveď na otázku „Aký som študent jazyka?“. Navrhnite im, aby začali premyslením si troch prívlastkov, ktoré odrážajú ich najpozitívnejšie vlastnosti, ich ako učiacich sa jazyk a tri prívlastky, ktoré odrážajú ich najzápornejšie vlastnosti. Navrhnite im, aby vymenovali aspoň tri učebné techniky/aktivity pre učenie sa jazyka, ktoré sú, podľa nich, užitočné. Požiadajte ich, aby svoj text zakončili stručným opisom úspešných skúseností s učením sa jazyka.

Túto úlohu môžete pripraviť tak, že ju rozdiskutujete s celou triedou alebo sa o nej žiaci porozprávajú v skupinách. Keď žiaci dokončia úlohu, môžu sa so svojim susedom porozprávať o tom, čo napísali. To ich môže povzbudiť k tomu, aby si prezreli a /alebo opravili svoj text. Text potom môžu prepísať do životopisnej časti svojho EJP. Ďalej môžete niektoré alebo všetky texty vyvesiť v triede na stenu a/alebo ich využiť na zostavenie zoznamu obľúbených činností a techník učenia.

Hodnotenie učenia celou triedou

Na konci jednotlivých fáz učenia (v škole by to mohol byť koniec polroka) zapojte celú triedu do vyhodnocovania toho, ako pracovali a čo sa naučili. Ich rozmýšľanie podporte týmto návodom:

O MOJOM UČENÍ	O HODINÁCH
+ Naučil som sa ..... Dokážem... Som dobrý v...	Najradšej mám... Najzaujímavejšie je...
- Nepodarilo sa mi... Nerozumiem Mám problémy s...	Nemám rád... Najnudnejšie je...

Usmerňujte túto aktivitu, pokiaľ možno, v cieľovom jazyku. Výsledok zaznamenajte na plagát a vychádzajte z neho, pri plánovaní učenia s celou triedou, na začiatku ďalšej fázy.

Podpora reflexii týkajúcich sa stratégií čítania

Jedna učiteľka, ktorá sa zúčastnila na jednom z pilotných projektov EJP, chcela zlepšiť plynulosť čítania svojich žiakov. Zariadila, aby každý mesiac dostávali časopis a nabádala ich, aby doma čítali. Čoskoro však vyšlo najavo, že mnohí žiaci sa zdráhali čítať sami: väčšina textov v časopise bola podľa nich veľmi ťažká a niektorí z nich rezignovali, len čo nad'abli na slovo alebo frázu, ktorej nerozumeli.

Učiteľka, aby zlepšila ich čítanie a pozdvihla im sebavedomie, prediskutovala so svojimi žiakmi stratégie rýchleho čítania (pozri deskriptory pre ORIENTAČNÉ ČÍTANIE v prílohe 1) a ku každému číslu časopisu pripravila krátky kvíz.

Aby jej žiaci mohli odpovedať na otázky v kvíze, museli *prebehnúť* časopis čo najrýchlejšie a čo najúčinnejšie. Po štyroch mesiacoch takmer všetci žiaci potvrdili, že ich dôvera v nich samých ako čitateľov vzrástla a že doma oveľa častejšie čítali. Táto zmena bola spôsobená nie kvízom ako takým, ale faktom, že žiaci pracovali pri kontrole a oprave svojich odpovedí vo dvojiciach.

Ako by ste vy museli prispôbiť túto aktivitu, aby bola vhodná pre vašich žiakov?

Vyberte niektorú inú zručnosť, ktorú vaši žiaci potrebujú a navrhnete učebnú aktivitu, ktorá pomôže rozvíjať ich znalosti a zároveň ich povzbudí, aby premýšľali.

Úvahy o porozumení čítania

Dajte svojim žiakom na domácu úlohu prečítať príbeh a požiadajte ich, aby pripravili dve učebné aktivity, založené na príbehu. Bude závisieť od nich, aby rozhodli, ktoré dve aktivity to budú, ale jedna musí byť založená na obsahu (napr. plagát, kvíz, hra, dialóg, jednoaktovka) a druhá musí byť zameraná na formu (napr. vyplňanie medzier, transformačný dril, úloha na osvojenie si novej slovnej zásoby). Žiaci ešte predtým, ako predstavia svoje aktivity triede a/alebo vyzvú ďalších spolužiakov, aby ich urobili, musia zdôvodniť svoj výber úloh a opísať, ako sa pustili do ich vymýšľania. Táto aktivita zlepšuje porozumenie čítania, podporuje aktívny prístup k učeniu, prenáša zodpovednosť z učiteľa na žiakov a pomáha žiakom premýšľať o svojom učení a hodnotiť svoj pokrok.

Ktoré učebné aktivity sú užitočné?

Keď sa niekoľkých 12-ročných žiakov opýtali, ktoré učebné aktivity na hodinách cudzieho jazyka sú pre nich najužitočnejšie, odpovedali: „Keď rozprávame po anglicky“, „Keď učiteľka píše vety na tabuľu a prekladá ich“, „Keď pracujeme v skupinách“.

Položte vašim žiakom tú istú otázku a napíšte ich odpovede na plagát. Ste si istí, že ich obľúbené aktivity sú skutočne najužitočnejšie? Alebo im musíte pomôcť zmeniť ich poradie obľúbenosti?

Zadajte vašim žiakom úlohu - pripraviť hodinu

Rozdeľte triedu do skupín po päť alebo po šesť detí. Raz za mesiac (alebo raz za pol roka) zadajte každej skupine úlohu pripraviť hodinu. Vopred prediskutujte obsah hodiny s celou triedou. Cieľ hodiny by sa mal jasne zhodovať s deskriptormi v EJP a hodina by mala končiť kritickým hodnotením celou triedou.

Hodnotenie zbierky prác a dokladov a jej vystavenie

Pravidelne (raz za mesiac, dvakrát sa polrok atď., podľa okolností) venujte celú hodinu zbierke prác a dokladov. Povedzte svojim žiakom, aby sa pripravili na hodinu tak, že si prelistujú, a ak to bude potrebné, premiestnia materiály vo svojich zbierkach prác a dokladov. Na hodine budú žiaci pracovať vo dvojiciach, budú si navzájom predstavovať svoje zbierky prác a dokladov a budú si vysvetľovať, čo

je pre nich najcennejšie a prečo. Ak bude dostatok času, dvojice môžu vytvoriť skupiny a každá skupina môže pripraviť prehľad svojich zbierok prác a dokladov, aby ich predstavila zvyšku triedy.

Konečný námet na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami

Tu je niekoľko aktivít, ktoré učitelia realizujú so svojimi žiakmi, aby im pomohli prevziať väčšiu zodpovednosť za ich vlastné učenie sa. Ktoré z nich už robíte? Z tých aktivít, ktoré nerobíte, ktoré by sa ľahko uplatnili vo vašej situácii? Čo by ste vedeli pridať k tomuto zoznamu?

- Zdôrazňovať žiakom ciele programu.
- Práca vo dvojiciach.
- Špecifikácia vlastných učebných cieľov učiacich sa.
- Vlastná reflexia učiacich sa nad učebnými stratégiami.
- Vedenie žiakov k tomu, aby si vo dvojiciach alebo v skupinách poskytovali spätnú väzbu.
- Rozmýšľanie nad predchádzajúcim učením.
- Umožnenie žiakom vybrať si, s kým budú pracovať.
- Príprava a využívanie banky vlastnoručne „doma“ vyrobených materiálov.
- Umožnenie žiakom, aby si sami zvolili učebné aktivity.
- Navrhovanie efektívnych učebných aktivít.
- Plánovanie práce v diskusii s triedou.

Kapitola 5

Ako si poradiť so sebahodnotením

Teraz už bude úplne zrejmé, že sebahodnotenie je v EJP ústrednou záležitosťou. Jazykový pas vyžaduje od žiakov, aby hodnotili svoju vlastnú znalosť pomocou stupníc a deskriptorov, odvodených zo Spoločného európskeho referenčného rámca; životopis zabezpečuje pravidelné stanovovanie si učebných cieľov, ktoré však žiaci môžu robiť iba vtedy, keď pravidelne vyhodnocujú svoj pokrok; výber materiálov na založenie do (a výber zo) zbierky prác a dokladov takisto vyžaduje sebahodnotenie. Dôraz, ktorý sa kladie na sebahodnotenie, sa zhoduje so záujmom Rady Európy presadzovať samostatné celoživotné učenie sa a pripomína nám, že vlastníkom EJP je vždy učitelia sa jednotlivci.

V pilotných projektoch obidve strany, učitelia aj žiaci, cítili, že im zameranie na sebahodnotenie prinášalo úžitok. Učitelia často hovorievali, že zavedenie sebahodnotenia viedlo k otvorenému dialógu so žiakmi a prinieslo lepšie pochopenie problémov žiakov; zatiaľ čo niektorí žiaci jasne ocenili zmysel pre kontrolu, ktorý im sebahodnotenie dalo, napr.:

Páči sa nám hodnotenie našich vlastných rečových zručností a porovnávanie nášho názoru s učiteľovým. (10. trieda, anglická, na moskovskom lýceu)

Je dobré naučiť sa hodnotiť svoju vlastné kompetencie. (16-ročný Maďar, učitelia sa francúzštinu)

Sebahodnotenie sa však zároveň vnímalo ako najproblematickejší aspekt EJP, vyvolávajúci otázky, ako napr.: „Ako len môžu žiaci hodnotiť samých seba?“, „Vedia dost?“, „Môžu byť objektívni?“, „Môže byť sebahodnotenie spoľahlivé?“. Jeden dôvod pre to je ten, že sebahodnotenie nefiguruje v popredí hlavného prúdu našich výchovno-vzdelávacích tradícií, ako na to poukázal jeden riaditeľ strednej školy:

Naši učitelia a žiaci hovorili, že portfólio zvyšuje motiváciu, ale sebahodnotenie je jeho najkritickejšou časťou, pretože nie je bežnou tradíciou v našich školách.

Keďže sebahodnotenie je základom koncepcie EJP, už sme ho predstavili nepriamo vo väčšine triednych aktivít, ktoré sme ponúkali v predchádzajúcich kapitolách.

Bolo i ústrednou témou kapitoly 4 do tej miery, do akej je sebahodnotenie jedným z nevyhnutných výsledkov efektívneho premýšľania. Avšak v tejto kapitole sa zaoberáme sebahodnotením nie ako

vedľajším produktom uvažovania, ale ako osobitým faktom v pravom zmysle slova a jeho vzťahom k ostatným formám hodnotenia. Takýto prístup sa nám vidí nevyhnutný, pretože úspešné prepojenie EJP s učebnými osnovami a didaktikou čiastočne závisí od správneho vzťahu medzi sebahodnotením a rôznymi formami hodnotenia inými ľuďmi – testmi a skúškami – ktorým sa žiaci podrobujú.

Dva protichodné prístupy k hodnoteniu

Rada Európy v definovaní cieľov učenia sa jazyka, v jazykových projektoch, podčiarkovala jednoduchosť porozumenia. Osobitne sa venovala vypracovaniu deskriptorov jazykových kompetencií tak, aby priamo súviseli s komunikatívnym využívaním jazyka. Od 70.-tych rokov rôzne dokumenty *Prahovej úrovne* hrajú ústrednú rolu v novej orientácii vyučovania cudzích jazykov na komunikačné ciele. Tým tiež pomáhali stimulovať rozvoj nových teoretických perspektív hodnotenia znalosti cudzieho jazyka. Koniec koncov, je logické, aby sme hodnotili žiakov podľa rovnakých kritérií, aké používame na špecifikovanie ich učebných cieľov. Toto je dôvod pre vytváranie stupníc, úrovní a deskriptorov, ktoré sú vysvetlené v *Spoločnom európskom referenčnom rámci* a prenesené do EJP.

Práca Rady Európy na tomto poli má mimoriadny vplyv na definovanie cieľov osnov a vývoj materiálov pre učenie sa jazykov. Jej dopad na formálne hodnotenie študentov jazyka bol oproti tomu oveľa slabší. Je pravda, že v oblasti vzdelávania dospelých, najmä tam, kde výučbu jazykov zabezpečujú súkromné inštitúcie, je hodnotenie teraz často založené na deskriptoroch, tak ako ich nachádzame v EJP. Ale je tiež pravda, že v školách a univerzitách sa formy hodnotenia menili oveľa pomalšie.

Vo väčšine európskych krajín celoškolské skúšky a stupnice známkovania, ktoré používajú, tradične vyjadrujú prístup, odvolávajúci sa na normy a ktorý je založený na presvedčení, že schopnosť, a teda aj výkon, sú rozložené so štatistickou pravidelnosťou Gaussovej krivky v tvare zvona. Inými slovami, v každej vekovej skupine bude malý počet veľmi dobrých žiakov, značne väčší počet dobrých žiakov, veľa priemerných žiakov, niekoľko slabých žiakov a zopár veľmi slabých žiakov. Podľa tejto filozofie niekoľko študentov vždy prepadne. Ale ak (podobne ako v EJP) opisujeme ciele učenia sa jazykov v termínoch pre správanie – čo by žiaci dokázali *urobiť v jazyku* so svojimi rečovými zručnosťami –, vyplýva z toho, že hodnotenie by malo byť záležitosťou stanovenia miery, do akej žiak zvládol spomínané správanie; a tento prístup môže umožniť dokonca aj najslabším byť úspešnými – alebo vyhovieť kritériám – do istej miery.

Hlavný rozdiel medzi týmito dvomi prístupmi k hodnoteniu spočíva v ich postoji k neúspechu. Normatívny prístup ľahko vyvolá negatívny postoj. Ak je v teste, založenom na normatívnom hodnotení ideálnym rozvrhnutím výkonov zvonovitá krivka, znak neúspechu zasiahne nielen tých, ktorí nedosiahnu známku vyhovet, ale všetkých tých, ktorí spadnú pod prostredný bod v rozdelení známok – inými slovami tých, ktorí sú pod priemerom. Dopad, ktorý toto ponímanie neúspechu môže mať na žiakovu motiváciu, je zrejmý. Na rozdiel od toho kritériálny prístup, založený na kritériálnom hodnotení, podporuje všeobecne pozitívny postoj k žiakom: ak vyhovejú kritériu, sú považovaní za schopných, aj keď v niektorých prípadoch znalosť môže byť menej ako perfektná (pripomíname metaforu s vodičským oprávnením, ktorú sme použili v kapitole 3).

Dva druhy hodnotenia

Zvyčajne sa rozlišujú dva druhy hodnotenia, *sumatívne* a *formatívne*. Sumatívne hodnotenie sa používa na konci kurzu alebo fázy učenia, aby sa určilo, čo sa dosiahlo; polročné, koncoročné, maturitné, štátne hodnotenie sú príkladmi tohto typu. Na druhej strane formatívne hodnotenie sa používa v priebehu učenia ako prostriedok na poskytnutie spätnej väzby žiakovi o jeho pokroku a na informáciu o oblastiach, ktorým treba venovať osobitnú pozornosť. V princípe si tieto dva druhy hodnotenia môžu vyžadovať veľmi rozdielne nástroje; v praxi účinok spätného dopadu oficiálnych skúšok často zabezpečuje, že formatívne hodnotenie využíva rovnaké procesy ako sumatívne hodnotenie.

Sebahodnotenie, ktoré je základom pre EJP, sa podobá na obidva druhy. Keď žiaci hodnotia sami seba v Jazykovom pase, sú zapojení do typu sumatívneho hodnotenia: preukazujú kompetencie v danom bode ich života. Na druhej strane sebahodnotenie, ktoré prebieha v životopisnej časti kriticky skúma obsah zbierky prác a dokladov, má formatívnu funkciu, ktorá je dôkladne integrovaná do výchovno-

vzdelávacieho cieľa EJP, a je zároveň mentálnym cvičením ako i konkrétnou aktivitou. Avšak obidva tieto druhy sebahodnotenia závisia od toho istého súhrnu vedomostí, sebahodnotenia a zručností, čo znamená, že žiaci pravdepodobne lepšie zvládnu sumatívne (súhrnné) sebahodnotenie, ak formatívne (rámcové) sebahodnotenie - ktoré by niekto mohol nazývať i reflexívnym sebahodnotením - bolo integrálnou súčasťou ich učebnej skúsenosti.

Tri zamerania sebahodnotenia

Pri učení sa cudzieho jazyka môže byť vlastná činnosť sebahodnotenia zameraná na 3 aspekty. Prvý aspekt je vlastný vyučovací proces. Žiaci musia byť schopní zhodnotiť, ako dobre celkovo napredujú, ako dobre sa učia v istej etape a ako úspešne plnia jednotlivé úlohy a špecifické učebné ciele. Sebahodnotenie s týmto zameraním je neoddeliteľnou súčasťou reflexívneho prístupu k učeniu, ktorým sme sa zaoberali v kapitole 4. V počiatočných štádiách učenia môže stačiť, ak sa budú uvádzať všeobecné hodnotenia, napr.: „Táto aktivita sa mi zdala nudnou“; „Dnes som sa dobre nesústredil/a“; „Tento polrok som urobil veľký pokrok“. Mladší žiaci si môžu ozdobiť takéto hodnotenia symbolmi, napr. šťastnou tváričkou na označenie úspechu a smutnou tváričkou na označenie opaku alebo slniečkom a obláčikom. Ako sme argumentovali v kapitole 4, jedným z našich hlavných výchovno-vzdelávacích cieľov by malo byť - priviesť našich žiakov do toho bodu, kedy dokážu robiť tento typ sebahodnotenia v cieľovom jazyku (pozrite sa na príklady, ktoré sme uviedli na s. 42, aby ste si spomenuli na veci, na ktoré by sme sa mali orientovať). Všimnite si, že tento druh hodnotenia je samozrejme subjektívny, pretože odzrkadľuje pohľad žiaka. Ak chceme odhaliť, ako presne naši žiaci hodnotia svoju komunikatívnu schopnosť a jazykovú kompetenciu, môžeme použiť aj ďalšie druhy hodnotenia; ale neexistuje žiadna ďalšia objektívna alternatíva k sebahodnoteniu, keď je zamerané na učebný proces a založené na vnímaní a pocitoch žiaka.

Druhou oblasťou sebahodnotenia je žiakova komunikatívna schopnosť, vyjadrená stupnicami a deskriptormi Rady Európy. To bolo hlavné pri triednych aktivitách, ktoré sme opisovali v kapitole 3. Spomedzi všetkých troch zameraní, s týmto si môžu žiaci najľahšie poradiť; koniec koncov ľudia zvyčajne vedia, čo dokážu a čo nedokážu urobiť. Pravdaže, niekedy si predstavujeme (a hovoríme druhým), že máme osobitnú zručnosť a len keď nás vyzvú, aby sme ju predvedli, zistíme, že sme sa mylili. Študenti jazyka sa ľahko môžu chytiť do tejto pasce, predstavujúc si (napríklad), že majú oveľa lepší ústny prejav, ako je to v skutočnosti. Ale s týmto si poradíme tak, že ich vyzveme, aby ukázali, že skutočne majú zručnosti, o ktorých to tvrdia. (pozri prax Jany Hindlsovej, opísanú v kapitole 3).

Tretí aspekt je žiakova úroveň ovládania – slová, ktoré pozná, štruktúry, ktoré dokáže zostaviť, zvuky, ktoré dokáže artikulovať. Pre žiakov bude toto zameranie pravdepodobne ťažšie ako hodnotenie ich vlastnej komunikatívnej schopnosti (pozri Oskarsson 1992, s. 32). Ale ak nebudú postupne rozvíjať spoľahlivú schopnosť takéhoto sebahodnotenia, ako budú vôbec schopní monitorovať, opravovať a kultivovať svoju jazykovú produkciu? Jeden spôsob ako pomôcť žiakovi hodnotiť ich vlastnú úroveň ovládania jazyka je dať im úlohy, ktoré si môžu sami opraviť. Napríklad si môžu opravovať svoje vlastné diktáty, ak im dáme príslušné texty; a tak isto si môžu opravovať rôzne druhy cvičení na vyplňanie medzier. Iný spôsob je dať žiakovi opravovať prácu iného. To využíva dve skutočnosti: je vždy ľahšie zbadáť chybu v texte niekoho iného ako vo svojom vlastnom (dokonca aj keď je text napísaný v našom materinskom jazyku) a žiadni dvaja žiaci nemajú presne tie isté jazykové znalosti, jeden bude často vedieť veci, ktoré ten druhý nevie. Keď sa od žiakov žiada, aby opravili svoju vlastnú prácu alebo prácu niekoho iného, mali by používať tie isté stupnice a kľúče známkovania, ktoré sa používajú pri oficiálnych skúškach, ktoré tiež musia robiť. Takto si postupne dôkladnejšie rozvíjajú metódy objektívneho sebahodnotenia, čo im môže pomôcť lepšie si počínať na skúškach.

Vzt'ah medzi sebahodnotením a hodnotením tradičnými formami skúšania

Naším cieľom nie je, aby sebahodnotenie, požadované v EJP, akýmkoľvek spôsobom nahrádzalo hodnotenie žiakov učiteľmi, školami, univerzitami alebo skúšobnou komisiou: jazykový pas obsahuje vlastníkovo hodnotenie svojich schopností v cudzom jazyku, ale tiež poskytuje priestor, do ktorého sa zaznamenávajú urobené skúšky a oficiálne vysvedčenia. Samozrejme, v ideálnom prípade by sa sebahodnotenie a hodnotenie inými mali navzájom dopĺňať. Sebahodnotenie je založené na rozvinutej

schopnosti žiaka zhodnotiť svoje vlastné vedomosti, zručnosti a úspechy zatiaľ čo hodnotenie inými poskytuje vonkajšie, objektívne zmeranie tých istých vedomostí, zručností a úspechov.

V niektorých prípadoch sa môže do výsledkov formálneho skúšania zahrnúť aj element sebahodnotenia, ale pre väčšinu učiteľov bude sebahodnotenie začiatkom a koncom reflexívnych procesov, ktoré sú oporou pre učenie sa a budú súvisieť so súhrnným hodnotením iba do tej miery, do akej poskytnú žiakovi lepšie pochopenie procesov objektívneho hodnotenia. Sebahodnotenie môže zároveň hrať plnohodnotnú úlohu vo formatívnom hodnotení. Napríklad vo fínskom pilotnom projekte, ktorý koordinovali Viljo Kohonen a Ulla Pajukanta, to bolo s písaním esejí tak, že sebahodnotenie, oprava vo dvojiciach a oprava učiteľom boli navzájom úzko späté. Žiaci napísali prvý návrh svojej eseje, učiteľ poskytol spätnú väzbu vo forme všeobecných pripomienok a žiaci doma prepísali svoje eseje. Potom žiaci pracovali vo dvojiciach, známkujú svoju vlastnú a partnerovu esej. V tomto štádiu boli eseje, s dvomi návrhmi známky, predložené učiteľovi, ktorý ich opravil a prisúdil im konečnú známku.

Námety na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami

Hodnotenie vašich vlastných úrovní ovládania cudzieho jazyka

Ako často hodnotíte vašu vlastnú úroveň ovládania cudzieho jazyka/jazykov, ktorý/ktoré vyučujete? Ako to robíte? Zameriavate sa na zručnosti, súvisiace so správaním – čo dokážete s jazykom/jazykmi – alebo na jazykovú kompetenciu? Mohli by ste preukázať, že vaše sebahodnotenie je presné? Aký vplyv má na vás sebahodnotenie?

Uvedenie sebahodnotenia: progresívny prístup

Učitelia, ktorí úspešne zaviedli sebahodnotenie vo svojich triedach, tak zvyčajne robili postupne. Tu sú niektoré kroky, ktoré urobili. Zoraďte ich tak, aby čo najlepšie vyhovovali vašej situácii.

- Učiteľ sa rozpráva o učebných cieľoch s celou triedou.
- Žiaci vo dvojiciach hodnotia svoju prácu a učiteľ dáva návrhy k výsledkom porovnávaní.
- Učiteľ prerokuje s celou triedou kritériá úspešného výkonu.
- Práca vo dvojiciach, žiaci si hodnotia navzájom svoju prácu bez spätnej väzby zo strany učiteľa.
- Učiteľ sa individuálne rozpráva s jednotlivými žiakmi o ich pokroku.
- Žiaci píšú svoje individuálne úvahy o tom, koľko a ako dobre sa naučili.
- Žiaci si vytýčia svoje vlastné ciele.
- Učiteľ pomáha žiakom objaviť to, čo musia robiť, ak chcú byť úspešní.
- Žiaci napíšu svoje vlastné sebahodnotenie a učiteľ priloží svoje vlastné písomné pripomienky.

Aké ďalšie postupy vymyslíte?

Integrovanie učenia, hodnotenia vo dvojiciach a sebahodnotenia: príklad

Na nasledujúcich troch stranách uvádzame aktivitu, ktorú pre dospelých žiakov vymyslela Michaela Čejková. Metafora šiestich klobúkov pochádza z jednej z úloh na premýšľanie Edwarda de Bono, predstavených v Arche návodov na učenie, ktorá je k dispozícii na <www.ed.ac.uk/~calarks/arks/indexe.html> (pozri tiež de Bono 2000). Aktivita kombinuje učenie s hodnotením vo dvojiciach a sebahodnotením. Všimnite si, že sebahodnotenie na poslednej strane vyžaduje od žiakov, aby hodnotili tak isto svoju jazykovú kompetenciu, ako aj svoj výkon v komunikačných úlohách.

Šesť uvažujúcich klobúkov

Uvažovanie je činnosť, ktorá sa dá naučiť a môžeme ju naučiť aj druhých..

Keď niečo skúmame, môže byť užitočné prezentovať nápady z rôznych hľadísk, majúc na hlave rôzne druhy uvažujúcich klobúkov. Môžete mať purpurový a byť pesimistický alebo červený a byť plný silných emócií alebo biely a byť neutrálny, striktné sa pridržiavajúci faktov.

- V tomto cvičení sa od vás bude žiadať, aby ste uvažovali o niečom, pričom budete mať na hlave šesť rôznych uvažujúcich klobúkov: 1 biely, 2 červený, 3 žltý, 4 purpurový, 5 zelený, 6 modrý.
- Budete pracovať v skupinách po troch.
- Po 25 minútach bude každá skupina prezentovať výsledky svojej práce.
- Po prestávke vyhodnotíme aktivitu.

Čo znamenajú rôzne klobúky?

Biely klobúk:	neutrálny, pracuje iba s faktami, je ako počítač, nemá emócie.
Červený klobúk:	silné pocity, emocionálny, hnev/nenávisť, nepotrebuje uvádzať dôvody pocitov.
Žltý klobúk:	pozitívny, optimistický, dúfajúci, konštruktívny, zastáva to najlepšie hľadisko.
Purpurový klobúk:	negatívny, pesimistický, kritický, skleslý.
Zelený klobúk:	tvorivý, nové nápady, nový spôsob nazerania na veci, ľahko robí zmeny, ponúka alternatívy.
Modrý klobúk:	dáva prehľad o ostatných klobúkoch, ukazuje, čoho potrebujete viac, ukazuje, čoho máte priveľa, dobrý pre vyvodenie záverov.

Postup:

- **Vyskúšajte rôzne klobúky a prediskutujte jednu z týchto tém:**
 manželstvo
 odpočinok
 písanie si denníka
 interview
 počítač a ja.
- **Na chvíľu si dajte na hlavu každý klobúk a z jeho hľadiska sa zamyslite nad svojou témou. Svoje nápady píšete na hárky formátu A3, ktoré vám vopred rozdali.**

Tu sú vzorové odpovede z diskusie o mačkách, pri ktorej sa používali Uvažujúce klobúky:

- Biely: Štvornohé zvieratá so srst'ou a fúzmi, živiace sa myšami.
 Červený: Špinavé a sebecké zvieratá, ktoré sa v rodinách správajú ako diktátori.
 Žltý: Chutné rozkošné chlpaté guľky, teplé a mäkučké.
 Purpurový: Skutočne užitočné v dome na chytnutie myši, vhodné na to, aby sa deti učili, ako sa starať o zvieratá, samostatné a nenáročné domáce zvieratká.
 Zelený: Môžu prenášať choroby, počas tehotenstva je najlepšie sa im vyhýbať (kvôli chorobám), môžu spôsobovať alergie, je potrebné sa zodpovedne zamyslieť nad tým, či mačku chovať.
 Modrý: Môžete začať podnikáť a prevádzkovať mačací hotel alebo chovať mačky.
 Niektorí ľudia mačky zbožňujú, iní ich nenávidia. Na to nie je logické vysvetlenie. Závisí to od vnímania.

Prezentácia:

Po 25 minútach má každá skupina prezentovať výsledky svojej práce podľa nasledujúcich dvoch inštrukcií. Na svoju prezentáciu máte 10 minút.

- **Každý člen musí v mene svojej skupiny prezentovať celej triede dva plagáty (dva Klobúky).**
- Každá skupina musí zakončiť svoju prezentáciu 3 návrhmi toho, čo sa stane, ak sa pokúsime vyvodiť závery majúce na hlave ktorýkoľvek klobúk okrem modrého. Každý člen musí prezentovať jeden návrh a uviesť jeden príklad.

5-minútová prestávka

Ak patríte do skupiny, ktorá pracovala na úlohe, je dôležité, aby ste spolu vyhodnotili, k čomu ste dospeli. Aby ste mohli zmerať svoju úspešnosť, rozdeľte svoju činnosť do viacerých nadpisov, ktoré uvádzame nižšie a odpovedzte na nasledujúce otázky:

1. Procesy

Čo ste robili?

3. Zdroje

Mali ste dost' miesta a času?

Boli členovia skupiny aktívni alebo unavení?

5. Efektívnosť

Ak vezmete do úvahy vynaloženú námahu, ako ste boli spokojní s výsledkami?

2. Štruktúry

Ako bola organizácia?

4. Ľudia

Každý bol aktívny?

Boli príspevky jednotlivých členov užitočné?

6. Dopad

Ako vám môže táto učebná skúsenosť pomôcť vo vašom živote (ak vôbec)?

7. Jazyk Pouvažujte o svojom výkone a *individuálne* sa ohodnoťte podľa nasledujúcej všeobecnej stupnice:

	Fonológia	Plynulosť	Gramatika
Úroveň 1	reč bola takmer nezrozumiteľná	reč bola veľmi pomalá neistá	chyby robia prejav nezrozumiteľným
Úroveň 2	silný prízvuk materinského jazyka	prejav napredoval s mnohými prestávkami	mnohé chyby, ale prejav bol zrozumiteľný
Úroveň 3	adekvátny prízvuk nového jazyka	prejav bol plynulý s niekoľkými prestávkami	základná gramatika bola dobrá, problémy so zložitejšími štruktúrami
Úroveň 4	dobry prízvuk a intonácia cieľového jazyka	prejav bol plynulý s dobrým výberom slov	dokázal používať zložité štruktúry iba s malým počtom chýb

SKUPINA: A   B   C   D

MENO: _____

	Fonológia	Plynulosť	Gramatika
Sebahodnotenie	úroveň:	úroveň:	úroveň:
Hodnotenie učiteľom	úroveň:	úroveň:	úroveň:

Poznámka:

- Na častiach 1 až 6 by ste mali pracovať v skupine a na konci hodiny prezentovať výsledky vašej diskusie, a to na veľkom plagáte. Každý žiak bude vyzvaný, aby prezentoval dva nadpisy.
- Na časti 7 by ste mali pracovať individuálne.

Aké zmeny by ste museli urobiť s touto aktivitou, aby ste ju mohli použiť u vašich vlastných žiakov? Môžete prispôbiť časť *sebahodnotenie* tak, aby využívala pozitívne popisy "už viem"/*dokážem*?

Rozpracujte jednu z ďalších úloh, predstavených v tejto publikácii tak, aby obsahovala hodnotenie vo dvojiciach a sebahodnotenie, uskutočnené na základe referenčných úrovní Rady Európy.

Niekoľko triednych aktivít, ktoré v sebe zahŕňajú sebahodnotenie

Dvojminútové rozprávanie

Raz za týždeň povedzte svojim žiakom, aby vytvorili dvojice a porozprávali sa v cieľovom jazyku na ľubovoľnú tému (napr. čo robili cez víkend, nová záľuba, film, na ktorý pôjdu dnes večer). Spočiatku je cieľom, aby sa rozprávali dve minúty; s pribúdajúcimi zručnosťami sa časový limit môže predlžovať. Sami si musia kontrolovať čas. Ak ich konverzácia uviazne za menej ako dve minúty, musia si poznačiť, ako dlho sa vydržali rozprávať a nabudúce sa musia pokúsiť zlepšiť sa. (Leni Dam pravidelne robí túto aktivitu.)

Opravovanie esejí vo dvojiciach

Zadajte svojim žiakom úlohu napísať esej. Keď dokončia prvý návrh svojej eseje, požiadajte ich, aby si vybrali partnera, s ktorým si vymenia návrhy. Povedzte im, aby si navzájom poskytli konštruktívnu spätnú väzbu, zameriavajúc sa na dobré stránky, tak isto ako na chyby, dvojznačnosti a nejasnosti. Potom si žiaci prepracujú svoje eseje a následne ich odovzdajú učiteľovi na opravu.

Sebahodnotenie, využívajúce ilustračné stupnice Rady Európy

Povedzte svojim žiakom, aby vytvorili skupiny po troch alebo štyroch. Každá skupina si vyberie z ilustračnej stupnice jeden deskriptor (príloha 1). Ak pracujú na úrovni B2 môžu si vybrať jeden z týchto:

- Udržovaný monológ, opis skúsenosti – *Dokáže podať zrozumiteľné detailné opisy na rôzne témy, týkajúce a oblasti jeho záujmov.*
- Počúvanie oznamov a inštrukcií – *Rozumie oznamom a odkazom na konkrétne alebo abstraktné témy, prednášané v štandardnom dialekte a normálnou rýchlosťou.*
- Písanie referátov a slohov – *Dokáže napísať sloh alebo referát, ktorý rozvíja argument, uvádzajúc argumenty na podporu alebo proti istému názoru a vysvetľujúc výhody a nevýhody rôznych volieb.*

Vyzvite žiakov, aby popremýšľali (v cieľovom jazyku, pokiaľ je to možné) o svojom predchádzajúcom učení sa a posúdili, ako sa približujú k dosiahnutiu deskriptora, ktorý si vybrali. Ktoré učebné aktivity sú spojené s týmto deskriptorom? Sú tieto aktivity ľahké/tážké, užitočné/zbytočné? Prečo? Čo ešte stále potrebujú urobiť, ak majú zvládnuť deskriptor? Povedzte skupinám, aby informovali celú triedu.

Sebahodnotenie, hodnotenie vo dvojiciach a projektová práca

Žiaci pracujú v skupinách na príprave prezentácie na konkrétnu tému v cieľovom jazyku. Celá trieda prediskutuje, v čom spočíva dobrá prezentácia a jej hlavné znaky sa poznačia na plagát. Každá skupina si vyberie vedúceho, ktorý je zodpovedný za koordináciu práce. Po prezentáciách sa vedúci skupín stretnú kvôli porovnaniu prezentácií a určeniu pozitívnych a negatívnych stránok. V tom istom čase jednotliví žiaci píše úvahu o tom, akým prínosom bola ich vlastná práca pre prácu skupiny. Nasleduje konečné vyhodnotenie všetkých projektov, najskôr v skupinách a potom ako spoločná aktivita celej triedy.

Domáca úloha: vypracovať test pre ostatných žiakov

Požiadajte vašich žiakov, aby na domácu úlohu vytvorili test pre zvyšok triedy. Mal by byť zameraný na jeden alebo viac deskriptorov Rady Európy a mal by vychádzať (napríklad) z posledných dvoch lekcí v učebnici alebo z posledného mesiaca učenia. Povedzte žiakom, aký dlhý by mal test byť. Žiaci si vymieňajú testy vo dvojiciach alebo malých skupinách; každý žiak opravuje svoj vlastný test.

Používajte životopis EJP na pravidelné sebahodnotenie

V životopisnej časti EJP žiaci špecifikujú učebné ciele a zapisujú mimoriadne zaujímavé alebo významné interkultúrne alebo učebné skúsenosti. Využite túto funkciu EJP ako zameranie pravidelného sebahodnotenia. Napríklad, keď sa vaši žiaci vrátia k svojim učebným cieľom, kážte im napísať krátke sebahodnotenie. Dosiahli všetci svoje ciele? Ak áno, ako dôkladne? Ak nie, prečo? Čo sa potrebujú doučiť?

Tri konečné námety na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami***Pozrite sa na situáciu, v ktorej sa nachádzate***

Ktoré z aktivít, predstavených v tejto kapitole, by ste mohli použiť (s alebo bez zmeny) v situácii, v ktorej sa nachádzate?

Príprava na uvedenie sebahodnotenia

Zamyslite sa nad hodinami, ktoré sa chystáte odučiť v nadchádzajúcom týždni. Ako by ste do nich mohli vsunúť sebahodnotenie?

Aj učitelia sa môžu angažovať v sebahodnotení

Ako by ste ohodnotili svoje vyučovanie (alebo vaše nápady, týkajúce sa vyučovania) s EJP? Pod tieto nadpisy si urobte poznámky:

ZAMERANIE SA NA DESKRIPTORY RADY EURÓPY

POUŽÍVANIE CIEĽOVÉHO JAZYKA

ÚVAHY O CIEĽOVOM JAZYKU

ÚVAHY O POUŽÍVANÍ JAZYKA

ÚVAHY O UČENÍ SA JAZYKA

PODPOROVANIE INICIATÍV ŽIAKOV

SEBAHODNOTENIE

Kapitola 6**Odpoveď na všeobecné výzvy EJP**

V tejto publikácii sme sa pokúsili ukázať, ako sa dá EJP využiť na podporu rozvoja reflexívneho prístupu ku komunikatívnemu vyučovaniu a učeniu sa jazyka. Pritom sme sa sústredili na záujmy jednotlivého učiteľa a triedy. V tejto krátkej záverečnej kapitole spájame tieto záujmy s celkovými cieľmi, ktoré zdôrazňuje EJP.

V kapitole 1 sme uviedli, že EJP má okrem informačnej a výchovno-vzdelávacej funkcie aj politický cieľ – prispievať k *zachovávaniu jazykovej a kultúrnej rozmanitosti, podporovaniu jazykovej a kultúrnej tolerancie, podporovaniu mnohojazyčnosti a výchove k demokratickému občianstvu*. V princípe druhý a štvrtý z týchto cieľov – podporovanie jazykovej a kultúrnej tolerancie a výchovy k demokratickému občianstvu – sú zabezpečované reflexívnym, samostatným prístupom k učeniu, na podporu ktorého sa EJP môže používať; do tej miery sú zahrnuté v cieľoch jednotlivých tried cudzích jazykov. Ale prvý a tretí cieľ – zachovávanie jazykovej a kultúrnej rozmanitosti a podporovanie mnohojazyčnosti – nás prenese mimo triedy, do oblasti všeobecnejšej výchovno-vzdelávacej politiky a jej realizácie. V podstate

táto druhá dvojica cieľov si vyžaduje, aby sa učitelia a triedy postupne dostali do vzájomnej interakcie na rôznych úrovniach – škola, vysoká škola alebo univerzita; mesto, hlavné mesto alebo okres; kraj; krajina; medzinárodná komunita.

EJP bolo pilotované učiteľmi jednotlivých jazykov, ale jeho cieľom je zahrnúť vlastné skúsenosti jeho majiteľa s učením sa a používaním cudzích a v niektorých prípadoch aj zdedených jazykov. V niektorých kontextoch, hlavne pri vzdelávaní dospelých, sa bude používanie EJP ako pedagogického nástroja zameriavať na jeden konkrétny jazyk. Ale v školách, vysokých školách a univerzitách si širšie zameranie EJP vyžaduje, aby portfólio, ktoré bude vlastniť každý žiak, používali všetci učitelia, ktorí ich učia jazyky. Treba preto zvoliť také ciele vo vzdelávacej politike inštitúcií, ktoré sa budú zameriavať na riešenie problémov, ktoré sa v portfóliu objavujú. Rozvoj takejto politiky by sa veľmi uľahčil, keby sa učebné osnovy explicitne orientovali na ciele EJP a varianty EJP by sa rozvíjali tak, aby presne zapadali do príslušných učebných osnov. Toto želanie je ešte stále dosť vzdialené od reality, ale dovtedy možno veľa dosiahnuť, ak sa myšlienky dostanú do širšieho okolia. Našu publikáciu zakončíme ponukou niekoľkých praktických návrhov.

Námety na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami

Pretransformovať celú školu/vysokú školu/univerzitu na komunitu učiacu sa jazyky

Čo môžete v situácii, v ktorej sa nachádzate, urobiť pre rozvoj inštitucionálneho prístupu k učeniu sa jazykov a pocitu, že celá inštitúcia je komunitou, učiacou sa jazyky?

Otázky mnohojazyčnosti

Aké ďalšie jazyky sa vaši žiaci učia/používajú/ovládajú? Aké kroky treba nevyhnutne urobiť v situácii v ktorej sa nachádzate, aby sa EJP používalo na podporu celého vyučovania cudzích jazykov?

Zapájanie rodičov

Ak pracujete v školskom systéme, premyslite spôsoby, ako oboznámiť rodičov vašich žiakov o EJP, jeho funkciách a jeho prínosoch. Čo si myslíte, čo bude podľa nich najužitočnejšie a/alebo najatraktívnejšie?

Výmena názorov a skúseností s kolegami

Ako by ste sa mohli s kolegami podeliť o svoje skúsenosti z práce s EJP a zároveň mať úžitok z ich skúseností? Zvážte tieto možnosti:

- Pravidelne sa stretávajúte s kolegami z vašej inštitúcie, ktorí používajú EJP.
- Pravidelne sa stretávajúte s kolegami z iných inštitúcií vo vašej lokalite, ktorí tiež používajú EJP.
- Dosiahnite, aby vaša asociácia učiteľov vytvorila osobitnú záujmovú skupinu, ktorá by sa zameriavala na EJP.
- S jedným alebo viacerými kolegami pripravte spoločnú prezentáciu EJP.
- Prezentáciu urobte na zasadaní pedagogickej rady, na stretnutí učiteľov na úrovni kraja alebo na rodičovskom združení.
- Pripravte výstavku prác vašich žiakov.
- Napíšte o EJP do vášho školského bulletinu, učiteľských novín, miestnych novín alebo denníkov.

Čo ďalšie by sa dalo realizovať vo vašej situácii?

Niekoľko triednych aktivít, do ktorých sa zapojí širšia komunita žiakov/užívateľov jazyka

Dopisovanie

Využite miestne i medzinárodné kontakty, aby ste pomohli svojim žiakom začať si dopisovať s inými žiakmi a/alebo rodenými používateľmi jazyka. V závislosti od veku a zdatnosti vašich žiakov bolo by možno vhodnejšie vymieňať si listy na báze celej triedy ako individuálne. Možno dokážete využiť takéto výmeny v práci na medzikultúrnych projektoch rôzneho druhu; za istých okolností môžu viesť k vzájomným návštevám. E-mail a internet poskytujú mnoho nových možností.

Tvorba učebných materiálov pre mladších/slabších študentov

Veďte svojich žiakov k tomu, aby sami pociťovali, že vaša inštitúcia je komunitou učiacou sa jazyky a sami ju budovali napr. tak, že budú tvoriť úlohy pre mladších a slabších študentov. Napríklad môžu upraviť príbeh po prečítaní, ktorý je trocha zložitejší na jednoduchý dialóg, ktorý môžu využiť žiaci v nižšej triede. Táto aktivita podporuje rozvoj čítania s porozumením a prirodzene sa ukončuje písomnou úlohou. A navyiac, dáva žiakom zmysel ich práce a mladší žiaci cítia tvorbu starších žiakov ako výzvu.

Propagácia úspechov vašich žiakov

Zadajte vašim žiakom projekt, v ktorom majú prezentovať výsledky svojho učenia sa a svoju ukážku venovať trom komponentom EJP – pasu, životopisu a zbierky úloh a dokladov. Povedzte im, aby svoju ukážku zamerali na tých, ktorí sa ešte nezačali učiť cudzí jazyk alebo na nových žiakov vo vašom kurze alebo inštitúcii. Vyzvite svojich žiakov, aby pri práci na projekte vyžívali cieľový jazyk v čo najväčšej možnej miere.

Mnohojazyčnosť a spoznávanie iných krajín

Vytvorte vo vašej inštitúcii miesto pre stálu výstavku, kde sa budú môcť postupne prezentovať jednotlivé krajiny a ich jazyky. Prediskutujte so svojimi kolegami, na ktoré krajiny sa zameriate a ako často budete meniť výstavku. Umožnite každému v inštitúcii prispievať k výstavke. Vyzvite vašich žiakov, aby stanovili podmienky pre výstavku, napr. že príspevky musia byť v jazyku/jazykoch krajiny alebo že musia odrážať osobný záujem autora.

Konečný námet na zamyslenie a/alebo debatu s kolegami

Tu je zopár postrehov, ktoré vyslovili učitelia, pilotujúci EJP, o jeho dopade na ich vyučovanie:

Teraz viac premýšľam o tom, čo je dôležité pre mojich žiakov a diskutujem s nimi o veciach.

Mala som tendenciu nedoceňovať mojich žiakov, bola som prekvapená, akí objektívni dokážu byť pri sebahodnotení.

Častejšie využívam skupinovú prácu a pokúšam sa pomáhať mojim žiakom stať sa samostatnejšími.

Snažím sa rozdeliť obsah môjho vyučovania do menších jednotiek a tieto spájať dohromady.

Pokúšam sa pomôcť mojim žiakom premýšľať o zmysle ich práce.

Zmenila som svoj prístup k domácim úlohám. Teraz viac rešpektujem individuálne potreby mojich žiakov.

Po prvýkrát pozorujem na sebe, že premýšľam o dlhodobých cieľoch.

EJP mi pomáha premýšľať o nových spôsoboch vyučovania.

EJP ma privádza k zamýšľaniu sa nad „kooperatívnou“ povahou učenia.

Čo z programu EJP by ste najradšej uvítali na vašom vyučovaní?

Niekoľko rád od učiteľov, zapojených do pilotného projektu

Učiteľom, ktorí boli zapojení do pilotného projektu, položili otázku: „Akú radu by ste dali učiteľovi, ktorý sa chystá začať pracovať s EJP?“ Štyria z nich odpovedali takto:

Spoliehajte sa na iniciatívu svojich žiakov. Ak sú správne motivovaní, vytvoria si svoje vlastné príležitosti na učenie.

EJP je o spolupráci medzi učiteľom a žiakmi. Počúvajte názory svojich žiakov a budete im lepšie rozumieť.

Ak prenesiete zodpovednosť na svojich žiakov, EJP nebude pôsobiť ako bremeno navyše.

Stretávajte sa s ďalšími učiteľmi a diskutujte s nimi o svojich problémoch. Nájdite si vo svojej škole kolegu/kolegyňu, s ktorou/ktorým môžete diskutovať o všetkom.

Vypracovanie záverečnej bilancie

Vychádzajúc z toho, čo ste sa dočítali v tejto publikácii, čo teraz očakávate od EJP? Pod každý z nasledujúcich nadpisov si urobte krátke poznámky:

AKO SI ORGANIZUJEM VYUČOVANIE

AKO SA PRIPRAVUJEM NA VYUČOVANIE

AKO VYUŽÍVAM UČEBNICU

AKO HODNOTÍM MOJICH ŽIAKOV

Možno radi pridáte ďalšie nadpisy, ktoré by vyjadrovali vaše vlastné záujmy.

Porovnajte si tieto poznámky s tými, ktoré ste si urobili na konci kapitoly 1.

Použitá a odporúčaná literatúra

- Christ, I., F. Debyser, A. Dobson, R. Schärer, G. Schneider/B. North et al. a J. Trim, 1997: *Európske jazykové portfólio – Návrhy na rozvoj*. Strasbourg: Council of Europe. (Dokument CC-LANG (97) 1)
- Clark, A., 1997: *Súc tam: Spájanie mozgu, tela a sveta opäť dohromady*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Rada Európy, 1992: *Transparentnosť a spojitosť vo vyučovaní jazykov v Európe – Ciele, hodnotenie, certifikácia – Správa zo Sympózia v Ruschlikone*. Strasbourg: Council of Europe.
- Rada Európy, 2000: *Európske jazykové portfólio (EJP): Princípy a smernice*. Strasbourg: Rada Európy. (Dokument DGIV/EDU/LANG (2000) 33)
- Rada Európy, 2001a: *Platná európska schéma porovnania pre jazyky: Učenie sa, vyučovanie, hodnotenie*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rada Európy, 2001b: *Platná európska schéma porovnania pre jazyky: Učenie sa, Vyučovanie, hodnotenie – Všeobecný sprievodca pre používateľov*. Strasbourg: Council of Europe (Dokument DGIV-EDU-LANG (2001) 1)
- Dam, L., 1995: *Žiakova autonómia 3: Od teórie k triednickej praxi*. Dublin: Authentik.
- Dam, L., a D. Little, 1999: Autonómia v učení sa cudzích jazykov: Od triednickej praxe k zovšeobecniteľnej teórii. In *V centre pozornosti trieda: Interpretácie (JALT 98 Postupy)*, s. 127-36. Tokyo: Japan Association for Language Teaching.
- de Bono, E., 2000: *Šesť uvažujúcich klobúkov*. (Revidované a upravené vydanie.) Londýn: Penguin.
- Gairns, R., a S. Redman, 1986: *Pracujeme so slovami*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kohonen, V., 2000: *Skúmanie výchovných možností „Zbierky prác a dokladov“: Niekoľko návrhov na rozvíjanie pedagogickej funkcie Európskeho jazykového portfólia*. Strasbourg: Rada Európy. (Dokument DGIV-EDU-LANG (2000) 30 rev.)
- Little, D., 1991: *Žiakova autonómia 1: Definície, sporné otázky a problémy*. Dublin: Authentik.
- North, B., 2000: *Rozvoj Platnej európskej schémy jazykovej schopnosti*. New York: Lang.
- Oskarsson, M., 1992: *Sebahodnotenie zručností v cudzom jazyku: Správa o práci na výskume a rozvoji*. Strasbourg: Council of Europe.
- Schärer, R., 2001: *Európske jazykové portfólio – Záverečná správa o pilotnom projekte (1998 – 2000)*. Strasbourg: Council of Europe.
- Schneider, G., a B. North, 2000: Chur a Zurich: Ruegger.
- Schneider, G., a B. North, 2000: *„V iných jazykoch dokážem...“ Stupnice na opis, hodnotenie a sebahodnotenie kompetencií v cudzích jazykoch*. Berne a Aarau: Riadenie národného výskumného programu 33, v spolupráci so Švajčiarskym koordinačným centrom pre výskum v oblasti výchovy a vzdelávania.
- Schneider, G., a P. Lenz, 2001: *Sprievodca pre tých, ktorí rozvíjajú Európske jazykové portfóliá*. Strasbourg: Council of Europe.
- Slavík, J., 1999: *Hodnotenie v súčasnej škole*. Praha: Portál.
- Thomsen, H., 2000: Obľúbené aktivity žiakov v autonómnej triede. In D. Little, L. Dam a J. Timmer (eds), *Učenie skôr ako vyučovanie: Prečo a ako*, s. 71-86. Dublin: Trinity College, Centre for Language and Communication Studies.
- van Ek, J.A., 1975: Strasbourg: Council of Europe.

Príloha 1

Ilustračné stupnice Platnej európskej škály pre počúvanie, čítanie, ústnu interakciu, ústnu produkciu, písomnú interakciu a písomnú produkciu

Nasledujúce ilustračné stupnice rozširujú všeobecné opisy znalostí, obsiahnuté v tabuľke pre sebahodnotenie z kapitoly 1 (obr. 1.3). Všimnite si, že ilustračné stupnice rozdeľujú písanie na PÍSOMNÚ INTERAKCIU a PÍSOMNÚ PRODUKCIU.

Okrem prípadov, kde bude opačné tvrdenie, stupnice boli zostavované empiricky (správu o použitých technikách pozri v North 2000).

Na niektorých stupniciach na jednej alebo viacerých úrovniach nie je k dispozícii žiaden deskriptor; na niektorých stupniciach sa maximálny dosiahnuteľný výkon nachádza pod C2.

Na mnohých stupniciach sú úrovne A2, B1 a B2 ešte ďalej rozdelené. Deskriptory pod deliacou čiarou opisujú znalosti zodpovedajúce príslušnej úrovni; zatiaľ čo deskriptory nad čiarou sú vyššie ako príslušná úroveň, ale nižšie ako ďalšia úroveň, ktorá nasleduje smerom hore. Toto ďalšie rozdelenie úrovní by malo uľahčiť používanie stupníc pri plánovaní a hodnotení učenia, zodpovedajúceho niekoľkým rokom formálneho vzdelávania.

POČÚVANIE

POČÚVANIE S POROZUMENÍM VŠEOBECNE	
C2	Nemá žiadne ťažkosti rozumieť všetkým druhom hovorenej reči, ktoré počuje naživo alebo z médií, aj vtedy, keď sa hovorí rýchlym tempom, ako u rodených hovoriacich.
C1	Rozumie natoľko, že môže sledovať aj dlhšie príspevky o témach, ktoré sú preňho/pre ňu neznáme, abstraktné a zložité, niekedy si však musí potvrdiť niektoré detaily, zvlášť, ak majú hovoriaci cudzí akcent. Dokáže porozumieť širokému spektru idiomatických slovných spojení a hovorových foriem vyjadrovania a správne posúdiť zmenu štýlu. Dokáže sledovať dlhšie prejavy a rozhovory, aj keď nie sú jasne štruktúrované a súvislosti nie sú explicitne vyjadrené.
B2	Dokáže v priamom kontakte a z médií porozumieť hovorenému spisovnému jazyku, pokiaľ ide o dôverne známe alebo aj menej známe témy, s ktorými sa možno stretnúť v osobnom, spoločenskom a profesijnom alebo študijnom živote. Len extrémne zvuky z pozadia, neprimeraná štruktúra diskurzu alebo množstvo idiomatických spojení obmedzujú (zhoršujú) porozumenie. Dokáže porozumieť hlavným výpovediam obsahovo a jazykovo zložitých príspevkov ku konkrétnym a abstraktným témam, pokiaľ sa hovorí spisovným jazykom; rozumie aj odborným diskusiám, ktoré sa týkajú jeho/jej odboru. Dokáže sledovať a rozumieť dlhším príspevkom, zložitej argumentácii, pokiaľ do istej miery pozná tematiku a reč alebo rozhovor je charakterizovaný explicitnými signálmi.
B1	Rozumie jednoduchým vecným informáciám o bežných témach z každodenného alebo profesijného života a pritom rozpozna hlavné výpovede a detailné informácie, pokiaľ sa hovorí zreteľne artikulovaným jazykom so známym akcentom. Rozumie hlavným bodom, ak sa hovorí zreteľne artikulovaným spisovným jazykom o známych veciach, s ktorými sa obvykle možno stretnúť v práci, v škole alebo vo voľnom čase; rozumie aj krátkym príbehom.
A2	Rozumie natoľko dobre, že môže uspokojiť svoje konkrétne komunikačné potreby, pokiaľ sa hovorí zreteľne a pomaly. Rozumie slovným spojeniam a slovám, ak ide o veci bezprostredného významu (napr. základné informácie o osobe, rodine, nakupovaní, práci, bližšom okolí), pokiaľ sa hovorí zreteľne a pomaly.
A1	Rozumie, ak sa hovorí veľmi pomaly a pozorne a ak dlhšie pauzy poskytujú čas na pochopenie zmyslu.

POROZUMENIE ROZHovorov MEDZI RODENÝMI HOVORIACIMI	
C2	ako C1
C1	Dokáže bez problémov sledovať a rozumieť rozhovorom iných v skupinovej diskusii alebo v debata, aj keď sa hovorí o abstraktných, zložitých a neznámych témach.
B2	V živom rozhovore dokáže držať krok s rodenými hovoriacimi. S menšou námahou rozumie väčšine toho, o čom sa hovorí v rozhovoroch, ktoré sa vedú v jeho prítomnosti, mohol by mať ale ťažkosti sa skutočne podieľať na skupinových rozhovoroch s rodenými hovoriacimi, ktorí žiadnym spôsobom neprispôbia svoju reč.
B1	Dokáže vo všeobecnosti sledovať hlavné body dlhších rozhovorov, ktoré sa vedú v jeho prítomnosti, pokiaľ sa hovorí zreteľne artikulovaným spisovným jazykom.
A2	Dokáže vo všeobecnosti rozpoznať tému rozhovorov, ktoré sú vedené v jeho prítomnosti, pokiaľ sa hovorí zreteľne a pomaly
A1	k dispozícii nie sú žiadne deskriptory

POROZUMENIE V ÚLOHE POSLUCHÁČA V PUBLIKU	
---	--

C2	Rozumie odborným prednáškam a prezentáciám, ktoré obsahujú mnoho hovorových alebo regionálne podfarbených výrazov alebo aj neznámu terminológiu.
C1	Relatívne ľahko rozumie väčšine prednášok, diskusií a debát.
B2	Rozumie hlavným výpovediam obsahovo a jazykovo náročným prednáškam, prejavom, správam a iným akademicky alebo profesijne zameraným prezentáciám.
B1	Rozumie prednáškam alebo prejavom z vlastného odboru, pokiaľ pozná tematiku a prezentácia je jednoduchá a jasne členená. V hrubých rysoch rozumie krátkym a jednoduchým prednáškam o známych témach, pokiaľ sa hovorí zreteľným spisovným jazykom.
A2	k dispozícii nie sú žiadne deskripty
A1	k dispozícii nie sú žiadne deskripty

	POROZUMENIE OZNAMOM, HLÁSENIAM, POKYNOM
C2	ako C1
C1	Aj pri zlej kvalite prenosu dokáže vypočítať detailné informácie z verejných hlásení (napr. na stanici alebo na športových podujatiach). Rozumie zložitým technickým informáciám, napr. návodom na použitie alebo špecifikáciám k bežným výrobkom a službám.
B2	Rozumie oznamom v rámci konkrétnych a abstraktných tém, pokiaľ sa hovorí spisovným jazykom v normálnom tempe.
B1	Rozumie jednoduchým technickým informáciám, ako napr. návodom na použitie k prístrojom každodennej potreby. Dokáže sledovať a porozumieť detailnému popisu cesty.
A2	Dokáže zachytiť podstatu krátkych, jasných a jednoduchých hlásení a oznamov. Rozumie jednoduchým vysvetleniam, ako sa možno dostať peši alebo hromadnými dopravnými prostriedkami na určité miesto.
A1	Rozumie pokynom, ktoré sú mu pomaly a zreteľne adresované a dokáže porozumieť krátkemu jednoduchému popisu cesty.

	POROZUMENIE ROZHLASOVÝCH RELÁCIÍ A ZVUKOVÝCH NAHRÁVOK
C2	ako C1
C1	Rozumie širokému spektru zvukových nahrávok a rozhlasových relácií, aj keď sa nehovorí spisovným jazykom; dokáže pritom rozpoznať jemnejšie detaily, implicitne sprostredkované postoje alebo vzťahy medzi hovoriacimi.
B2	Rozumie nahrávkam v spisovnom jazyku, s ktorými sa možno bežne stretnúť v spoločenskom a profesijnom alebo študijnom živote a pochopí pritom nielen obsah informácií ale aj stanoviská a postoje hovoriacich. Pri počúvaní rádia rozumie väčšine dokumentárnych relácií, v ktorých sa hovorí spisovným jazykom a dokáže správne zachytiť náladu, tón apod. hovoriacich..
B1	Rozumie informačnému obsahu väčšiny zvukových nahrávok alebo rozhlasových relácií o témach, ktoré ho/ju zaujímajú, ak sa hovorí zreteľným spisovným jazykom. Rozumie hlavným bodom rozhlasových správ a jednoduchších zvukových nahrávok o známych témach, ak sa hovorí relatívne pomaly a zreteľne.
A2	Dokáže z krátkych, pomaly a zreteľne hovorených zvukových nahrávok o predvídateľných, každodenných veciach vyrozumieť podstatné informácie.
A1	k dispozícii nie sú žiadne deskripty

ČÍTANIE

	ČÍTANIE S POROZUMENÍM VŠEOBECNE
C2	Rozumie prakticky všetkým druhom písomných textov (vrátane abstraktných, zložito členených alebo literárnych či neliterárnych textov bohato zastúpených hovorovými výrazmi) a dokáže ich kriticky interpretovať. Rozumie širokému spektru dlhých a zložitých

	textov a porozumie aj jemným štylistickým rozdielom a implicitným významom.
C1	Rozumie detailným, dlhým, zložitým textom, aj keď nesúvisia s jeho/jej odborom, pokiaľ možno ťažké pasáže prečítať viackrát.
B2	Dokáže čítať veľmi samostatne, prispôbovať štýl a tempo čítania rôznym textom a účelom a výberovo používať vhodné príručky. Disponuje veľkou slovnou zásobou, má ale pravdepodobne ťažkosti so zriedka používanými slovnými spojeniami.
B1	Dokáže čítať a dostatočne porozumieť jednoduchým vecným textom o témach, ktoré súvisia s jeho/jej záujmami a odborom.
A2	Rozumie krátkym jednoduchým textom o známych konkrétnych témach, v ktorých sa používa bežný jazyk z každodenného alebo profesijného života. Dokáže čítať a porozumieť krátkym jednoduchým textom, ktoré obsahujú veľmi frekventovanú slovnú zásobu a určitý podiel internacionalizmov.
A1	Dokáže čítať veľmi krátke jednoduché texty, vetu po vete, a porozumieť im tak, že vyhľadáva známe názvy, slová a najjednoduchšie slovné spojenia a ak je to nutné, text číta viackrát.

	POROZUMENIE A ČÍTANIE KOREŠPONDENCIE
C2	ako C1
C1	Rozumie akejkoľvek korešpondencii, len príležitostne si pomáha použitím slovníka.
B2	Dokáže čítať korešpondenciu, ktorá sa vzťahuje na okruh jeho/jej záujmov a ľahko porozumie podstatným výpovediam.
B1	Rozumie popisu udalostí, pocitov a želaní v osobných listoch natoľko dobre, že dokáže pravidelne korešpondovať s priateľom / priateľkou (dopisovať si).
A2	Rozumie základným typom štandardných listov, ako sú faxy o známych témach (ako žiadosti, objednávky, potvrdenia objednávok atď.). Rozumie krátkym, jednoduchým osobným listom.
A1	Rozumie krátkym a jednoduchým oznamom na pohľadniciach.

	ORIENTAČNÉ ČÍTANIE
C2	ako B2
C1	ako B2
B2	Vie rýchlo prezrieť dlhé a zložité texty a nájsť v nich dôležité detaily. Vie rýchlo porozumieť obsahu a pochopiť dôležitosť správ a článkov týkajúcich sa širokého spektra tém a rozhodnúť sa, či sa oplatí dôkladné čítanie.
B1	Vie prezrieť dlhšie texty, aby našiel požadované informácie a zhromaždiť informácie z rôznych textov alebo ich častí, aby vyriešil nejakú úlohu. V jednoduchých textoch z každodenného života, napr. v listoch, informačných letákoch a krátkych oficiálnych dokumentoch vie nájsť a porozumieť dôležitým informáciám.
A2	V jednoduchých textoch z každodenného života vie nájsť konkrétne, predvídateľné informácie, napr. v inzerátoch, prospektoch, jedálnych lístkoch, zoznamoch literatúry a cestovných lístkoch. Vie vyhľadať detailné informácie v zoznamoch (napr. v zozname ulíc alebo registri) a vie vybrať požadovanú informáciu (napr. v zozname pracovných odvetví nájsť remeselníka). Rozumie bežným značkám a výveskám na verejných miestach, ako na uliciach, v reštauráciách, na staniach alebo na pracovisku, napr. ukazovatele smeru, príkazy, zákazy, varovania pred nebezpečenstvom.
A1	Rozozná známe názvy, slová a základné slovné spojenia v jednoduchých oznamoch súvisiacich s najbežnejšími situáciami z každodenného života.

	POROZUMENIE INFORMÁCIÁM A ARGUMENTÁCII
C2	ako C1
C1	Rozumie širokému spektru dlhých, zložitých textov, s ktorými sa možno stretnúť

	v spoločenskom, profesijnom alebo študijnom živote a pritom porozumieť aj jemnejším rozdielom explicitne alebo implicitne naznačených postojov a názorov.
B2	Dokáže získať informácie, myšlienky a názory z vysoko špecializovaných zdrojov z vlastného odboru. Dokáže čítať a porozumieť odborným článkom, ktoré presahujú jeho/jej vlastný odbor, ak sa môže pozrieť do slovníka, aby si overil/-a porozumenie použitej terminológie. Dokáže čítať a porozumieť článkom a správam o aktuálnych otázkach, v ktorých ich autori zaujímajú určitý postoj alebo určité stanovisko.
B1	V jasne napísaných argumentatívnych textoch dokáže rozpoznať podstatné závery. Pri spracovaní nejakej témy dokáže porozumieť argumentácii, ak aj nie detailne. V nekomplikovaných článkoch z novin o známych témach dokáže zachytiť podstatné body.
A2	Dokáže vyhľadať špecifické informácie v jednoduchých písomných materiáloch, ako v listoch, brožúrach alebo novinových článkoch, v ktorých sa opisujú udalosti.
A1	Dokáže si pri jednoduchšom informačnom materiáli a krátkych, jednoduchých opisoch urobiť predstavu o obsahu, obzvlášť, ak má k dispozícii vizuálnu pomoc.

	ČÍTANIE PÍ SOMNÝCH POKYNOV
C2	ako C1
C1	Dokáže detailne porozumieť dlhým, zložitým návodom k novým prístrojom alebo novým postupom aj mimo vlastného odboru, pokiaľ si môže ťažké pasáže prečítať viackrát.
B2	Rozumie dlhým zložitým návodom z vlastného odboru, aj detailným predpisom a výstrahám, pokiaľ si môže ťažké pasáže prečítať viackrát.
B1	Rozumie jasne formulovaným, jednoduchým návodom k obsluhu nejakého prístroja.
A2	Rozumie predpisom, napr. bezpečnostným predpisom, ak sú formulované jednoduchým jazykom. Rozumie jednoduchým návodom k prístrojom, s ktorými sa stretávame v každodennom živote (napr. verejný telefónny automat).
A1	Rozumie krátkemu jednoduchému písomnému popisu cesty.

INTERAKCIA V ÚSTNOM PREJAVE

	INTERAKCIA V ÚSTNOM PREJAVE VŠEOBECNE
C2	Dobre ovláda idiomatické a hovorové frázy a je si vedomý ich významu. Dokáže správne používať veľký repertoár prostriedkov stupňovania a významového tieňovania, a tým ozrejmiť jemnejšie významové rozdiely. Pri ťažkostiach s vyjadrovaním dokáže znovu ľahko nadviazať a to, čo chcel/-a povedať, preformulovať tak, že to partner v rozhovore ani nespozoruje.
C1	Dokáže sa takmer bez námahy vyjadrovať spontánne a plynulo. Ovláda veľkú slovnú zásobu a ak ho/ju nenapadne určité slovo, dokáže ho bez problémov opísať, zriedkavé je očividné hľadanie slov alebo vyhýbanie sa neznámej slovnej zásobe, len pojmovo náročné témy môžu obmedziť prirodzené tempo reči.
B2	Dokáže hovoriť plynulo, správne a účinne o širokom spektre všeobecných, vedeckých, profesijných tém a témach z oblasti voľného času a pritom objasniť súvislosti medzi myšlienkami. Dokáže sa dorozumieť spontánne a gramaticky správne, prakticky ani nevzbudiac dojem, že sa v tom, čo chce povedať, musí obmedzovať. Stupeň formálnosti je prispôsobený okolnostiam.

	Dokáže sa natoľko spontánne a plynulo porozumieť, že je možné viesť normálny rozhovor a pretrvávajúce vzťahy s rodenými hovoriacimi bez väčšej námahy na oboch stranách. Dokáže si pre seba zdôrazniť význam udalostí a skúseností a jasne zdôvodniť a obhájiť stanoviská relevantnými vysvetleniami.
B1	Dokáže sa s istotou porozumieť o známych rutinných záležitostiach, ale aj o iných veciach z oblasti vlastných záujmov a povolania. Dokáže si vymieňať, overovať a potvrdzovať informácie, zaoberať sa aj s menej rutinnými situáciami a objasniť, prečo je niečo problematické. Dokáže vyjadriť myšlienky viac k abstraktným kultúrnym témam, ako filmom, knihám, hudbe a pod. Vie používať široké spektrum jednoduchých jazykových prostriedkov, aby zvládol väčšinu situácií, ktoré môžu nastať pri cestovaní. Dokáže sa bez prípravy zúčastniť na rozhovoroch o známych témach, vyjadriť osobné názory a vymieňať si informácie o témach, ktoré pozná, osobne ho/ju zaujímajú alebo sa vzťahujú ku každodennému životu (napr. rodina, koníčky, práca, cestovanie a aktuálne dianie).
A2	Dokáže sa relatívne ľahko porozumieť v typických situáciách a krátkych rozhovoroch, pokiaľ mu/jej, v prípade potreby, partneri v rozhovore pomáhajú. Dokáže bez prílišnej námahy zvládnuť jednoduché rutinné rozhovory, dokáže klásť a zodpovedať otázky a v predvídateľných každodenných situáciách si vymieňať myšlienky a informácie o známych témach. Dokáže sa porozumieť v jednoduchých rutinných situáciách, v ktorých ide o nekomplikovanú a priamu výmenu informácií v rámci známych rutinných záležitostí súvisiacich s prácou a voľným časom. Dokáže viesť veľmi krátke kontaktné rozhovory, nerozumie však až natoľko, aby mohol/-la sám/sama udržať rozhovor.
A1	Vie sa porozumieť jednoduchým spôsobom, avšak komunikácia úplne závisí od toho, že niektoré slová sa musia zopakovať, preformulovať alebo opraviť. Vie klásť a zodpovedať jednoduché otázky, urobiť jednoduché zistenia a reagovať na ne, pokiaľ ide o bezprostredné komunikačné potreby alebo veľmi známe témy.

POROZUMENIE RODENÝM HOVORIACIM	
C2	Rozumie všetkým rodeným hovoriacim, s ktorými vedie rozhovor, aj keď hovoria o abstraktných a zložitých odborných témach, ktoré nesúvisia s jeho/jej odborom, pokiaľ má možnosť privyknuť si na neznámy akcent alebo dialekt.
C1	Detailne rozumie, ak sa hovorí o abstraktných, zložitých témach z cudzích odborov, niekedy si však musí potvrdiť niektoré detaily, obzvlášť, ak sa hovorí málo známym akcentom.
B2	Detailne rozumie čo mu/jej niekto hovorí spisovným jazykom – aj keď sú na okolí rušivé zvuky.
B1	Rozumie, čo mu/jej niekto hovorí v každodennom rozhovore, pokiaľ partner hovorí zreteľne, niekedy však musí požiadať o zopakovanie určitých slov a fráz.
A2	Rozumie natoľko, že bez nadbytočnej námahy zvládne rutinné rozhovory. Vo všeobecnosti rozumie, ak s ním/ňou niekto hovorí zreteľne artikulovaným spisovným jazykom o známych veciach za predpokladu, že občas môže požiadať, aby partner niečo zopakoval alebo inak formuloval. Rozumie, čo mu/jej niekto priamo povie v jednoduchom rozhovore z každodenného života pomaly, zreteľne za predpokladu, že partner sa mu/jej snaží pri porozumení pomôcť.
A1	Rozumie každodenným výrazom, ktoré sú zamerané na uspokojenie jednoduchých konkrétnych komunikačných potrieb, ak sa chápa partneri v rozhovore obracajú priamo na neho/ňu a hovoria pomaly, zreteľne a svoje výpovede aj zopakujú. Rozumie otázkam a pokynom, pokiaľ sú jasné a zreteľne nasmerované na neho/ňu a dokáže porozumieť krátkym jednoduchým vysvetleniam cesty.

KONVERZÁCIA (ROZHOVORY)	
C2	Dokáže sa isto a primerane zhovárať a vo svojom sociálnom a osobnom živote nie je v žiadnom prípade jazykovo obmedzovaný.
C1	Používa jazyk účinne a flexibilne na sociálne účely, aj na vyjadrenie emócií, narážok alebo na žartovanie.
B2	Dokáže sa aktívne zúčastňovať dlhších rozhovorov o väčšine tém všeobecného záujmu. Dokáže udržiavať vzťahy s rodenými používateľmi jazyka bez toho, aby ich nedobrovoľne zosmiešňoval/-a alebo iritoval/-a alebo ich podnecoval/-a k tomu, aby sa k nemu/nej správali inak ako k ostatným rodeným hovoriacim. Vie vyjadriť rozličnú intenzitu citov a zdôrazniť osobný význam udalostí a skúseností.
B1	Dokáže sa bez prípravy zúčastňovať na rozhovoroch o známych témach rozumie, čo mu/jej niekto v bežnom rozhovore hovorí, pokiaľ sa hovorí zreteľne, niekedy však musí požiadať o zopakovanie určitých slov a fráz. Dokáže udržať rozhovor alebo diskusiu, pravdepodobne mu/jej je ale ťažko rozumieť, ak sa pokúsi presne vyjadriť, čo by chcel/-a povedať. Dokáže vyjadriť pocity ako prekvapenie, radosť, smútok, záujem a ľahostajnosť a na príslušné prejavy týchto pocitov reagovať.
A2	Dokáže vytvoriť sociálny kontakt pozdravom, rozlúčením sa, predstavením sa, poďakovaním. Vo všeobecnosti rozumie, ak s ním/ňou hovorí niekto zreteľne artikulovaným spisovným jazykom o známych veciach, za predpokladu, že môže poprosiť o zopakovanie alebo inú formuláciu. Dokáže sa v rutinných situáciách zúčastňovať krátkych rozhovorov o témach, ktoré ho/ju zaujímajú. Vie jednoduchými slovami povedať, ako sa má a vyjadriť poďakovanie. Dokáže viesť veľmi krátke kontaktné rozhovory, nerozumie však až natolko, aby mohol/-la sám/sama udržať rozhovor, rozumie však vtedy, ak sa jeho/jej partneri v rozhovore snažia, aby im bolo možné rozumieť. Používa bežné zdvorilostné frázy, aby niekoho pozdravil/-a alebo oslovil/-a. Vie niekoho pozvať a reagovať na pozvanie. Vie poprosiť o prepáčenie a reagovať na prepáčenie. Vie povedať, čo má a nemá rád/rada.
A1	Vie niekoho predstaviť a používať jednoduché zdvorilostné formulky pozdravu a lúčenia. Vie sa niekoho opýtať, ako sa má a reagovať na novinky, ktoré sa dozvie. Rozumie každodenným výrazom, ktoré sú zamerané na uspokojenie jednoduchých konkrétnych komunikačných potrieb, ak sa chápať partner v rozhovore obráti priamo na neho/ňu a hovorí pomaly, zreteľne a svoje výpovede aj zopakuje.

NEFORMÁLNA DISKUSIA (MEDZI PRIATEĽMI)	
C2	ako C1
C1	Dokáže ľahko sledovať skupinové diskusie a tiež k nim prispieť, aj keď sa hovorí o abstraktných, zložitých a málo známych témach.
B2	Dokáže držať krok v živej diskusii s rodenými hovoriacimi. Vie precízne vyjadriť svoje myšlienky a názory, presvedčivo argumentovať a reagovať na zložitú argumentáciu iných. Dokáže sa v známych situáciách aktívne zúčastniť neformálnej diskusie, tým, že zaujíma a jasne vysvetľuje stanoviská a názory, posudzuje rôzne návrhy, formuluje hypotézy a reaguje na hypotézy. S menšou námahou rozumie väčšine toho, čo sa hovorí v rozhovoroch, ktoré sa vedú v jeho/jej prítomnosti, mohol/-la by mať ale ťažkosti skutočne sa zúčastňovať skupinových rozhovorov s rodenými hovoriacimi, ktorí svoju reč nijakým spôsobom neprispôbia. Dokáže zdôvodniť a obhájiť v diskusii vlastné názory relevantnými vysvetleniami, argumentmi a komentármi.

B1	<p>Rozumie veľa z toho, čo sa hovorí v jeho prítomnosti v rozhovoroch o všeobecných témach, pokiaľ partneri hovoria zreteľne a vyhýbajú sa používaniu jazyka, ktorý obsahuje množstvo idiomatických výrazov. Vie vyjadriť myšlienky o abstraktných a kultúrnych témach, napr. o hudbe alebo filmoch. Vie vysvetliť, prečo je niečo problematické. Vie v diskusiách krátko zaujať stanovisko k postojom iných. Dokáže v rozhovoroch o tom, čo by sa malo robiť, kam by sa malo ísť alebo čo by sa malo vybrať, porovnávať a postaviť proti sebe rôzne možnosti.</p> <p>Vo všeobecnosti dokáže sledovať podstatné body neformálnej diskusie s priateľmi, pokiaľ sa hovorí zreteľne a spisovným jazykom. Dokáže v diskusii o témach, ktoré ho zaujímajú vyjadriť osobné postoje a názory a pýtať sa na ne. Vie podať jasný názor alebo reakciu, ak ide o to, ako vyriešiť problém alebo objasniť praktické otázky v súvislosti s tým, kam by sa malo ísť alebo čo by sa mohlo robiť. Vie zdvorilo vyjadriť presvedčenie a názor, súhlas a odmietnutie.</p>
A2	<p>Dokáže rozpoznať tému diskusie, ktorá prebieha v jeho prítomnosti, ak sa hovorí pomaly a zreteľne. Vie sa s inými dohodnúť na tom, čo by sa mohlo robiť večer alebo cez víkend. Dokáže niečo navrhnúť a reagovať na návrhy. Vie s niekým súhlasiť alebo mu/jej odporovať.</p> <p>Dokáže sa jednoduchým spôsobom zhovárať o tom, čo chce robiť alebo kam chce ísť. Dokáže sa dohodnúť.</p>
A1	k dispozícii nie sú žiadne deskriptory

	FORMÁLNE DISKUSIE A PORADY
C2	Vie sa presadiť vo formálnych diskusiách o zložitých témach tak, že jasne a presvedčivo argumentuje bez toho, aby bol v nevýhode voči rodeným hovoriacim.
C1	Dokáže ľahko držať krok v diskusii, aj keď sa hovorí o abstraktných, zložitých a málo známych témach. Vie presvedčivo zastať nejakú pozíciu, odpovedať na otázky a reagovať na komentáre, ako aj plynulo, spontánne a primerane reagovať na zložité protiargumenty.
B2	<p>Vie udržať krok v živej diskusii a jasne rozoznať argumenty a protiargumenty. Dokáže precízne vyjadriť svoje myšlienky a názory, presvedčivo argumentovať a reagovať na zložitú argumentáciu iných.</p> <p>Dokáže sa aktívne zúčastňovať na rutinných a iných formálnych diskusiách. Dokáže sledovať diskusiu o témach z vlastného odboru a detailne porozumieť bodom, ktoré niekto iný zdôraznil. Dokáže prispieť do diskusie, odôvodniť a obhájiť vlastné stanovisko, posúdiť alternatívne návrhy, tvoriť hypotézy a reagovať na hypotézy iných.</p>
B1	<p>Rozumie väčšinu z toho, čo sa hovorí o témach z jeho/jej odboru, pokiaľ partneri v rozhovore hovoria zreteľne a vyhýbajú sa idiomatickým výrazom.</p> <p>Dokáže objasniť stanovisko, má však ťažkosti, ak sa pustí do debaty. Dokáže sa zúčastňovať na rutinných formálnych diskusiách o dôverne známých témach, pri ktorých ide o výmenu vecných informácií, prijatie pokynov, diskusiu o riešení praktických problémov, pokiaľ sa hovorí zreteľne a spisovným jazykom.</p>
A2	<p>Dokáže vo všeobecnosti sledovať formálne diskusie v rámci meniacich sa tém zo svojho odboru, ak sa hovorí pomaly a zreteľne. Dokáže si vymieňať relevantné informácie, a ak sa ho/jej niekto priamo opýta, vyjadriť vlastný názor na praktické otázky, pokiaľ je mu/jej poskytnutá pomoc pri formulovaní a v prípade potreby môže požiadať o zopakovanie hlavných bodov.</p> <p>Ak je priamo oslovený/-á, dokáže vo formálnej diskusii povedať, čo si myslí o veci, pokiaľ môže požiadať o zopakovanie hlavných bodov.</p>
A1	k dispozícii nie sú žiadne deskriptory

Poznámka: Deskriptory tejto podstupnice neboli empiricky porovnávané s modelom merania.

	KOOPERÁCIA ZAMERANÁ NA CIEĽ (NAPR. OPRAVA AUTA, DISKUSIA O DOKUMENTE, ORGANIZÁCIA PODUJATIA)
C2	ako B2
C1	ako B2
B2	Spoločne rozumie detailným pokynom, dokáže prispieť k pokračovaniu práce tak, že iných vyzve, aby spolupracovali alebo povedali, čo si o tom myslia a pod. Vie jasne prezentovať nejakú záležitosť alebo problém, robiť pritom úvahy o príčinách a následkoch a navzájom zvažovať výhody a nevýhody rôznych prístupov.
B1	Dokáže sledovať, o čom sa hovorí, musí však príležitostne požiadať o zopakovanie alebo objasnenie, ak druhí hovoria rýchlo alebo dlho. Dokáže vysvetliť, prečo je niečo problémom, vie diskutovať, čo by sa malo ďalej robiť, vie porovnať a navzájom konfrontovať alternatívy. Dokáže vo všeobecnosti sledovať, o čom sa hovorí, v prípade potreby zopakovať časti toho, čo jeho/jej partner povedal, aby sa ubezpečil o vzájomnom porozumení. Vie krátkymi zdôvodneniami a vysvetleniami ozrejmiť vlastný názor, pokiaľ ide napr. o možné riešenia alebo o otázku, čo by sa malo ďalej robiť. Vie vyzvať iných, aby povedali svoj názor, ako by sa malo ďalej postupovať.
A2	Rozumie natoľko, že zvládne bez nadbytočnej námahy jednoduché rutinné úlohy a vie jednoduchým spôsobom požiadať o zopakovanie, ak niečomu nerozumie. Vie diskutovať o tom, čo by sa malo ďalej robiť, vie robiť návrhy a reagovať na návrhy iných, vie požiadať o pokyny a dať pokyny iným. Vie ukázať, kedy rozumie a rozumie to najnutnejšie, ak sa partner v rozhovore snaží, aby mu bolo možné porozumieť. Vie sa dorozumieť pri plnení jednoduchých rutinných úloh a používať pritom jednoduché slovné spojenia, aby si vyžiadal vec alebo ju niekomu dal, aby si vyžiadal jednoduché informácie a diskutoval o tom, čo by sa malo ďalej robiť.
A1	Rozumie otázkam a pokynom, ktoré mu/jej niekto kladie dôkladne a pomaly a rozumie krátkemu, jednoduchému popisu cesty. Vie niekoho o niečo požiadať a niekomu niečo dať.

	TRANSAKČIE: SLUŽOBNÉ ROZHOVORY
C2	ako B2
C1	ako B2
B2	Dokáže prostredníctvom jazyka zvládnuť situácie, v ktorých ide o nájdenie riešenia vo výmene názorov, napr. v spore o nespravodlivo vystavenej pokute, finančné ručenie za škody v byte alebo o otázku dlhov pri nehode. Vie objasniť prípad náhrady škody, niekoho presvedčiť, aby zabezpečil nápravu a pritom presne ohraničiť možné ústupky, ktoré je ochotný/-á urobiť. Vie vysvetliť problém, ktorý vznikol, a objasniť, aké ústupky musí urobiť príslušný poskytovateľ služby alebo zákazník.
B1	Dokáže zvládnuť väčšinu služobných rozhovorov, ktoré môžu nastať pri rezervácii cesty alebo ubytovania, na ceste samotnej alebo pri styku s úradmi počas pobytu v zahraničí. Zvládne aj menej štandardné situácie, napr. na pošte, v banke alebo v obchode (napr. vrátiť chybný tovar). Vie sa sťažovať. Dokáže zvládnuť väčšinu situácií, ktoré zvyčajne nastanú pri rezervácii cesty prostredníctvom cestovnej kancelárie alebo na samotnej ceste (napr. opýtať sa iného cestujúceho, kde musí vystúpiť, aby sa dostal k neznámemu cieľu). Zvládne bežné situácie z každodenného života ako ubytovanie, cestovanie, nakupovanie a stravovanie. Vie si v kancelárii cestovného ruchu zabezpečiť všetky informácie, ktoré potrebuje, pokiaľ nejde o komplikované a špeciálne veci.

A2	Vie požiadať o bežné produkty a služby a také aj ponúknuť. Vie si zaobstarať jednoduché informácie o ceste a použiť prostriedky hromadnej dopravy ako autobus, vlak, taxík, vie sa opýtať na cestu a vysvetliť cestu ako aj kúpiť si lístky. V obchodoch, na pošte, v banke si vie niečo vypýtať a vybaviť jednoduché záležitosti. Rozumie a vie podať informácie o množstve, počte, cenách a pod. Vie urobiť jednoduché nákupy, povedať, čo hľadá a opýtať sa na cenu. Vie si objednať jedlo.
A1	Dokáže iných o niečo požiadať a niečo iným dať. Bez problémov si poradí s číslami, údajmi množstva, cenami a časmi.

	VÝMENA INFORMÁCIÍ
C2	ako B2
C1	ako B2
B2	Rozumie zložitým informáciám a radám súvisiacim s jeho/jej povoláním a dokáže si ich vymieňať. Vie spoľahlivo podať ďalej detailné informácie. Vie jasne, detailne popísať, ako by sa mohlo v určitom procese postupovať. Dokáže zhrnúť a reprodukovať informácie a argumenty z rôznych zdrojov.
B1	Dokáže si s určitou istotou vymieňať väčšie množstvá vecných informácií z vlastného odboru o rutinných aj o menej rutinných záležitostiach. Vie opísať, ako sa niečo robí a dať presné pokyny. Vie zhrnúť krátky príbeh, článok, prednášku, interview alebo dokumentárnu reláciu, zaujať k tomu stanovisko a zodpovedať otázky (vyžadujúce určité informácie). Dokáže vyhľadať jednoduché vecné informácie a podať ich ďalej. Vie sa opýtať na cestu a postupovať podľa podrobného popisu cesty. Vie získať podrobné informácie.
A2	Rozumie natoľko dobre, že bez nadbytočnej námahy zvládne jednoduché rutinné rozhovory. Zvláda praktické požiadavky každodenného života, dokáže vyhľadať jednoduché vecné informácie a odovzdať ich ďalej. Dokáže klásť otázky o zvyklostiach a každodenných činnostiach a príslušné otázky zodpovedať. Dokáže klásť otázky o činnostiach vo voľnom čase a minulých aktivitách a na príslušné otázky odpovedať. Vie podať jednoduché vysvetlenia a pokyny, napr. vysvetliť cestu. Dokáže sa dorozumieť v jednoduchých rutinných situáciách, v ktorých ide o nekomplikovanú výmenu informácií. Vie si vymieňať stručné informácie o dôverne známych a rutinných činnostiach. Vie sa opýtať, čo niekto robí v práci a vo voľnom čase a vie na príslušné otázky iných odpovedať, vie sa opýtať na cestu a vysvetliť cestu a pritom zohľadniť mapu alebo plán. Vie podať a vyžiadať si informácie o osobe.
A1	Rozumie otázkam a pokynom, ktoré mu/jej niekto starostlivo a pomaly kladie a dokáže porozumieť krátkemu jednoduchému popisu cesty. Vie klásť a zodpovedať jednoduché otázky, urobiť jednoduché zistenia alebo na ne reagovať, pokiaľ ide o bezprostredné komunikačné potreby a veľmi známe témy. Vie klásť otázky o osobe - , napr. o bydlisku, známych, veciam, ktoré vlastní atď. – a vie na príslušné otázky odpovedať. Dokáže používať časové údaje pomocou spojení ako <i>budúci týždeň, minulý piatok, v novembri, o tretej</i> .

	VEDENIE A POSKYTOVANIE INTERVIEW
C2	Dokáže výnimočne dobre predviesť svoju úlohu v dialógu, svoj prejav vhodne člení, interaguje presvedčivo a úplne plynulo ako pýtajúci sa aj ako odpovedajúci; voči rodeným hovoriacim nemá žiadne nevýhody.
C1	Dokáže sa bez obmedzení zúčastniť na interview ako pýtajúci sa aj ako odpovedajúci, vie

	diskutovanú otázku plynulo a bez cudzej pomoci zodpovedať a rozviesť, vie dobre reagovať na námietky.
B2	Dokáže viesť účinne a plynulo interview, spontánne odbočiť od pripravených otázok, bližšie sa venovať zaujímavým odpovediam a klásť k nim ďalšie otázky. Dokáže počas interview - bez veľkej pomoci alebo nabádania pýtajúceho sa – prebrať iniciatívu, prezentovať myšlienky a rozviesť ich.
B1	Vie podať konkrétne informácie v interview alebo konzultačnom rozhovore (napr. popísať symptómy u lekára), robí to ale s obmedzenou presnosťou. Vie viesť pripravené interview, kontrolovať a potvrdiť informácie, niekedy však pravdepodobne musí požiadať o zopakovanie, ak partner odpovedá príliš rýchlo alebo príliš obširne. Vie prebrať určitú iniciatívu v interview alebo konzultačnom rozhovore (napr. prejsť na novú tému), je však pri vedení rozhovoru silne závislý od pýtajúceho sa. Pomocou pripravených otázok dokáže viesť silne riadené interview s niekoľkými spontánnymi doplnujúcimi otázkami.
A2	Vie sa v interview dorozumieť a sprostredkovať informácie a myšlienky k dôverne známym témam za predpokladu, že občas môže požiadať o objasnenie a je mu/jej poskytnutá pomoc, aby mohol/-la vyjadriť to, čo chce povedať. Vie zodpovedať jednoduché otázky v interview a reagovať na jednoduché zistenia.
A1	Vie odpovedať na jednoduché, priame otázky o osobe v interview, ak sú otázky kladené pomaly, zreteľne a v priamej reči bez idiomatických spojení.

SAMOSTATNÝ ÚSTNY PREJAV

	SAMOSTATNÝ ÚSTNY PREJAV VŠEOBECNE
C2	Dokáže hovoriť jasne plynulo svoj prejav vhodne štruktúrovať a logicky členiť tak, že poslucháčom uľahčí, aby vnímali a zapamätali si dôležité body.
C1	Vie popísať a prezentovať zložité situácie jasne a detailne, pritom integrovať podtémy, presnejšie sa venovať určitým bodom a všetko zakončiť vhodným záverom.
B2	Vie jasne a systematicky popísať a prezentovať situácie a pritom primerane zdôrazniť dôležité body a relevantné podporné detaily. Vie k širokému spektru tém, ktoré ho zaujímajú, podať jasné a detailné opisy a prezentácie, rozviesť myšlienky a podoprieť ich vedľajšími bodmi a relevantnými príkladmi.
B1	Dokáže relatívne plynulo podať jednoduchý ale súvislý opis k témam okruhu svojich záujmov, pričom lineárne zoraďuje jednotlivé body.
A2	Dokáže jednoducho opísať ľudí, životné a pracovné podmienky, každodenné činnosti, záľuby alebo averzie, a to krátkym, heslovitým sledom jednoduchých spojení a viet.
A1	Dokáže sa vyjadrovať jednoduchými, prevažne izolovanými slovnými spojeniami o ľuďoch a miestach.

	SÚVISLÝ MONOLOGICKÝ ÚSTNY PREJAV: POPIS SKÚSENOSTÍ
C2	Dokáže prezentovať situácie jasne, plynulo, podrobne a často veľmi zaujímavovo.
C1	Dokáže prezentovať zložité situácie jasne a detailne. Vie podrobne popísať situácie a porozprávať príbeh, dokáže integrovať vedľajšie témy, presnejšie rozviesť určité body a všetko zakončiť vhodným záverom.
B2	Dokáže v rámci okruhu svojich záujmov podať jasné a detailné opisy a správy k širokému spektru tém.

B1	Dokáže podať jednoduché opisy alebo správy k rôznym známym témam z okruhu vlastných záujmov. Vie relatívne plynulo reprodukovať jednoduché príbehy alebo opisy tak, že lineárne zoradí jednotlivé body. Vie detailne referovať o vlastných skúsenostiach a pritom opísať vlastné pocity a reakcie. Vie podať správu o najdôležitejších podrobnostiach nepredvídateľnej udalosti (napr. o nehode). Vie porozprávať dej filmu alebo knihy a popísať vlastné reakcie. Vie opísať sny, nádeje, ciele. Vie opísať reálne a vymyslené udalosti. Vie porozprávať príbeh.
A2	Vie niečo porozprávať alebo podať správu vo forme jednoduchého výpočtu. Vie informovať o aspektoch oblastí vlastného každodenného života, napr. o ľuďoch, miestach, skúsenostiach v povolani alebo v škole. Vie krátko a jednoducho informovať o nejakej udalosti alebo činnosti. Vie opísať plány a dohody, zvyklosti a každodenné činnosti ako aj informovať o minulých aktivitách a osobných skúsenostiach. Vie jednoduchými prostriedkami krátko opísať a porovnať predmety ako aj veci, ktoré mu patria. Vie vysvetliť, čo sa mu/jej na niečom páči alebo nepáči. Vie opísať rodinu, životné pomery, vzdelanie a súčasné alebo posledné povolanie. Vie jednoduchými slovami opísať osoby, miesta, veci.
A1	Vie opísať seba a povedať, čo robí a kde býva.

SÚVISLÝ MONOLOGICKÝ ÚSTNY PREJAV: ARGUMENTÁCIA (NAPR. V DISKUSII)

C2	k dispozícii nie sú žiadne deskriptory
C1	k dispozícii nie sú žiadne deskriptory
B2	Dokáže niečo systematicky vysvetliť a pritom primeraným spôsobom zdôrazniť rozhodujúce body a uviesť oporné detaily. Dokáže niečo jasne vysvetliť tak, že podrobne prezentuje svoje stanoviská a podopiera ich vedľajšími bodmi alebo vhodnými príkladmi. Vie svoju argumentáciu logicky usporiadať a prepojiť. Vie vysvetliť stanovisko k problému a uviesť výhody a nevýhody rôznych alternatív.
B1	Dokáže rozviesť argumentáciu natoľko dobre, že je mu/jej možno väčšinou bez ťažkostí porozumieť. Dokáže podať krátke zdôvodnenia a vysvetlenia svojich názorov, plánov a konania.
A2	k dispozícii nie sú žiadne deskriptory
A1	k dispozícii nie sú žiadne deskriptory

VEREJNÉ OZNAMY A HLÁSENIA

C2	k dispozícii nie sú žiadne deskriptory
C1	Dokáže skoro bez námahy predniesť verejné oznamy a pritom dať prízvukom a intonáciou najavo jemné významové rozdiely.
B2	Dokáže predniesť oznamy k väčšine všeobecných tém tak jasne, spontánne a plynulo, že im možno bez veľkej námahy rozumieť.
B1	Dokáže predniesť krátke nacvičené oznamy ku každodenným udalostiam z oblasti vlastných skúseností tak, že napriek cudzej intonácii a akcentu sú jasne zrozumiteľné.
A2	Dokáže predniesť veľmi krátke nacvičené oznamy s predvídateľným, naspamäť naučeným obsahom, ktoré sú pri koncentrovanom počúvaní zrozumiteľné.
A1	k dispozícii nie sú žiadne deskriptory

Poznámka: Deskriptory v tejto podstupnici neboli empiricky odstupňované.

PREJAV PRED PUBLIKOM

C2	Dokáže predniesť publiku isto a zrozumiteľne zložitú tému, ktorú publikum nepozná a pritom svoj jazyk flexibilne prispôbiť potrebám publika a svoj prejav náležite členiť.
----	--

	Vie si poradiť s ťažkými a nepriateľskými otázkami.
C1	Dokáže jasne predniesť zložitú tému, vhodne ju členiť a pritom podrobne prezentovať vlastné stanoviská a podoprieť ich vedľajšími bodmi, vhodnými príkladmi alebo zdôvodneniami. Vie si spontánne a skoro bez námahy poradiť s pripomienkami publika počas svojho prejavu.
B2	Vie predniesť jasnú a systematicky zostavenú prezentáciu a pritom zdôrazniť podstatné body a relevantné podporné detaily. Dokáže spontánne odbočiť od pripraveného textu a reagovať na publikom nahodené zaujímavé otázky, často pozoruhodne šikovným a plynulým spôsobom. Dokáže predniesť jasnú pripravenú prezentáciu a pritom uviesť dôvody za alebo proti stanovisku a výhody a nevýhody rôznych alternatív. Vie plynulo a spontánne reagovať na rad otázok, bez toho, aby to zaťažovalo jeho/jej osobu alebo publikum.
B1	Dokáže predniesť pripravenú nekomplikovanú prezentáciu na známu tému zo svojho odboru tak jasne, že je možné jej väčšinou bez námahy porozumieť, pričom sú hlavné body dostatočne precízne objasnené. Dokáže reagovať na otázky publika, niekedy však musí pravdepodobne požiadať o zopakovanie, ak sa hovorilo príliš rýchlo.
A2	Dokáže predniesť krátku, nacvičenú jednoduchú prezentáciu na tému z každodenného života a pritom krátko udať dôvody a vysvetlenia k názorom, plánom a konaniu. Dokáže si poradiť s obmedzeným počtom nekomplikovaných otázok. Dokáže predniesť nacvičenú krátku, jednoduchú prezentáciu na známu tému. Dokáže zodpovedať jednoduché otázky, pokiaľ má možnosť požiadať o zopakovanie alebo pomoc pri formulovaní.
A1	Dokáže prečítať krátke nacvičené vyhlásenie, napr. predstaviť rečníka alebo predniesť prípitok.

Poznámka: Deskriptory v tejto podstupnici boli vytvorené prekombinovaním častí deskriptorov z iných stupní.

INTERAKCIA V PÍ SOMNOM PREJAVE

	INTERAKCIA V PÍ SOMNOM PREJAVE VŠEOBECNE
C2	ako C1
C1	Vie sa jasne a precízne vyjadrovať a obracať sa flexibilne a efektívne na adresátov.
B2	Vie efektívne písomne vyjadriť novinky a stanoviská a odvolať sa na ne ako také u iných.
B1	Vie sprostredkovať informácie a myšlienky o abstraktných ako aj konkrétnych témach, overiť informácie a sčasti precízne vysvetliť problém alebo k tomu klásť otázky. V osobných listoch a oznamoch vie podať alebo si vyžiadať jednoduché informácie bezprostredného významu a pritom dať najavo, čo považuje za dôležité.
A2	Vie napísať krátke, jednoduché heslovité poznámky, ak ide o bezprostredne nevyhnutné veci.
A1	Vie si písomne vyžiadať informácie alebo ich podať ďalej.

	KOREŠPONDENCIA
C2	ako C1
C1	V osobnej korešpondencii sa vie jasne a precízne vyjadrovať a používať jazyk účinne a flexibilne, aj ako výraz emócií, narážok alebo pri žartovaní.
B2	V listoch vie vyjadriť rozlične silné pocity a zdôrazniť osobný význam udalostí a skúseností ako aj komentovať informácie alebo názory partnera pri korešpondencii.
B1	V osobnom liste vie písať o novinkách a vyjadriť myšlienky o abstraktných alebo kultúrnych témach (napr. o hudbe, o filme).

	Vie napísať osobný list a podrobne v ňom referovať o skúsenostiach, pocitoch, udalostiach.
A2	Vie napísať celkom jednoduchý osobný list a v ňom sa za niečo poďakovať alebo ospravedlniť.
A1	Vie napísať krátke, jednoduché pohľadnice.

	POZNÁMKY, OZNAMY, FORMULÁRE
C2	ako B1
C1	ako B1
B2	ako B1
B1	Vie si napísať poznámky, ak sa uňho/nej niekto informuje alebo vysvetľuje problém. Vie napísať poznámky s jednoduchými bezprostredne relevantnými informáciami pre priateľov alebo pre poskytovateľov služieb, vyučujúcich alebo iných, s ktorými sa stretáva v každodennom živote a dokáže dôležité informácie v poznámkach urobiť zrozumiteľnými.
A2	Vie prijať krátku jednoduchú správu (oznam), pokiaľ pritom môže požiadať o zopakovanie alebo novú formuláciu. Vie napísať krátke jednoduché poznámky a oznamy, ktoré sa týkajú bezprostredných komunikačných potrieb.
A1	Vie, napr., na prihlasovacom lístku v hoteli alebo pri príchode do krajiny, vyplniť čísla a údaje, vlastné meno, národnosť, vek, dátum narodenia, dátum príchodu atď.

SAMOSTATNÝ PÍSOMNÝ PREJAV

	SAMOSTATNÝ PÍSOMNÝ PREJAV VŠEOBECNE
C2	Vie písať jasné, plynulé zložené texty primeraným a efektívnym štýlom, ich logická štruktúra uľahčuje čitateľom vyhľadávanie podstatných bodov.
C1	Dokáže napísať jasné, dobre štruktúrované texty ku komplexným témam a pritom zdôrazniť rozhodujúce body, podrobne prezentovať stanoviská a podoprieť ich podbodmi alebo vhodnými príkladmi alebo zdôvodneniami a text zakončiť vhodným záverom.
B2	Vie napísať jasné, detailné texty na rôzne témy z oblasti svojich záujmov a pritom spojiť a vzájomne porovnať informácie a argumenty z rôznych zdrojov.
B1	Vie napísať jednoduché súvislé texty na viaceré dôverne známe témy z oblasti svojich záujmov, pričom spája jednotlivé kratšie časti v lineárnom slede.
A2	Vie napísať rad jednoduchých spojení alebo viet a spojiť ich konektormi ako „a“, „ale“ alebo „pretože“.
A1	Vie napísať jednoduché izolované slovné spojenia a vety.

Poznámka: Deskriptory v tejto stupnici a v dvoch nasledujúcich podstupniciach (Kreatívne písanie, Písanie správ a písomných prác) neboli empiricky odstupňované podľa modelu merania. Deskriptory v týchto troch stupniciach boli preto vytvorené prekombinovaním častí deskriptorov z iných stupníc.

	KREATÍVNE PÍSANIE
C2	Vie napísať jasné plynulé a pútavé príbehy a opisy skúseností štýlom, ktorý zodpovedá vybranému žánru.
C1	Vie napísať jasné, vhodne členené a podrobné opisy alebo aj vlastné fiktívne texty v štýle prijateľnom pre čitateľa, presvedčivom a osobnom a prirodzenom štýle.

B2	Vie napísať jasné, detailné súvislé opisy reálnych alebo fiktívnych udalostí a skúseností, pritom ozrejmiť súvislosť medzi rôznymi myšlienkami a brať do úvahy konvencie platné pre príslušný žáner.
	Vie písať jasné detailné opisy v rámci rôznych tém z oblasti svojich záujmov. Vie napísať recenziu filmu, knihy alebo divadelnej hry.
B1	Vie napísať nekomplikované detailné opisy v rámci rôznych tém z oblasti svojich záujmov. Vie napísať správy o skúsenostiach, v ktorých popisuje pocity a reakciu v jednoduchom súvislom texte. Vie napísať opis reálnej alebo fiktívnej udalosti alebo cesty, ktorú prednedávnom absolvoval/-a. Vie porozprávať príbeh.
A2	Vie formou spojených viet písať o každodenných aspektoch vlastného okolia, napr. o ľuďoch, miestach, práci alebo skúsenostiach počas štúdia. Vie napísať veľmi krátky elementárny opis udalostí, minulých činností a osobných skúseností.
	Vie jednoduchými vetami písať o rodine, životných podmienkach, vzdelaní alebo o momentálnej alebo predchádzajúcej profesijnej činnosti. Vie písať krátke, jednoduché fiktívne životopisy a jednoduché básne o ľuďoch.
A1	Vie napísať jednoduché slovné spojenia a vety o sebe a fiktívnych ľuďoch: kde žijú a čo robia.

PÍSANIE SPRÁV A PÍSOMNÝCH PRÁC	
C2	Vie napísať jasné, plynulé zložené správy, články alebo písomné práce, v ktorých rozvíja nejaký argument alebo kriticky hodnotí nejaký návrh alebo literárne dielo. Vie texty primerane a efektívne logicky členiť, čo čitateľom pomáha nájsť podstatné body.
C1	Vie napísať jasné, vhodne členené výklady na zložené témy a pritom zdôrazniť centrálné body. Vie podrobne prezentovať stanoviská a podoprieť ich vedľajšími bodmi, vhodnými príkladmi alebo zdôvodneniami.
B2	Vie napísať písomnú prácu alebo správu, v ktorej niečo systematicky vysvetľuje, pričom primerane zdôrazní rozhodujúce body a uvedie podporné detaily. Vie navzájom porovnávať rozličné myšlienky alebo riešenia problémov.
	Vie v krátkej úvahe alebo v správe o niečom diskutovať a pritom uviesť dôvody pre a proti určitému stanovisku a objasniť výhody a nevýhody rôznych možností. Vie spojiť informácie a argumenty z rôznych zdrojov.
B1	Vie napísať krátku jednoduchú úvahu na témy všeobecného záujmu. Vie zhrnúť s určitou istotou väčšie množstvá vecných informácií z vlastného odboru o dôverne známych rutinných aj o menej rutinných záležitostiach, referovať o tom a zaujať k tomu stanovisko.
	Vie napísať veľmi krátke správy vo zvyčajnom štandardnom formáte, v ktorých sú podávané vecné informácie a dôvody na konanie.
A2	k dispozícii nie sú žiadne deskriptory
A1	k dispozícii nie sú žiadne deskriptory

Príloha 2**Kontrolné zoznamy pre sebahodnotenie zo švajčiarskej verzie Európskeho jazykového portfólia**

Tieto kontrolné zoznamy sú založené na referenčných úrovniach, definovaných v *Spoločnom európskom referenčnom rámci*; a tak úzko súvisia s ilustračnými stupnicami, predloženými v prílohe 1.

Švajčiarske EJP vysvetľuje, že kontrolné zoznamy sa môžu využívať dvoma spôsobmi: (i) na preverenie celkovej úrovne ovládania jazyka učiaceho sa v konkrétnom jazyku pred obnovením jazykového pasu na začiatku alebo na konci dlhšieho učebného obdobia a (ii) na monitorovanie pokroku učiaceho sa v učení, možno vzhľadom na osobitnú zručnosť alebo zručnosti.

Podobne ako ilustračné stupnice, aj kontrolné zoznamy sa môžu využívať na plánovanie vyučovacieho kurzu a na výber vhodných učebných cieľov.

Kontrolný zoznam pre sebahodnotenie

Jazyk: _____

Úroveň

Používaj tento kontrolný zoznam, aby si sa sám ohodnotil čo vieš a dokážeš (stĺpec 1). Popros niekoho iného, napríklad tvojho vyučujúceho, aby tiež posúdil, čo vieš a dokážeš (stĺpec 2). Používaj stĺpec 3, aby si si poznačil čo ešte nevieš a čo je pre teba dôležité (stĺpec 3 = ciele).

V prázdnych riadkoch doplň – po konzultácii s tvojím vyučujúcim – ďalšie veci, ktoré ešte zvládneš okrem toho, čo je uvedené a čo je pre učenie sa jazyka na tejto úrovni pre teba ešte dôležité.

Používaj tieto značky:

V stĺpcoch **1 a 2**

√ To dokážem za normálnych okolností.

√√ To dokážem dobre a ľahko.

V stĺpci **3**

! To je mojím cieľom

!! To je mojou prioritou

Keď si označil viac ako 80% bodov, pravdepodobne si dosiahol úroveň A1

	1= ja	2= môj učiteľ/ iná osoba	3= moje ciele	1	2	3
Počúvanie						
Rozumiem, ak niekto hovorí veľmi pomaly a zreteľne a ak mi dlhšie pauzy poskytujú čas, aby som mohol pochopiť zmysel.						
Rozumiem jednoduchým vysvetleniam, ako sa možno dostať pešo alebo hromadným dopravným prostriedkom z miesta A na miesto B.						
Rozumiem otázkam a výzvam, ktoré mi niekto pomaly a pozorne povie, rozumiem krátkym jednoduchým návodom.						
Rozumiem číslam, cenám a času.						
Čítanie						
V novinových článkoch rozumiem údajom o osobách (bydlisko, vek apod.).						
Na kalendároch podujatí alebo plagátoch si viem vyhľadať koncert alebo film a informácie o mieste a čase začiatku jeho konania alebo premietania.						
Natoľko rozumiem dotazníku (napr. ak docestujem do cudzej krajiny alebo sa prihlasujem v hoteli), že viem vyplniť najdôležitejšie údaje o mojej osobe (napr. priezvisko, meno, dátum narodenia, národnosť).						
Rozumiem slovám a výrazom na vývesných štítoch, s ktorými sa často stretávame v každodennom živote (ako napr. „stanica“, „parkovisko“, „fajčiť zakázané“, „chodte vpravo“).						
Rozumiem najdôležitejším príkazom počítačového programu, ako napr. „tlačiť“, „uložiť“, „kopírovať“.						
Rozumiem krátkym, jednoduchým popisom cesty.						
Rozumiem krátkym, jednoduchým oznamom na pohľadniciach, napr. pozdravu z prázdnin.						
Dokážem čítať jednoduché písomné odkazy od známych a spolupracovníkov, napr. „Vrátim sa o štvrtý“.						

1= ja	2= môj učiteľ/ iná osoba	3= moje ciele	1	2	3
Účasť na rozhovore					
Viem niekoho predstaviť a používať jednoduché zdvorilostné formulky pri pozdrave a lúčení.					
Viem klásť a zodpovedať jednoduché otázky, niečo jednoducho vyjadriť, alebo na vyjadrenia iných reagovať, pokiaľ ide o dôverne známe alebo bezprostredne nevyhnutné veci.					
Viem sa dorozumieť jednoduchým spôsobom, ale potrebujem, aby môj partner pomalšie zopakoval alebo preformuloval to, čo povedal a pomohol mi vyjadriť to, čo by som chcel povedať.					
Viem sa dorozumieť pri jednoduchých nákupoch, pokiaľ je možné doplniť moje slová ukazovaním alebo gestami.					
Viem správne používať číselné údaje a údaje množstva, ceny a času.					
Viem iných o niečo požiadať a niečo iným dať.					
Viem klásť iným ľuďom otázky o ich osobe – napr. spýtať sa na meno, bydlisko, známych, vecí, ktoré vlastnia apod. – a na podobné otázky odpovedať, pokiaľ sú formulované pomaly a zreteľne.					
Viem vyjadriť časové údaje pomocou slovných spojení ako „budúci týždeň“, minulý piatok“, „v novembri“, „o tretej“					
Súvislé rozprávanie					
.Viem podať informácie o mojej osobe (adresa, telefónne číslo, národnosť, vek, rodina, záujmy).					
Viem opísať, kde bývam.					
Stratégie					
Viem povedať, kedy niečomu nerozumiem.					
Viem niekoho veľmi jednoducho požiadať, aby zopakoval, čo povedal.					
Viem niekoho veľmi jednoducho požiadať, aby hovoril pomalšie.					
Písanie					
Viem v dotazníku vyplniť údaje o mojej osobe (povolanie, vek, bydlisko, záľuby).					
Viem napísať pohľadnicu s blahoželaním, napríklad k narodeninám.					
Viem napísať jednoduchú pohľadnicu (napr. pozdrav z prázdnin).					
Viem napísať odkaz s informáciou, kde som alebo kde sa stretneme.					
Viem písať jednoduchými vetami o sebe, napr. kde bývam a čo robím.					

Kontrolný zoznam pre sebahodnotenie

Úroveň

A2

Jazyk: _____

Používaj tento kontrolný zoznam, aby si sa sám ohodnotil čo vieš a dokážeš (stĺpec 1). Popros niekoho iného, napríklad tvojho vyučujúceho, aby tiež posúdil, čo vieš a dokážeš (stĺpec 2). Používaj stĺpec 3, aby si si poznačil čo ešte nevieš a čo je pre teba dôležité (stĺpec 3 = ciele).

V prázdnych riadkoch doplň – po konzultácii s tvojím vyučujúcim – ďalšie veci, ktoré ešte zvládneš okrem toho, čo je uvedené a čo je pre učenie sa jazyka na tejto úrovni pre teba ešte dôležité.

Používaj tieto značky:

V stĺpcoch 1 a 2

√ To dokážem za normálnych okolností

√√ To dokážem dobre a ľahko

V stĺpci 3

! To je mojím cieľom

!! To je mojou prioritou

Keď si označil viac ako 80% bodov, pravdepodobne si dosiahol úroveň A2.

	1= ja	2= môj učiteľ/ iná osoba	3= moje ciele	1	2	3
Počúvanie						
Rozumiem, čo mi niekto pomaly a zreteľne hovorí v jednoduchom každodennom rozhovore; je možné, že sa dorozumieme, ak partner vynaloží potrebnú námahu.						
Dokážem vo všeobecnosti rozpoznať tému rozhovorov, ktoré prebiehajú v mojej prítomnosti, ak sa hovorí pomaly a zreteľne.						
Rozumiem vetám, výrazom a slovám, ak ide o veci bezprostredného významu (napr. základné informácie o osobe, rodine, nakupovaní, práci, bližšom okolí).						
Rozumiem podstate toho, čo sa hovorí v krátkych, jednoduchých a jasných hláseniach a oznamoch.						
Viem získať hlavné informácie z krátkych zvukových nahrávok, v ktorých sa hovorí pomaly a zreteľne, ak ide o predvídateľné každodenné veci.						
Rozumiem hlavným informáciám z televíznych správ o udalostiach, nešťastiach a pod., ak je komentár doplnený obrazom.						
Čítanie						
Viem z jasne členených a ilustrovaných správ alebo jednoduchých novinových článkov, v ktorých sa nachádza mnoho čísel, mien, obrazov a nadpisov, získať dôležité informácie.						
Rozumiem jednoduchému osobnému listu, v ktorých mi niekto píše o oblastiach každodenného života alebo sa ma na ne pýta.						
Rozumiem jednoduchým písomným odkazom od známych alebo spolupracovníkov (napr. kedy sa stretneme, aby sme si zahrali futbal alebo že mám prísť skôr do práce).						
V informačných letákoch viem nájsť najdôležitejšie informácie o aktivitách vo voľnom čase, výstavách apod.						
Viem zbežne prezrieť inzeráty, nájsť hľadajú rubriku a vyčítať najdôležitejšie informácie, napr. charakteristiku, veľkosť a ceny bytov, áut, počítačov apod.						
Rozumiem jednoduchým návodom na použitie prístrojov (napr. verejný telefónny automat).						
Rozumiem jednoduchým príkazom a jednoduchým odpoveďami v počítačových programoch.						
Rozumiem krátkym príbehom, v ktorých sa píše o každodenných veciach a týkajú sa tém, ktoré dôverne poznám, ak sú napísané jednoduchým jazykom.						

1= ja	2= môj učiteľ/ iná osoba	3= moje ciele	1	2	3
Účasť na rozhovore					
Viem sa jednoducho dorozumieť a vybaviť to, čo potrebujem v obchodoch, na pošte a v banke.					
Viem používať hromadné dopravné prostriedky, ako autobus, vlak, taxík, požiadať o základné informácie a kúpiť si lístky.					
Viem získať jednoduché informácie o ceste.					
Viem si objednať jedlo a pitie.					
Viem sa dorozumieť pri nakupovaní, povedať, čo hľadám a opýtať sa na cenu.					
Viem sa opýtať na cestu a vysvetliť niekomu cestu na mape alebo pláne mesta.					
Viem niekoho pozdraviť, opýtať sa ako sa má a reagovať na novinky, ktoré sa dozviem.					
Viem niekoho pozvať a reagovať na pozvanie.					
Viem poprosiť o prepáčenie a reagovať naň.					
Viem povedať, čo mám rád/rada a čo nie.					
Viem s inými diskutovať o tom, čo budeme robiť a kam pôjdeme, viem sa dohodnúť, kedy a kde sa stretneme.					
Viem sa opýtať, čo niekto robí v práci alebo vo voľnom čase a viem na podobné otázky odpovedať.					
Súvislé rozprávanie					
Viem opísať seba samého/samu, moju rodinu a iné osoby.					
Viem opísať, kde bývam.					
Viem krátko a jednoducho informovať o nejakej udalosti.					
Viem opísať moje vzdelanie a moje terajšie alebo predchádzajúce povolanie.					
Viem jednoduchým spôsobom informovať o mojich záujmoch.					
Viem informovať o minulých aktivitách a osobných skúsenostiach (napríklad o minulom víkende alebo posledných prázdninách).					
Stratégie					
Viem niekoho osloviť.					
Viem ukázať, kedy niečomu rozumiem.					
Ak niečomu nerozumiem, viem jednoduchými slovami požiadať partnera o zopakovanie.					

Kontrolný zoznam pre sebahodnotenie

Jazyk: _____

Úroveň

B1

Používaj tento kontrolný zoznam, aby si sa sám ohodnotil čo vieš a dokážeš (stĺpec 1). Popros niekoho iného, napríklad tvojho vyučujúceho, aby tiež posúdil, čo vieš a dokážeš (stĺpec 2). Používaj stĺpec 3, aby si si poznačil čo ešte nevieš a čo je pre teba dôležité (stĺpec 3 = ciele).

V prázdnych riadkoch doplň – po konzultácii s tvojím vyučujúcim – ďalšie veci, ktoré ešte zvládneš okrem toho, čo je uvedené a čo je pre učenie sa jazyka na tejto úrovni pre teba ešte dôležité.

Používaj tieto značky:

V stĺpcoch 1 a 2

√ To dokážem za normálnych okolností.

√√ To dokážem dobre a ľahko.

V stĺpci 3

! To je mojím cieľom.

!! To je mojou prioritou.

Keď si označil viac ako 80% bodov, pravdepodobne si dosiahol úroveň B1

	1= ja	2= môj učiteľ/ iná osoba	3= moje ciele	1	2	3
Počúvanie						
Rozumiem, čo mi niekto hovorí v každodenných rozhovoroch, ak sa hovorí zreteľne; niekedy ale musím požiadať, aby mi určité slová a zvraty zopakoval.						
Vo všeobecnosti rozumiem hlavným bodom dlhších rozhovorov, ktoré sa vedú v mojej prítomnosti, pokiaľ sa hovorí spisovným jazykom a zreteľne.						
Dokážem počúvať krátke poviedky a tvoriť hypotézy, čo bude nasledovať.						
Rozumiem hlavným bodom rozhlasových správ a jednoduchších zvukových nahrávok o známych témach, ak sa hovorí relatívne pomaly a zreteľne.						
Rozumiem hlavným myšlienkam televíznych relácií o dôverne známym témach ak sa hovorí do určitej miery pomaly a zreteľne.						
Rozumiem jednoduchým technickým informáciám, ako napr. návodom na použitie prístrojov každodennej potreby.						
Čítanie						
Rozumiem podstate kratších novinových článkov o aktuálnych a známych témach.						
V novinách a časopisoch dokážem čítať komentáre a interview, v ktorých niekto zaujíma stanovisko k aktuálnej téme alebo udalosti a porozumieť v nich hlavným výpovediam.						
Dokážem odvodiť význam jednotlivých neznámych slov z kontextu, a tak vydedukovať zmysel vyjadrení, pokiaľ je tematika pre mňa známa.						
Viem zbežne prezrieť krátke texty (napr. Správy v skratke) a nájsť dôležité fakty a informácie (napr. kto, čo kde robil).						
Rozumiem najdôležitejším informáciám v krátkych jednoduchých informačných brožúrach z každodenného života.						
Rozumiem jednoduchým oznamom a štandardným listom, napr. z obchodov, spolkov, úradov.						
V osobných listoch rozumiem, čo sa píše o udalostiach, pocitoch alebo želaniach natoľko dobre, že si môžem pravidelne s niekým dopisovať.						
Rozumiem deju príbehu, ak je jasne členený, a rozpoznám, ktoré epizódy a udalosti sú najdôležitejšie.						

1= ja	2= môj učiteľ/ iná osoba	3= moje ciele	1	2	3
Účasť na rozhovore					
Viem začať, viesť a ukončiť jednoduchý priamy rozhovor o témach, ktoré sú mi známe alebo ma zaujímajú.					
Viem sa podieľať na rozhovore alebo diskusii, ale nie vždy je mi rozumieť, keď chcem niečo vyjadriť celkom presne.					
Viem zvládnuť väčšinu situácií, ktoré môžu nastať pri rezervácii zázajdu prostredníctvom cestovnej kancelárie alebo na samotnom zázajde.					
Viem sa opýtať na cestu a sledovať podrobné pokyny.					
Viem vyjadriť city ako prekvapenie, radosť, smútok, záujem a ľahostajnosť a reagovať na zodpovedajúce emocionálne prejavy iných.					
Viem si v diskusiách so známymi a priateľmi vymeniť osobné názory a mienky.					
Viem vyjadriť svoj súhlas a zdvorilo protirečiť.					
Súvislé rozprávanie					
Viem porozprávať príbeh.					
Viem detailne informovať o skúsenostiach a pritom popísať moje pocity a reakcie.					
Viem opísať sny, nádeje, ciele.					
Viem objasniť a zdôvodniť moje názory, plány alebo konanie.					
Viem porozprávať dej filmu alebo knihy a popísať moje reakcie.					
Viem jednoduchým spôsobom ústne reprodukovat' krátke pasáže písomných textov tak, že používam slovnú zásobu a členenie originálneho textu.					
Stratégie					
Viem zopakovať časti prejavu druhej osoby, aby som sa uistil, že si navzájom rozumieme.					
Viem iných poprosiť, aby ešte raz objasnili alebo presnejšie rozviedli, čo povedali.					
Ak mi nenapadá nejaké slovo, viem použiť jednoduché slovo podobného významu a poprosiť o „vylepšenie“.					

Kontrolný zoznam pre sebahodnotenie

Jazyk: _____

Úroveň

B2

Používaj tento kontrolný zoznam, aby si sám ohodnotil čo vieš a dokážeš (stĺpec 1). Popros niekoho iného, napríklad tvojho vyučujúceho, aby tiež posúdil, čo vieš a dokážeš (stĺpec 2). Používaj stĺpec 3, aby si si poznačil čo ešte nevieš a čo je pre teba dôležité (stĺpec 3 = ciele).

V prázdnych riadkoch doplň – po konzultácii s tvojím vyučujúcim – ďalšie veci, ktoré ešte zvládneš okrem toho, čo je uvedené a čo je pre učenie sa jazyka na tejto úrovni pre teba ešte dôležité.

Používaj tieto značky:

V stĺpcoch 1 a 2

√ To dokážem za normálnych okolností.

√√ To dokážem dobre a ľahko.

V stĺpci 3

! To je mojím cieľom.

!! To je mojou prioritou.

Keď si označil viac ako 80% bodov, pravdepodobne si dosiahol úroveň B2

	1= ja	2= môj učiteľ/ iná osoba	3= moje ciele	1	2	3
Počúvanie						
Podrobne rozumiem, čo mi niekto hovorí spisovným jazykom – aj keď sú naokolo rušivé zvuky.						
Rozumiem prednáškam alebo prejavom z oblasti môjho odboru a záujmov, pokiaľ tematika nie je pre mňa celkom nová a je mi jasná ich stavba.						
Rozumiem väčšine dokumentárnych relácií v rádiu, v ktorých sa hovorí spisovným jazykom a dokážem zaregistrovať náladu, tón hovoriacich.						
V televízii rozumiem reportážam, živým interview, talkshow, televíznym hrám a aj väčšine filmov, pokiaľ sa hovorí spisovným jazykom a nie dialektom.						
Rozumiem hlavným bodom obsahu a jazykovo zložitých prejavov na konkrétne a abstraktné témy, ak sa hovorí spisovným jazykom; rozumiem aj odborným diskusiám z oblasti mojej špecializácie.						
Viem používať rôzne primerané stratégie, aby som porozumel/-a, napr. započul/-a hlavné body alebo využil/-a pomôcky z kontextu na overenie porozumenia.						
Čítanie						
Viem rýchlo pochopiť obsah a význam správ, článkov a správ k témam, ktoré súvisia s mojimi záujmami alebo povoláním a rozhodnúť sa, či sa oplatí dôkladnejšie čítanie.						
Dokážem čítať a porozumieť článkom a správam o aktuálnych otázkach, v ktorých autori zaujímajú osobitý postoj a stanoviská.						
Podrobne rozumiem textom o témach z oblasti mojich záujmov a odboru.						
Dokážem čítať a porozumieť aj odborným článkom, ktoré presahujú môj odbor, ak z času načas použijem slovník na kontrolu porozumenia.						
Viem čítať kritiky, v ktorých ide o obsah a posúdenie kultúrnych tém (filmy, divadlo, knihy, koncerty) a ktoré sumarizujú najdôležitejšie výpovede.						
Viem čítať korešpondenciu o témach z oblasti môjho odboru a záujmov a porozumieť podstate.						
Viem rýchlo prehliadnúť príručku (napr. k počítačovému programu) a nájsť vhodné vysvetlenia a pomôcky na riešenie určitého problému a porozumieť im.						
V prozaickom alebo dramatickom texte dokážem rozpoznať motívy konania postáv a ich následky na ďalší priebeh deja						

	1= ja	2= môj učiteľ/ iná osoba	3= moje ciele
Účasť na rozhovore			
Viem prirodzeným spôsobom začať, udržať a ukončiť rozhovor a úspešne striedavo prebrať rolu hovoriaceho aj počúvajúceho.			
Viem si v oblasti môjho odboru a záujmov vymieňať väčšie množstvá vecných informácií.			
Viem vyjadriť pocity rôznej intenzity a zdôrazniť, čo je pre mňa osobne na udalostiach alebo skúsenostiach významné.			
Viem sa aktívne zúčastňovať dlhších rozhovorov o väčšine tém všeobecného záujmu.			
V diskusiách viem odôvodniť a obhájiť svoje názory vysvetleniami, argumentmi a komentármi.			
Viem prispieť k pokračovaniu rozhovoru týkajúceho sa mne známej oblasti tým, že napríklad potvrdím, čomu rozumiem alebo iných požiadam niečo povedať.			
Viem viesť interview, prítom sa opýtať, či som dobre porozumel/-a a podrobnejšie sa venovať zaujímavým otázkam.			
Súvislé rozprávanie			
Dokážem podať detailné opisy a správy k množstvu tém z oblasti mojich záujmov.			
Rozumiem krátkym úryvkom zo správ, interview alebo reportáží, ktoré obsahujú stanoviská, úvahy a diskusie a dokážem ich ústne zhrnúť.			
Rozumiem deju a sledu udalostí v ukážke z filmu alebo divadelného predstavenia a viem ich ústne zhrnúť.			
Viem logicky členiť argumentáciu a prepojiť svoje myšlienky.			
Viem objasniť stanovisko k problému a uviesť výhody a nevýhody rôznych možností.			
Viem formulovať domnienky o príčinách, následkoch a hypotetických situáciách.			
Stratégie			
Viem používať floskuly ako napr. „To je ťažká otázka“, aby som získal čas a udržal si slovo.			
Viem si zapamätať svoje najčastejšie chyby a pri ústnom prejave sa vedome kontrolovať vo vzťahu k týmto chybám.			
Dokážem zväčša sám opraviť svoje prerieknutia alebo chyby.			

Kontrolný zoznam pre sebahodnotenie

Jazyk: _____

Úroveň

Používaj tento kontrolný zoznam, aby si sa sám ohodnotil čo vieš a dokážeš (stĺpec 1). Popros niekoho iného, napríklad tvojho vyučujúceho, aby tiež posúdil, čo vieš a dokážeš (stĺpec 2). Používaj stĺpec 3, aby si si poznačil čo ešte nevieš a čo je pre teba dôležité (stĺpec 3 = ciele).

V prázdnych riadkoch doplň – po konzultácii s tvojím vyučujúcim – ďalšie veci, ktoré ešte zvládneš okrem toho, čo je uvedené a čo je pre učenie sa jazyka na tejto úrovni pre teba ešte dôležité.

Používaj tieto značky:

V stĺpcoch 1 a 2

√ To dokážem za normálnych okolností.

√√ To dokážem dobre a ľahko.

V stĺpci 3

! To je mojím cieľom.

!! To je mojou prioritou.

Keď si označil viac ako 80% bodov, pravdepodobne si dosiahol úroveň C1.

	1= ja	2= môj učiteľ/ iná osoba	3= moje ciele	1	2	3
Počúvanie						
Dokážem sledovať a porozumieť dlhším prejavom a rozhovorom, aj keď nie sú jasne členené a súvislosti sú síce naznačené, ale nie vyslovene prezentované.						
Rozumiem širokému spektru slovných zvrátov a hovorových výrazov a viem správne posúdiť zmenu štýlu a tónu.						
Aj pri zlej kvalite prenosu verejných hlásení – napr. na stanici alebo na športových podujatiach - dokážem vypočúť jednotlivé informácie.						
Rozumiem zložitým technickým informáciám, napr. návodom na použitie alebo presným údajom o známych výrobkoch a službách.						
Rozumiem prednáškam, prejavom a správam týkajúcim sa môjho povolania, môjho vzdelania alebo štúdia, aj keď sú obsahovo a jazykovo zložené.						
Rozumiem bez veľkej námahy hraným filmom, aj keď sa v nich vyskytuje hovorový jazyk a množstvo idiomatických slovných spojení.						
Čítanie						
Rozumiem dlhším náročným textom a viem ich ústne zhrnúť.						
Viem čítať podrobné správy, analýzy a komentáre, v ktorých sa diskutuje o súvislostiach, názoroch a stanoviskách.						
Viem získať informácie, myšlienky a názory z vysoko špecializovaných textov z vlastného odboru (napr. správa o výskume)						
Rozumiem dlhším zložitým návodom a pokynom, napr. na obsluhu nového prístroja, aj keď sa netýkajú oblasti môjho odboru alebo záujmov, pokiaľ mám dostatok času na čítanie.						
S príležitostnou pomocou slovníka rozumiem akejkoľvek korešpondencii.						
Dokážem plynulo čítať súčasné literárne texty.						
V literárnom texte dokážem abstrahovať z rozprávaného deja a pochopiť implicitné výpovede, myšlienky a súvislosti.						
Dokážem rozpoznať sociálne, politické alebo spoločenské pozadie literárneho diela.						

1= ja	2= môj učiteľ/ iná osoba	3= moje ciele	1	2	3
Účasť na rozhovore					
Dokážem sa zúčastňovať aj veľmi živých rozhovorov medzi rodenými hovoriacimi.					
Viem rozprávať plynulo, správne a účinne o veľmi širokom spektre tém všeobecného, profesijného alebo vedeckého druhu.					
Viem používať jazyk v spoločnosti účinne a flexibilne, aj na to, aby som vyjadril/-a pocity, robil/-a narážky alebo žartoval/-a.					
V diskusiách viem precízne a jasne formulovať moje myšlienky a názory, dokážem presvedčivo argumentovať a reagovať na zložitú argumentáciu iných.					
Súvislé rozprávanie					
Viem jasne a podrobne prezentovať zložité skutočnosti.					
Viem ústne zhrnúť dlhé náročné texty.					
Viem niečo podrobne ústne prezentovať alebo o niečom referovať, pritom navzájom spojiť tematické body, zvlášť rozvinúť jednotlivé aspekty a príspevok vhodne zakončiť.					
Dokážem predniesť jasne členenú prednášku z oblasti môjho odboru alebo záujmov a v prípade potreby odbočiť od pripraveného textu a spontánne reagovať na otázky poslucháčov.					
Stratégie					
Viem uviesť moje vyjadrenia plynulo rôznymi vhodnými spojeniami, ak sa ujmem slova alebo ak chcem pri rozprávaní získať čas na premýšľanie a udržať si slovo.					
Viem šikovne nadviazať vlastné príspevky na príspevky ostatných hovoriacich a reagovať na to, čo povedali.					
Viem nahradiť slovo, na ktoré si neviem práve spomenúť iným výrazom podobného významu bez toho, aby to niekoho rušilo.					

1= ja	2= môj učiteľ/ iná osoba	3= moje ciele	1	2	3
Kvalita / jazykové prostriedky					
Dokážem sa skoro bez námahy spontánne a plynulo vyjadrovať, len pri abstraktnej, ťažkej téme môže byť prirodzené tempo mojej reči obmedzené.					
Viem hovoriť jasne, veľmi plynulo a pritom kontrolovane používať prostriedky na to, aby som svoj prejav vhodne členil/-a alebo svoje myšlienky obsahovo a jazykovo prepojil/-a.					
Disponujem veľkou slovnou zásobou a ak ma práve nenapadne nejaké slovo, dokážem ho bez problémov opísať; zriedkavo musím očividne hľadať slová alebo sa vzdať toho, aby som povedal/-a presne to, čo som chcel/-a.					
Viem zachovať vysokú mieru gramatickej správnosti; chyby nie sú vôbec nápadné.					
Písanie					
Viem sa jasne a čitateľne písomne vyjadriť k najrozličnejším témam všeobecného alebo profesijného druhu.					
V písomnej práci alebo pracovnej správe viem jasne prezentovať zložitú tému, vhodne ju členiť a zdôrazniť najdôležitejšie body.					
V komentári na určitú tému alebo udalosť viem podrobne prezentovať stanoviská a podprieť ich dopĺňujúcimi bodmi, zdôvodneniami alebo vhodnými príkladmi.					
Viem zozbierať informácie z rôznych zdrojov a v súvislej forme ich písomne zhrnúť.					
Viem v osobných listoch detailne popísať skúsenosti, pocity a udalosti.					
Viem písať formálne správne listy, napr. aby som sa sťažoval alebo zaujal voči niečomu postoj.					
Viem písať väčšinou správne texty a obmieňať moju slovnú zásobu a štýl podľa adresátov, druhu textu a témy.					
Vo väčšine písomných textov viem zvoliť štýl, vhodný pre daného čitateľa.					

Tieto deskriptory boli vytvorené pre Spoločný európsky referenčný rámec a Portfólio v projekte Švajčiarskej národnej vedeckej nadácie: Schneider Günther & North, Brian (2000): Ovládanie cudzích jazykov – čo to znamená? Chur/Zürich, Rüeegger

Kontrolný zoznam pre sebahodnotenie

Jazyk: _____

Úroveň

C2

Používaj tento kontrolný zoznam, aby si sa sám ohodnotil čo vieš a dokážeš (stĺpec 1). Popros niekoho iného, napríklad tvojho vyučujúceho, aby tiež posúdil, čo vieš a dokážeš (stĺpec 2). Používaj stĺpec 3, aby si si poznačil čo ešte nevieš a čo je pre teba dôležité (stĺpec 3 = ciele).

V prázdnych riadkoch doplň – po konzultácii s tvojím vyučujúcim – ďalšie veci, ktoré ešte zvládneš okrem toho, čo je uvedené a čo je pre učenie sa jazyka na tejto úrovni pre teba ešte dôležité.

Používaj tieto značky:

V stĺpcoch 1 a 2

√ To dokážem za normálnych okolností.

√√ To dokážem dobre a ľahko.

V stĺpci 3

! To je mojím cieľom.

!! To je mojou prioritou.

Keď si označil viac ako 80% bodov, pravdepodobne si dosiahol úroveň C2.

	1= ja	2= môj učiteľ/ iná osoba	3= moje ciele	1	2	3
Počúvanie						
Nemám žiadne ťažkosti s porozumením hovorenej reči, bez ohľadu na to, či sa hovorí naživo alebo v médiách, a sice aj vtedy, ak sa hovorí rýchlo. Potrebujem len trochu času, aby som si zvykol/-la na zvláštny akcent.						
Čítanie						
Viem v textoch rozoznať slovné a jazykové hry a oceniť texty, ktorých vlastný význam sa odlišuje od toho, čo sa explicitne vyjadrí (napr. irónia, satira).						
Rozumiem textom, ktoré sú napísané hovorovým jazykom a obsahujú množstvo idiomatických alebo slangových výrazov.						
Rozumiem príručiekam, nariadeniam a zmluvám aj z neznámych odborov.						
Dokážem čítať súčasne a klasické literárne texty rôznych žánrov (poézia, próza, dráma).						
Dokážem čítať texty ako literárne rubriky alebo satirické glosy, v ktorých sa veľa nepovie priamo a ktoré majú mnohoznačný význam, a rozpoznať aj skryté hodnotenia.						
Dokážem rozpoznať najrozličnejšie literárne štylistické prostriedky (slovné hry, metafory, literárne motívy, symbolizáciu, konotáciu, viacznačnosť) a posúdiť ich funkciu v rámci textu.						
Účasť na rozhovore						
Dokážem sa bez námahy podieľať na všetkých rozhovoroch a diskusiách s rodenými hovoriacimi.						

1= ja	2= môj učiteľ/ iná osoba	3= moje ciele	1	2	3
Súvislé rozprávanie					
Rozumiem informáciám z rôznych zdrojov, viem zreprodukovať argumenty a skutočnosti, ktoré obsahujú a ústne ich zhrnúť v jasnej súvislej prezentácii.					
Viem veľmi flexibilne predniesť myšlienky a stanoviská a pritom niečo zdôrazniť, diferencovať a odstrániť mnohovýznamovosť.					
Stratégie					
Pri ťažkostiach s výrazom viem tak hladko nadviazať a svoju myšlienku preformulovať, že partner si to sotva povšimne.					
Kvalita / jazykové prostriedky					
Dokážem sa bez námahy a prirodzene vyjadrovať, niekedy musím len krátko porozmýšľať, aby som našiel/-la vhodné slová.					
Viem presne vyjadriť aj jemnejšie významové odtiene, tým že väčšinou správne používam veľké spektrum výrazových prostriedkov, aby som niečo bližšie definoval/-a a objasnil/-a, do akej miery niečo súhlasí.					
Viem s istotou používať hovorové a idiomatické spojenia a som si vedomý/-á aj ich vedľajších významov.					
Viem hovoriť gramaticky správne, aj keď sa vyjadrujem náročne a aj vtedy, keď si moju pozornosť práve vyžaduje aj niečo iné.					
Písanie					
Viem písať vhodne členené a čitateľné správy a články o zložitých témach.					
Viem obsiahle prezentovať tému, ktorú som rešeršoval/-a v správe alebo eseji, zhrnúť názory iných uviesť a posúdiť podrobné informácie a fakty.					
Viem napísať písomné stanovisko k pracovnému listu alebo projektu, jasne ich členiť a zdôvodniť v nich vlastný názor.					
Viem zaujať kritický postoj ku kultúrnym udalostiam (filmu, hudbe, divadlu, literatúre, rádiu, televízii).					
Viem napísať zhrnutia vecných textov a literárnych diel.					
Viem napísať príbehy o skúsenostiach, ktoré sú skoncipované jasne, plynulo a v štýle prispôbenom vybranému žánru.					
Viem napísať jasné a vhodne členené formálne listy aj zložitého druhu vo vhodnom štýle, ako žiadosti, podania, ponuky úradom, nadriadeným alebo obchodným zákazníkom.					
Viem sa v listoch vyjadriť vedome ironicky, viacznačne alebo humorne.					

Tieto deskriptory boli vytvorené pre Spoločný európsky referenčný rámec a Portfólio v projekte Švajčiarskej národnej vedeckej nadácie: Schneider Günther & North, Brian (2000): Ovládanie cudzích jazykov – čo to znamená? Chur/Zürich, Rügger

Autorské práva na vydanie tejto publikácie boli schválené Radou Európy.

EURÓPSKE JAZYKOVÉ PORTFÓLIO

Príručka pre učiteľov a školiteľov

Vydal: Štátny pedagogický ústav
Pluhová 8, P.O.BOX 26, 830 00 Bratislava

Preklad: Darina Fiebigová

Jazyková úprava: Anna Stankovianska

Rok vydania: 2002

ISBN 80-857652-8